

RAFAEL SÁNCHEZ FERLOSIO, prozator și eseist spaniol (născut în 4 decembrie 1927, la Roma), a primit în 2004 prestigiosul Premiul Cervantes, în valoare de 90 000 de euro, pentru întreaga sa operă. Cel mai popular personaj din creația lui Sánchez Ferlosio este *Alfanhuí*, un fel de Nils Holgersson sau de Wilhelm Meister spaniol, neajutorat și poetic. Apărut într-o primă versiune în 1951, romanul *Peripețiile lui Alfanhuí* va fi reluat și cizelat zece ani mai târziu, când se publică într-o versiune definitivă.

Numele lui Rafael Sánchez Ferlosio este cunoscut și din pricina unui episod literar-biografic cu totul special: tatăl său, scriitorul Rafael Sánchez Mazas, este figura centrală a romanului *Soldații de la Salamina* de Javier Cercas (apărut în română la Editura Humanitas). Naratorul din romanul lui Cercas află dintr-o discuție cu Sánchez Ferlosio că tatăl acestuia, unul dintre fondatorii Falangei, a scăpat, la sfârșitul războiului civil spaniol, de o execuție colectivă. Refugiat în pădure, scapă din nou, la fel de miraculos, datorită unui soldat care, deși îl găsește, le strigă tovarășilor săi: „Aici nu e nimeni!”

Spre deosebire de Sánchez Mazas, amestecat dramatic în istoria reală, fiul său creează universuri fantastice și poetice demne de orice antologie a inocenței.

OPERA PRINCIPALĂ: *Industrias y andanzas de Alfanhuí* (1951), *El Jarama* (1955), *Industrias y andanzas de Alfanhuí; Y el corazón caliente; Dientes, polvora, febrero* (1961); *El testimonio de Yarzof* (1986), *El geco. Cuentos y fragmentos* (2005), precum și numeroase eseuri și cărți pentru copii.

Traducătoarea, **ILEANA SCIPIONE**, este autoarea mai multor dicționare. A scris articole de hispanistică, a publicat *Borges & Eliade: Alchimia livrescului*, 2002. Traduceri (selectiv): Gabriel García Márquez, *Miguel Littín, clandestin în Chile*, 2003; Arturo Pérez Reverte, *Maestrul de scrimă*, 2004; Abel Posse, *Câinii paradisului*, 2006. Pentru colecția *Cartea de pe noptieră* a tradus Bernardo Atxaga, *Memoriile văcuței MU*. A tradus în spaniolă H.-R. Patapievici, *Omul recent*, 2005.

RAFAEL SÁNCHEZ FERLOSIO

PERIPETIILE LUI ALFANHUÍ

Traducere din spaniolă de
ILEANA SCIPIONE

HUMANITAS
BUCUREȘTI

PERIPETEILE LUI ALFANHUÍ

„Am pus ovăz nebun pe malul râului Henares.”

Pentru tine sunt năzbâtiile care-mi roiau prin minte și-și aflau atât de bine locul în Castilla.

Pentru tine am scris această istorie castiliană, plină de minciuni adevărate.

*„Luminătorul trupului este ochiul;
de va fi ochiul tău curat, tot trupul tău
va fi luminat.”*

(MATEI, 6 – 22)

PARTEA ÎNTÂI

I. Despre cocoșul-giruetă care a vânat șopârle și ce-a făcut copilul cu ele

Într-o noapte, cocoșul-giruetă, tăiat dintr-o tablă, bătut de vânt, dar de neclintit, cu un singur ochi, vizibil din ambele părți, însă doar unul, a coborât de pe casă și s-a dus hăt pe stânci, la vânat șopârle. Era o noapte cu lună și le-a omorât, ciugulindu-le cu ciocul de fier. Le-a atârnat în *king-kong**, pe peretele alb de la răsărit, fără ferestre, dar cu multe cuie. Pe cele mai mari le-a agățat sus și, cu cât erau mai mici, cu atât le-a pus mai jos. La început, deși moarte, șopârlelor le era rușine, că nu li se uscaser încă glăduța care secretă roșeața și la șopârle se cheamă „gălbeneață”, pentru că rușinea le e galbenă și rece.

Dar, mai târziu, s-au uscat la soare și s-au înnegrit, iar pielea li s-a strâns și zbârcit. Coada li s-a răsucit spre miazăzi, pentru că acolo le

* *king-kong* — nume dat în agricultură dispunerii plantelor în rânduri paralele, în așa fel încât plantele dintr-un rând să fie așezate la jumătatea golirilor din rândul vecin, formându-se astfel triunghiuri echilaterale (*n. tr.*).

uscasse soarele mai ceva ca spre mieznoapte, unde el nu se duce niciodată. Așa au luat șopârlele formă de scorpioni, toate întoarse spre aceeași parte, și nu se mai rușinau de-acum că-și pierduseră culorile și netezimea pielii.

Dar, și mai târziu, a venit anotimpul ploilor, care s-au pornit să bată tocmai în pereții unde spânzurau șopârlele; și, pătrunzându-le până la oase, secretau o sevă ca din rugină negru-verzuie, ce șiroia pe ziduri, până la pământ. Un copil a pus un borcan sub fiecare pârlă și, când s-au sfârșit ploile, a deșertat zeama din borcane într-un lighean și a pus-o la uscat.

Șopârlele și-au deșertat toată culoarea și, când a ieșit din nou soarele, pe pereți nu se vedeau decât schelete mici și albe și piei fine și transparente, precum cămășile șerpilor, care erau aproape una cu varul.

Dar copilul era mai frate cu șopârlele decât cu cocoșul-giruetă, așa că, într-o zi fără vânt, când cocoșul nu se putea apăra, s-a cocoțat pe acoperiș, l-a smuls de acolo, l-a aruncat în forjă și a început să sufle în foale. Cocoșul a cârâit printre tăciuni, de parcă bătea vântul, și s-a făcut rând pe rând roșu, galben, alb. Când a văzut că începea să se moaie, cocoșul s-a chircit și s-a prins cu ce puteri mai avea de-un cărbune mare, ca să nu se piardă cu totul. Copilul a oprit foalele și a turnat o găleată de apă peste foc, care s-a stins mieunând ca pisica, iar cocoșul-giruetă a rămas agățat pe vecie de bucata de cărbune.

Copilul s-a întors la lighean și a văzut cum pe fundul lui rămăsese un zaț brun, ca o erupție fină. Cu trecerea zilelor, din pricina căldurii,

toată apa s-a evaporat și a rămas doar pulberea. Copilul a strâns-o și a pus grămăjoara pe o batistă albă, ca să-i vadă culoarea. A văzut că prăfușorul avea patru culori: negru, verde, albastru și auriu. A luat mătase și a cernut aurul, care era cel mai fin; printr-o pânză de în a trecut albastrul, printr-un ciur verdele, și a rămas negrul.

Din cele patru zături l-a folosit pe primul, cel de aur, pentru clante; cu al doilea, cel albastru, și-a făcut o clepsidră mică; al treilea, cel verde, i l-a dat mamei, să vopsească perdelețele, iar din cel negru a făcut cerneală, ca să învețe să scrie.

Mama s-a bucurat nespus văzând ce fiu iscusit avea și, drept premiu, l-a dat la școală. Acolo, toți colegii îi invidiau cerneala, căci lucea frumos și avea o nuanță sepia nemaivăzută. Copilul a învățat un alfabet ciudat, pe care nimeni nu-l înțelegea, și a trebuit să plece din școală, căci învățătorul spunea că dă un exemplu rău. Mama lui l-a închis într-o cameră cu un toc, o călimară și o hârtie, și i-a zis că n-avea să iasă de acolo până nu avea să scrie ca toată lumea. Dar, de cum se vedea singur, copilul scootea călimara și se puneă pe scris cu litere din acel alfabet ciudat, pe o fâșie ruptă dintr-o cămașă albă, pe care o găsisese atârnată într-un copac.

II. Despre cum a fugit copilul din cameră și ce aventură a trăit

În acea odaie, cea mai urâtă din toată casa, nimerise și cocoșul-giruetă, agățat de bucata de cărbune. Într-o zi, copilul a intrat în vorbă cu el, iar bietul cocoș i-a zis, schimonosindu-și ciocul, că știa multe lucruri și că, de-l va elibera, o să i le arate. Au căzut la învoială, iar copilul l-a scăpat de bucata de cărbune și l-a îndreptat. Își petreceau zilele și nopțile tăifăsuind, cocoșul, care era mai bătrân, îi dădea învățături, iar copilul le scria pe fâșia de cămașă. Însă, când venea mama, cocoșul se ascundea, pentru că nu voiau ca ea să știe că un cocoș-giruetă vorbea.

Stând pe casă, cocoșul aflase că roșul asfințitului venea din zarea care sângera la acea oră, ca să se coacă fructele, mai ales merele, piersicile și migdalele. Asta i-a plăcut copilului cel mai mult din tot ce-l învăța cocoșul și s-a tot gândit cum să facă rost de un sânge ca acela și la ce i-ar putea fi de folos.

Într-o zi, care i s-a părut bună cocoșului, copilul și-a luat cearșafurile de pe pat și s-au în-

dreptat împreună spre zarea ferestrei. Au ajuns pe un podiș întins, pe buza căruia stătea zarea, care se vedea tare departe de casă, și au așteptat să apună soarele și să sângereze.

Au văzut că se apropia molcom un nor roșu; apoi i-a învăluit o ceață ce bătea în stacojiu și mirosea acru, ca iodul cu lămâie. În cele din urmă, ceața s-a făcut roșie de tot și nu s-a mai văzut decât o lumină foarte deasă, între carmin și purpuriu. Din când în când, apărea câte o fâșie mai deschisă la culoare, verde sau aurie. Ceața era tot mai roșie, întunecată și deasă, și nu lăsa lumina să treacă; așa s-au pomenit în toiul unei nopți de culoarea purpurei. Din ceață au răsărit o umezeală și o ploaie tare fină, ca o pulbere ușoară de sânge, ce intra pretutindeni și înroșea totul. Copilul lua și scutura în aer cearșafurile, până se roșeau de tot. Apoi, după ce le storcea în oalele de aramă, le flutura în văzduh, ca să se îmbibe iar. Și a tot făcut așa, până a umplut toate cele trei oale.

Ceața se făcea negru-roșiatică și se vârsta cu albastru. Mirosul acru de mosc devenea o aromă ușoară de violete animale. Lumina era iar tot mai mare, iar ceața se făcea viorie, vineție, căci în ea se topeau vinele albastre. Umezeala scădea, iar ceața pălea tot mai mult. Aromă de violete animale era tot mai subtilă și devenea vegetală. Limpezindu-se, ceața s-a făcut roz-albăstruie, din ce în ce mai limpede, până când s-a risipit și toate au început să se vadă iarăși. Cerul era alb și senin, iar aerul mirosea a tei și roze dalbe. Jos se zărea soarele, care pleca cu cețurile lui de culoarea purpurei și a carminului. Asfințea. Cele trei oale se umpluseră cu un sânge cât se

poate de gros, negru de roșu ce era. Clocotea încetișor, cu bulbuci mari și grei, care se spărgeau pe tăcute, ca niște sărutări date de-o gură rotundă.

În acea noapte au dormit într-o peșteră, iar a doua zi de dimineată au spălat cearșafurile într-un râu. Apa s-a pătat și pânguia totul, până la putrezire. O iapă rămasă grea a băut și s-a făcut pe de-a-ntregul albă și transparentă, căci sângele și culorile ajungeau la făt, care i se zărea cât se poate de vioi în pânțele, ca într-un clopot de sticlă. Iapa s-a culcat în iarbă și a lepădat. Apoi s-a ridicat și s-a dus încetișor. Era toată ca de cristal și cu scheletul alb. Culcat pe iarba mărunță, mânzul lepădat avea culori vii și era cufundat într-o pungă cu apă, în care era o încrengătură de vișoare verzi și roșii, de unde, printr-un cor-don vinețiu, lichidul se scurgea molcom. Căluțul era gata format. Avea blana brun-roșcată și capul mare, cu ochii holbați și genele bine ivite; burta îi era umflată, iar la picioarele foarte subțiri avea copite cartilaginoase, încă moi; coama și coada fluturau lin în lichidul din pungă, gros ca siropul. Căluțul stătea acolo ca într-un acvariu și abia de se mișca. Cocoșul-giruetă a împuns cu ciocul în pungă și apa s-a revărsat pe iarbă. Mânzul, care era cât o pisică, și-a scuturat lenea, încetișor de parcă se trezea, și s-a ridicat. Avea culori tari și vii, nemaivăzute; toată culoarea iepi se adunase în trupușorul lui. Mânzulețul a făcut un salt și s-a dus să-și caute mama. Iapa s-a culcat, ca să-l poată alăpta. Iar laptele albea în uger-ele ei de cristal.

Copilul și cocoșul-giruetă s-au întors acasă. Au intrat pe balcon cu oalele de aramă. Au turnat sângele într-o doniță de lut și au ferecat-o. Mama și-a iertat fiul; dar copilul a zis că voia să se facă îmbălsămător și au trebuit să-l dea ucenic la un meșter în împăieri.

III. Despre cum s-a dus copilul la Guadalajara, cum și-a luat numele de Alfanhuí și cine mai era acasă la îmbălsămător

Îmbălsămătorul își ducea traiul în Guadalajara. Copilul s-a dus și i-a căutat casa. Meșterul locuia într-un coridor boltit și fără ferestre, luminat cu opaite agățate pe pereți. O masă mare, de lucru, se întindea cât era coridorul de lung, iar pe ea se aflau nenumărate unelte din fier, lemn și alamă. Coridorul avea două uși scunde și dădea într-o odaie octogonală, mai curând mică, luminată printr-o lucarnă verde deschisă în acoperiș.

Meșterul l-a privit foarte serios pe copil, de sus în jos și a spus:

— Tu? Tu ai ochi galbeni ca piciorongii; o să-ți spun Alfanhuí*, căci așa se strigă piciorongii unul pe altul. Știi ceva despre culori?

— Da.

* Numele micuțului se pronunță extrem de ușor: [ál fa-nu-i] (n. tr.).

— Ce știi?

Atunci copilul i-a povestit ce făcuse cu rugina șopârlelor, dar n-a zis nimic de sânge, căci cocoșul îl sfătuisese să-l țină secret, că doar el îl obținuse primul.

— Îmi place, a spus meșterul. Apoi a deschis una dintre uși.

În spatele ei era o odăiță, iar în capătul ei o mică fereastră cu geamuri colorate, tăiate neregulat și lipite cu cositor. Pereții erau acoperiți până la jumătate cu lemn de nuc, închis la culoare. Patul, înalt și îngust, avea în colțuri patru bile aurii. Pe fiecare stătea o pasăre; căpătâiul îl păzeau o prigorie și o mierlă, la stânga și la dreapta; iar picioarele, un fluierar și un nagâț. Toată odaia gemea de păsăret, printre care strălucea un stârc purpuriu.

— Aici ai să dormi, a spus meșterul.

În casă mai locuia și o slujnică, care purta haine cernite, dar n-avea nume, pentru că era surdomută. Mergea prin casă pe o scândură cu patru roți și era împăiată, dar uneori surâdea.

Casa mai avea și o grădiniță, în față și pe o latură. Avea vedere la stradă, de care o despărțea un gard scund, din uluci vopsite verde.

Seară de seară, meșterul spunea povești. Când începea, slujnica făcea foc în vatră. Ea știa toate basmele și, ori de câte ori povestea se întetea, atâta focul. Când se dezumfla, îl lăsa să mocnească; de cum devenea palpitantă, mai puneă un butuc pe foc, până când la sfârșit, lăsa focul să se stingă.

Într-o noapte, butucii s-au terminat înaintea poveștii, iar meșterul n-a mai putut continua.

— Iartă-mă, Alfanhuí, a spus și s-a dus la culcare. Niciodată nu spunea povești decât la gura sobei, iar ziua abia dacă deschidea gura.

IV. Despre o aventură în noapte și bolile slujnicei

Casa era așezată peste o pivniță pătrată și ume-dă. Pe cei patru pereți erau agățate resturi de pri-sos și desperecheate, rămase de la jivine: labe, capete, aripi, ciocuri, cozi, coarne și copite. Și ni-mic altceva.

Într-o noapte, o pisică albă a intrat în casă și s-a strecurat în pivniță. A început să bântuie prin beznă, căci nu mai găsea ieșirea. S-a cocoțat pe pereți și a dat de ceva. Pipăind niște pene, a mie-unat și a chirăit, deșteptându-i pe meșter și pe Alfanhuí. Au luat un felinar și au coborât împreună în pivniță, unde au dat de mătă, care ți-nea în bot un gât de lebădă, cu cap cu tot. Gâtul lebedei se contorsiona de parcă era viu și ciu-gulea capul mâței, care-l strângea de tendoane și, de frică, nu știa cum să-i dea drumul. Pisica făcea salturi mari, dându-se de toți pereții și sco-tând scânteii galbene ori de câte ori dădea cu ghearele în pietre. Meșterul i-a făcut semn sluj-nicei să ia pisica. A dus-o pe brațe jos, în pivniță,

deoarece ea nu putea coborî singură, pe roate. Slujnica a prins-o fără şovăială, iar mâta a dat drumul gâtului de lebădă şi a muşcat-o de-o încheietură. Încheietura a foşnit ca pergamentul, dar slujnica nu s-a tulburat. Meşterul a luat-o din nou în braţe şi a dus-o sus. Toată lumea s-a întors în pat, iar slujnica s-a culcat fără să dea drumul mâtei, care s-a zbatut toată noaptea. A doua zi de dimineaţă, slujnica era ca vai de mama ei. Avea pielea de pe braţe, piept şi gât zgâriată şi făcută fâşii-fâşiuţe, iar printre ele îi ieşea umplutura.

Din mătă au făcut curele pentru greutatea de ceasornic; din gheare, o perie pentru pieptănă-tul blănurilor; din schelet o cuşcă de şoricei, iar din piele o tobiţă, apoi au vindecat-o pe slujnică. Meşterul a umplut-o cu vată şi i-a pus plasturi din blana pisicii, încă proaspătă. Apoi a tăbăcit plasturii chiar pe trupul slujnicei. I-au luat mâtei doar capul şi l-au expus într-o vitrină.

Slujnicei i s-au uscat repede plasturii şi s-a făcut iar bine. Dar, în altă zi, au lăsat-o în ploaie şi s-a muiat. S-a vindecat şi atunci, dar a intrat la apă şi s-a uscat. Apoi, după o vreme, s-a îmbolnăvit de icter şi s-a înverzit.

Aşa a mers slujnica din boleşniţă în boleşniţă până când, într-o zi, a murit. Alfanhuí şi meşterul au îngropat-o în grădină şi au pus deasupra o piatră gravată cu oţet, pe care sta scris:

CREDINCIOASĂ ŞI TĂCUTĂ

V. Despre cum a aprins Alfanhui focul și lunga poveste spusă de îmbălsămător

După moartea slujnicei, nu s-a mai aprins focul. Meșterul era trist, iar Alfanhui nu îndrăznea să deschidă gura. Dar într-o zi i s-a părut că era înfrigurat și l-a întrebat:

— Vrei să-ți aprind focul, meștere?

Meșterul a fost surprins o clipă, apoi a zis că da. Alfanhui cunoștea bine lemnul. Știa care trunchiuri ardeau cu flăcări triste și care cu flăcări vesele; care în ruguri negre și puternice și care în ruguri albe cu flăcări jucăușe, care cu spuză femeiască, să le țină de cald pisicilor în somn, care cu jeratic bărbătesc, pentru odihna câinilor de vânătoare. Alfanhui învățase să cunoască lemnul în casa părintească, căci și acolo se aprindea focul, și știa că focul meșterului era ca al unchilor dinspre partea mamei și al călătorilor cu haine cenușii. Așa că a adunat pe alese un braț de lemne și s-a pus să aprindă focul. Meșterul îl privea stând pe scaun. Îl vedea ciucit lângă vatră, atent la ce făcea, cu ochii lui de piciorong

nepăsător; a zărit, în sfârșit, prima flacăară, vioaie și veselă, aprinsă de Alfanhui, și i s-au încălzit privirile odată cu surâsul de pe buze. Apoi a spus:

— Nu m-am gândit niciodată, Alfanhui, c-ai să ajungi într-o zi să-mi ții tovărășie. Așa că, pentru primul tău foc, Alfanhui, îți voi istorisi prima mea poveste. Îi plăcea tare mult să repete numele lui Alfanhui, pentru că el i-l pusese. Și a început povestea. Când eram copil, Alfanhui, tata făcea lămpi. Lucra din zori până-n seară și făcea opaițe de fier pentru cocioabe și lămpi de alamă aurită pentru palate. Făcea mii și mii de soiuri de lămpi. Avea cele mai bune cărți scrise despre ele. Într-una se vorbea de „piatra vârstă”. Se spunea că era cum nu se poate mai tare, dar poroasă ca buretele, mare cât oul și de forma migdalei. Avea darul de a înghiți șapte dozi cu ulei. Dacă o lăsau într-o doniță, până a doua zi de dimineață tot uleiul se făcea nevăzut, iar piatra rămânea neschimbată. După ce înghițea șapte dozi, se sătura. Atunci, dacă-i puneai fitil și o aprindeai, ardea fără încetare cu o flăcărui albă ca laptele. Dar puteai s-o și stingi, după voie. Iar, de voiai uleiul, doar o cucuuaie îl putea scoate, până când piatra seca și ajungea ca la început. Tata vorbea mereu de piatră și nimic nu-și dorea mai mult decât să fie a lui. Mă trimitea să drumetesc, ca să învăț culorile lucrurilor, iar eu întârziem să mă întorc.

Într-o zi, am pornit la drum. Îmi atârna pe umăr, în vârf de băț, o legăturică cu merinde. Urmam, printre maldăre de praf, o cărare calcaroasă și fără iarbă, cu doar câțiva copaci uscați pe

care se puneau coțofene. Pe câmp erau și multe gropi, zdrențe, resturi de căruțe și altele nenumărate, căci tot ce se strica se arunca acolo. Pe drum nu era mai nimeni, deoarece ziua era tare însorită, iar soarele ardea foarte rău, deși încă nu venise vara.

Am zărit în depărtare o siluetă pe-o piatră, la marginea drumului. Și, ajungând acolo, am văzut un cerșetor, care mi-a zis: „Dă-mi ceva merinde“.

Mi-a făcut loc pe piatră și ne-am pus pe mâncat. Atunci l-am văzut bine. Purta pantaloni de culoare închisă până la jumătatea gambei și o vestă brun-roșiatică, din care răsăreau umerii și brațele goale. Carnea îi era pământie. Avea formă și culoare. În loc de păr, îi creștea o tufă de mușchi stufos și în creștet îi cuibărea o ciocârlie cu doi pui. Mama dădea roată capului. Pe față îi creștea o barbă din iarbă mărunță, plină de margarete mici, cât floarea unui bold. Și dosul palmelor îi era plin de flori. Pe labele picioarelor, care erau pășuni, îi creșteau caprifoi pitici, ce se cățărau pe ele, ca pe niște copaci puternici. Pe umăr îi atârna un flaut ciudat.

Cerșetorul era bine făcut și vesel; mi-a povestit că, de atâta hălăduit pe drumuri, fără casă, sub soare și ploi fără număr, carnea îi încolțea. Mi-a spus că iarna îi creștea pe tot trupul mușchi, iar pe cap plante care îl apărau bine de tot, dar că, la sosirea primăverii, mușchiul se usca, iar plantele alea cădeau, făcând loc ierbii și margaretelor. Apoi mi-a spus povestea flautului. Zicea că era pe dos decât celelalte și că trebuia cânta din el în plină zarvă, pentru că în loc să fie, spre

deosebire de celelalte, tăcerea fond și sunetul melodie, la el zgomotul era fondul și din tăcere se isca melodia. Cânta în toiul marilor furtuni, printre tunete și ruperi de nori, și din el ieșeau notele tăcerii, fine și ușoare, ca fulgii de nea. Și niciodată n-avea teamă de nimic.

Mi-am petrecut după-amiaza stând la taifas cu el, până s-a lăsat noaptea peste noi. Cerșetorul m-a poftit să dorm în scorbura lui de copac. Am mers nițel și am ajuns. Copacul era mare și-n el erau lucruri care nu se zăreau prea bine. Gaura din trunchi era nespus de înaltă, urca în formă de con și lemnul era crestat, formând fâșiute răsucite spre înăuntru, ca cele ale ciupercilor. Sus, se vedea albăstrind noaptea înstelată.

Cerșetorul a aprins un opaiț și i-am văzut flăcăruia albă, luminoasă. Era piatra vârstată. Atunci i-am povestit că tata și-o dorise dintotdeauna, iar cerșetorul, de darnic ce era, mi-a dăruit-o. Abia de-am putut dormi în acea noapte, iar a doua zi de dimineață am luat-o spre satul meu. M-am apropiat de casă strigând: „Tată, tată!”

Dar, când am intrat în odaia lui, am văzut că murise. Toți stăteau în jurul lui, liniștiți și tăcuți. Nici nu s-au uitat la mine, când am intrat. Tata era întins pe o masă, bandajat cu fâșii albe și nu i se vedea decât chipul. Căscă gura ca un pește bătrân, iar în pupilele sticloase ale ochilor întredeschiși îi străluceau patru opaite. Nu l-am mai privit și mi-am băgat capul în draperia de culoarea violetelor, din casă, unde plângeam eu întotdeauna.

Meșterul a ridicat ochii și a privit focul pe care i-l aprinsese Alfanhuí. Apoi a continuat: La

câteva zile după înmormântare, am ales lampa cea mai frumoasă pe care am putut-o găsi și am pregătit un opaiț din piatra vârstată, ca să-l duc la cimitir. Într-un cavou de sub pământ, tata dormea într-o urnă de cristal. Am intrat acolo pe furiș și am agățat lampa pe perete. Apoi am aprins-o cu ce adusesem și am privit chipul tatei la lumina flăcăruii albe.

Meșterul a tăcut și l-a privit pe Alfanhuí, care stătea pe dușumea lângă vatră. În foc abia mai era spuză. Meșterul s-a ridicat și s-a dus la culcare. Alfanhuí a rămas gânditor lângă vatră, sciorând jăraticul cu o vărguță.

VI. Despre lucrurile din grădina lunii, unde totul era ca de argint

Grădina casei avea două părți: a soarelui și a lunii. Prima era între stradă și fațadă și dădea spre miazăzi. A doua dădea spre răsărit, ca și ferestruica lui Alfanhui. Băiatului îi plăcea mai mult grădina lunii, căci pielea îi era albă ca lumina ei. În nopțile cu lună, se puneă în ușorul ferestrei și privea în grădină.

Acolo erau un castan și un măslin argintat, cu trunchiul puternic, în care locuiau doi rozători albi, cu ochi de lumină, care se ascundeau neîncetat, ca veverițele. Noaptea li se vedeau ochisorii apărând și dispărând. Erau ca anunțurile luminoase din orașe: mai întâi, o luminiță; apoi două, trei, patru. Trei, două, una și dispărea. Apoi toate patru luminițele deodată, în alt loc din măslin. Și așa toată noaptea, pe tăcute. Alfanhui obișnuia să privească grădina și jocul rozătoarelor până când apunea luna.

În grădină era și o bornă din piatră albă, cu belciug și lanț negru, care atârna pe pământ. La

mijloc, se afla un mic bazin rotund, cu o țâșni-toare, al cărui firicel de apă suia și fâlfâia doar în nopțile cu furtuni calde și uscate, omorând libelule și insecte aduse de vânt de pe râurile și lacurile pe care chiar el le secase. Când fața bazinului se încrețea, formând mici vâlurile, pe fundul apei se zăreau sclipirile nisipului de argint. Într-un colț era înmormântată slujnica. În fundul grădinii, erau un zid înalt și o seră de flori părăsită, cu geamurile pline de praf. În seră creșteau buruieni și își ducea traiul un șarpe de argint, care ieșea să facă plajă la lună într-o rariște din grădină. Lui Alfanhui îi plăcea foarte mult șarpele și avea mare chef să-l prindă.

El știa că argintul și aurul erau gemeni, ca portocala și lămâia, și s-a gândit să facă trei ineluse din aur, ceva mai groase ca trupul șarpelui. A legat de fiecare inel o sfoară subțire și lungă, și a așteptat luna plină.

Într-o zi, la asfințit, a pus inelele: primul, în gaura pe unde ieșea șarpele; al doilea, ceva mai încolo, iar al treilea, în mijlocul rariștii, unde făcea șarpele plajă la lună. Alfanhui s-a instalat atent în cameră, lângă fereastră, cu cele trei sforicele în mână, și a așteptat. Pe boltă s-a înălțat o lună mare și roșie care, pe măsură ce suia, se albea. Alfanhui nu se mișca. Când luna s-a albit de tot, șarpele a scos capul și a trecut prin primul inel. Apoi a ieșit treptat, privind în toate părțile, cu capul ridicat și sâsâind din limba crestată. Alfanhui tot nu se mișca. La început, șarpele a lunecat prin inel, fără să-l miște, dar când s-a rotit întâia oară, l-a dus până la mijlocul trupului. Alfanhui își ținea suflarea. La a doua

rotire, șarpele a trecut prin al doilea inel și l-a dus cu el, ca și pe primul. În sfârșit, a trecut și prin al treilea. De la fereastră, Alfanhuí privea nemișcat, ținând cele trei sforicele. Șarpele s-a oprit și cele trei inele înșirate pe trup i s-au strâns la mijlocul burtii. Atingându-se, s-au unit, l-au strâns de talie, ca într-o îmbrățișare, și l-au prins. Alfanhuí a smucit ușor de cele trei fire și l-a tras la fereastră. Șarpele de argint dormea senzual, în brațele celor trei inele de aur. Alfanhuí l-a făcut covrig într-o cutie rotundă de sticlă, fără să i le scoată, iar șarpele a continuat să doarmă, nemișcat și lucios ca argintul. Tot trupul îi era acoperit cu solzi minusculi, ce clinchețeau când Alfanhuí îi lua cu unghia în răspăr: „Drinn...! Drinn...!”

Apoi a desfăcut cele trei sforicele de mătase și a închis cutia de cristal. Intrând prin ferestruica întredeschisă, luna s-a așezat pe chipul lui Alfanhuí. Băiatul și-a privit șarpele de sticlă din mâini și a zâmbit. Apoi a pus bine cutia și s-a culcat.

VII. Despre vântul care a intrat noaptea în odaia lui Alfanhui și ce i s-a năzărit băiatului

Într-o noapte ploioasă, s-a abătut asupra grădinii un vânt venit de departe. Alfanhui avea fereastra deschisă, iar vântul a început să-i fluture flacăra lămpii. S-au cutremurat pe pereți umbrele păsărilor. Întâi s-au clătinat nehotărât și nelămurit, ca trezite din somn pe neașteptate. Din pat, Alfanhui a văzut umbrele dârdâind pe pereți și tavan, rupându-se prin colțuri și întretăindu-se. I s-a părut că odăița i se făcea tot mai mare până ajungea un salon imens. Umbrele păsărilor creșteau și se înmulțeau, pe când flăcăruia opaițului fâlfâia. Vântul intra tot mai din plin pe fereastră, târând cu sine ceva ce aducea cu muzica râurilor și pădurilor uitate.

Flăcăruia a făcut umbrele păsărilor să dănțuiască în ritmul muzicii. Fantome și marionete de păsări au început tainicele dansuri primitive ale speciei, desenând pe tavanul înalt al salonului o grandioasă roată din aripi și ciocuri. Era schimbătoare, luminoasă, ușoară, se învârtea

fără oprire și, odată cu ea, se roteau și vechile culori păsărești ale umbrelor moarte. În mijloc, dănțuia stârcul purpuriu cu ochi bridăți, mișcându-și pliscul într-un ritm semeț și marcând măsura dansului pentru tot păsăretul, în vreme ce vântul părea să le arunce cu rafale de ploaie în ochi. Păsările împăiate se făcuseră de-acum nevăzute de pe pedestale, de parcă ploaia le-ar fi redat viața și ele și-ar fi luat zborul spre umbrele lor, ce dănțuiau pe tavanul din salon.

Ceața tăcerii și singurătății s-a spart și s-au deșteptat priveliști uitate, chiar la cumpăna dintre muzica vântului și ploii și culorile moarte ale păsărilor. În centrul roții de păsări din tavan, părea că s-a deschis un cerc, unde reveneau toate culorile primitive. O mie de tonuri verzi ale codrului, albul cascadelor; de pe tărâmul piciorongilor, rozul și cenușiul smârcurilor, cu soarele roșu la buza apei, tremurând pe fața-i noroioasă și sângerie. Sub trestiile bătând în violet și galben, a sclipit nămolul negru de pe malurile tapitate cu șerpii mici ai rădăcinilor, printre urmele miilor de păsări diferite. Au venit albele saline din estuare și păsările cu pete albe, care scocio-rau cu ciocuri lungi prin smârcuri. Soarele marin al pescărușilor și albatroșilor a lucit peste nisipul și ghioacele sterpe. A venit albastrul orașelor de pe pământ, iar rândunicile au țesut arcurile turnurilor, cosând cu firul zborurilor clopotniță de clopotniță. Vântul a deschis o carte din plante smulse și a început să-i numere frunzele. Florile s-au udat și au reînviat, urcând șerpuit pe pereții salonului, invadându-l tot și formând un foișor stufos, plin cu flori și cuiburi,

de unde păsările își luau zborul spre cercul luminos din tavan.

Alfanhuí n-ar fi putut spune dacă avea în ochi o singurătate tenebroasă și în urechi o tăcere de nepătruns, căci muzica și culorile nu-i veneau din cunoașterea lucrurilor, ci, după trecerea primei zile, din spatele ultimului zid al neuitării, unde răsare altă amintire: uriașa memorie a lucrurilor neștiute.

Păsările au jucat fără răgaz dansurile primitive ale speciei, iar stolurile s-au întâlnit, în drum spre râurile sacre. Zburau spre Eufrat, Nil, Gange și râurile Chinei, cu numele lor în culori. A revenit întreaga geografie migratoare și multicoloră a păsărilor, lumina tăramurilor antice.

Apoi a dispărut cercul luminos al priveliștilor și s-a întors pe pereți dansul umbrelor, întunecat și frământat de astă dată, ca cel al vrăjitoarelor, în surda darabană a unei tobe, tulbure: părea dansul unor strigoi țepeni, cu labe lungi și mătăhăloase. Mai repede, tot mai repede, salonul se strângea și micșora iarăși, în fața lui Alfanhuí. Jocul și umbrele erau tot mai mici, mici, în jurul flăcării de la lampă. Umbrele au revenit, ca fluturii cenușii, gata să-și ardă pulberea la flacăra. Era praful luat de vânt de pe penele uscate ale păsărilor; bobیțele lui nespuse de mărunte deveneau o clipă incandescente și repetau, arzând fiecare culoare vie și îndepărtată din priveliști, ca apoi să se piardă iar în lumina simplă și mică a lămpii. Totul și-a venit în fire. Vântul s-a oprit. Umbrele au murit iar, liniștite, pe pereții cenușii; păsările au murit și ele în luciul gol din ochii lor de cristal, iar ultimele picături de

ulei au urcat ostenite la flacără, sufocându-se în firele fitilului. Flacăra s-a micșorat, sfârâind în ultimele bobite de praf, și iute-iute n-a mai rămas din ea decât cenușa fumegândă, care abia de mai lucea în alama aurită a lămpii. În aer s-a mai păstrat izul de ars, slab și nedeslușit, al uleiului și totul s-a stins. S-a instalat o tăcere ușoară, ca pentru o voce limpede și singuratică, sau pentru cântecul deșteptării, sau pentru pașii vânătorilor.

VIII. Despre ce era în pod și cum a adormit Alfanhuí

În pod se urca pe o scară mică în spirală. Lumina subțire intra pe geamul prăfuit al lucarnei. Șuvoiul ei pieziș era plin cu bobite de praf ce vagabondau prin văzduh. În zona de umbră, nepus de încinsă, se auzea cum își scuturau lenea olanele arse. Podul mirosea a închis și era burdușit cu somn. Alfanhuí simțea căzându-i pe pleoape ploaia de praf, care se prefira ca o ninsoare nevăzută. Pe scândurile dușumelei se zărea balta uscată a unui burlan. Părea un fund de lac vara, cu noroi roșiatic din praf de olane, adus de pe acoperiș pe burlanul care îl adunase într-o aluviune foarte fină și mărunță. Bălțița secase sub șuvoiul de lumină ce intra prin lucarnă, iar pe marginile ei crețe se zăreau urmele pe care apa le lăsase pe rând, de-a lungul anilor cu ploia ba multe, ba puține. În mijlocul ei era un scaun, cu cele patru picioare înfipte ușor în nămol. Era din lemn de cireș, bine lăcuit și de un roșu lichid la culoare, ca vinul de Bordeaux. Picioarele

prinseseră rădăcini în aluviunile olanelor, care acopereau tot fundul lagunei și se împleteau într-o pânză de păianjen, lacome să soarbă puțină apă ce cădea. Lacom de șuvoiul de lumină din lucarnă era și scaunul de lângă fereastră; soarele tremura în striatii, de parcă prin bârne ar fi curs șiroaie vii de sânge. Scaunul avea un aer somnoros și neglijent, de parcă n-ar fi auzit decât piuitul îndepărtat și surd al unei păsări de după geamurile prăfuite. Din pod i se zărea silueta, estompată de picurii de ploaie rămași pe sticlă: dar de pe acoperiș nimeni nu vedea ce era în pod. Doar că, din cele două garnituri ale spătarului, răsăriseră două rămurele verzi, cu frunze și cireșe. Fructele erau coapte și prăfuite, dar pe fața rotundă li se oglindea în mic tot podul. Erau patru perechi de cireșe mici și închise la culoare, care se sprijineau voios pe verdea frunzelor.

Alfanhuí s-a așezat pe scaun și și-a pus capul între două ramuri de cireș, care-i strângeau tâmplele ca o coroană, iar cireșele păreau să-i atârne de urechi în părul castaniu ca niște cercei din rubine întunecate. Băiatul privea prin lucarnă cerul și soarele de aur al siestei. Închidea ochii și pe pelicula transparentă a pleoapelor vedea jocuri de lumini cu pete stăruitoare, lăsate de soare pe fundul pupilelor. Dar zăpada de praf a continuat să-i tot cadă pe gene, iar Alfanhuí a adormit.

IX. Despre oamenii din hambar

Când Alfanhui s-a deșteptat, se făcuse noaptea. Luna nu ajunsese încă în dreptul lucarnei și totul era tare întunecat. Băiatul a privit în jur și pe podea, lângă perete, a zărit o țesătură nelămurită de luminițe aurii. Era ușa hambarului, pe care nu o văzuse până atunci. De acolo se auzea un ușor bolborosit. Pe tăcute, s-a ridicat de pe scaun și a deschis ușa. Hambarul era un pătul lung, plin cu două grămezi de paie până-n tavan, între care abia de mai rămânea o trecere îngustă. În fund, unde cele două ape ale acoperișului formau un unghi, se zărea o ferestruică, prin care intrau și ieșeau lilieci. Dar lumina era pe dușumea. Venea de la un felinăraș cu patru geamuri, care scânteia cum nu se poate mai auriu deasupra paielor. Lângă el, doi oameni stăteau pe podea, aplecați peste un ștergar alb, de parcă jucau cărți. Alfanhui a rămas lângă ușă un timp, privindu-i. Oamenii păreau să numere bani și vorbeau încetisor. Băiatul a înaintat pe culoarul îngust și s-a oprit lângă ei. Erau negricioși

și nebărbieriți. Unul purta o bască ponosită, iar celălalt o pălărie neagră, cu calota din fetru moale, conică și ascuțită. Aveau câțiva galbeni pe ștergar, unii în mâini, iar pe alții îi scoteau din buzunare. Îi aruncau pe ștergar și unul îi număra: „O sută douăzeci și trei, o sută douăzeci și patru...” Când Alfanhui a ajuns lângă ei, cel cu pălărie i-a zis aproape fără să ridice capul:

— Pleacă de-aici; nu trebuie să ne vezi.

Și a continuat să numere.

— Cine sunteți? a întrebat Alfanhui.

— Pleacă de-aici; nu trebuie să ne vezi.

— Vă sunt prieten.

— Dacă ești prieten, pleacă; nu trebuie să ne vadă nimeni, pentru că suntem hoți. Nici măcar prietenii nu trebuie să-i vadă pe hoți în vizuina lor.

— Povestiți-mi ce faceți; n-am să spun nimă-nui.

— Suntem hoți de grâu; numărăm galbeni; numărăm mereu; de ani de zile nu mai furăm; de ani de zile nu mai ieșim de-aici; asta ne e vizuina.

— Dacă sunteți hoți de grâu, de ce numărați galbeni?

— Grâul se schimbă pe aur și aurul pe grâu.

— Și de ce stați aici?

— Ne place mult locul, din pricina paielor, că-s ca aurul și grâul; ziua ne oprim din numărat și dormim în paie.

— Și de ce nu mai furați?

— Avem destul: furam când eram tineri, dar acum nu mai vrem și, noapte de noapte, numărăm bani.

— Cum vă cheamă?

— Eu sunt Bădăranul și-s căpetenia; el e Faulo și-i mut, dar aude de departe și vede în beznă, ca bufnița. Mai știe și să scoată fluierături duble, și le pune să dea colțul, ca să se audă din cealaltă stradă.

— Și câți galbeni aveți?

— Sunt fără soț și ăl de prisos e-al meu, că io-s căpetenia. De-asta Faulo mă pizmuiește, dar îmi dă ascultare. Bădăranul i-a făcut loc lui Alfanhui pe mantaua neagră pe care ședea și a zis:

— Stai aici.

Alfanhui s-a așezat și l-a privit pe Faulo, care avea ochi vioi și mititei, de păreau că fluieră. Și-i juca neastâmpărat dintr-o parte într-alta. Căpetenia avea fața lungă și suptă cu o expresie gravă. Privea furiș și arunca din când în când ocheadă piezișe, parcă atent la ceva nevăzut.

Un liliac s-a lovit de-o bârnă și a picat pe ștergar. Nespus de iute, Faulo a băgat mâna sub el și a apucat un galben. Bădăranul i-a spus:

— Dă galbenul înapoi. Faulo l-a scos din buzunar și i l-a dat. Bădăranul s-a întors spre Alfanhui: În fiecare noapte mi-l fură, dar eu îmi dau de fiecare dată seama. Apoi mi-l dă înapoi și râde.

Cei doi hoți au continuat multă vreme să numere galbeni în tăcere; nu se auzeau decât numerele șoptite și foșgăiala liliacilor, ce coborau adesea până la felinar.

Apoi a venit vremea șoarecilor. Alfanhui a văzut că un șoricel s-a apropiat de lumină și a stat locului, să-i privească mirat pe Bădăran și pe Faulo. Apoi, unul câte unul, au venit lângă ei

alții și s-au oprit, în spatele primului, care era ca un rege, căci nici unul n-avea statura lui. Bădăranul a zis:

— Sunt neîncrezători, din pricina venirii tale.

Alfanhuí s-a depărtat, iar șoarecii s-au mai apropiat puțin, chiar până la picioarele Bădăranului. Apoi regele i s-a urcat pe genunchi, iar căpetenia a scos niște boabe de grâu din tivurile pantalonilor și i le-a dat să le mănânce din palmă. Când regele a terminat, Bădăranul a mai aruncat niște boabe de grâu pe podea, pentru ceilalți șoareci, care s-au pus foarte liniștiți pe ronțait. Faulo făcea la fel cu micuța ceată a șoarecilor ce se îndreptaseră spre el. Erau în total vreo treizeci. Când au terminat de mâncat, s-au risipit prin hambar, întorcându-se la găurile lor. Cei doi hoți s-au pus iar pe numărat, și Alfanhuí îi privea în tăcere. În sfârșit, s-a ridicat și le-a spus:

— Prieteni, mă duc.

Bădăranul l-a privit de sus în jos și a zâmbit:

— Ești prieten cu hoții? Și hoții sunt prieteni cu tine. Cum te cheamă?

— Alfanhuí.

— Adio, Alfanhuí.

— Adio. Și s-a întors cu spatele, îndreptându-se spre ușă.

Când să deschidă, l-a auzit pe Bădăran strigându-l din nou:

— Așteaptă. Vino-ncoace.

Alfanhuí s-a întors la ei, iar căpetenia i-a dat un galben:

— Ia-l; așa rămân cu soț.

Alfanhuí a luat galbenul și a mulțumit. Apoi s-a dus la ușă și a ieșit din hambar. Luna intra

prin lucarnă și strălucea pe scaunul din lemn de cireș, pe cireșe și pe frunzulițele lor. Alfanhuí a coborât scara în spirală și l-a căutat pe meșter, ca să cineze. Clopotul a bătut ora zece noaptea.

X. Despre lucrurile din grădina soarelui și cum a coborât Alfanhui în fântână, unde a aflat multe noutăți

În grădina soarelui chiar lângă uluci, creștea un migdal, ale cărui crengi se aplecau în stradă. Verile, în scoarța migdalului se instala un greier, care cânta cât dura siesta. Văzduhul se turtea peste cântecul lui și nimeni nu se mai putea mișca până când greierele nu tăcea, atât de grele deveneau lucrurile. Era greierul arșițelor de plumb, când se otrăvesc pepenii verzi.

În grădina soarelui mai era și o roată de moară, intrată în pământ într-o rână. În jurul ei, ca și în gaura din mijlocul său, creștea cea mai zdravănă iarbă. Pentru că se încingea la soare, le plăcea șopârlițelor. Pe piatră, meșterul își ascutea cuțitele și uneltele, pentru că era nespus de netedă.

Mai era și un parmalâc vechi, proptit în zidul foișorului, de ale cărui fiare erau prinse multe cuiburi de viespi. La baza fațadei stătea un sir de ghivece cu mușcate și garofițe, pe care meșterul le îngrijea și uda. În zidul zugrăvit, care

bătea în galben, erau înfipite multe crampoane ruginite. De unele atârna câte o cârpă ori o cheie nefolosită, sau o cușcă de răchită, pentru momeli, dar goală. Vitrina era pătrată și, în loc de geam, avea o rețea metalică și o streășină, ca să nu intre ploaia, vopsită în același verde pal ca și ulucile și persienele, cu scândurile arcuite de vreme.

Dar în grădina soarelui cel mai important era puțul. Avea un ghizd din piatră verde și un arc din fier forjat pentru scripete. Acesta era din lemn și cânta ca rândunica. Găleata era și ea din lemn, întărită cu cercuri de fier, ca butoaiele, și foarte grea. Puțul era tare adânc și avea apa nespus de limpede. La jumătatea lui se zărea o arcadă neagră, din care se deschidea o galerie. Alfanhui murea de curiozitate să știe ce-i acolo și, într-o zi, s-a descălțat și a coborât în puț. A intrat cu picioarele în găleată și a coborât, dând puțin câte puțin drumul la frânghie, până a ajuns în dreptul galeriei. A pus un picior în prag și a văzut că apa îi ajungea la jumătatea gambei, căci galeria era mai puțin adâncă decât puțul. Apoi a dat drumul frânghiei și a aprins lampa luată cu el. A înaintat prin beznă. Simțea sub picioare, pe sub apă, mușchiul lunecos de pe fundul apei și pietricelele. Pe pereții cu mușchi reavăn șiroia apa și alergau niște vietăți ca stelele de mare, foarte turtite și mari cât mâna. O picătură de apă a căzut în opaiț, iar Alfanhui a rămas pe întuneric. În fundul galeriei a putut zări o crăpătură subțirică și o lumină verzuie și neclară. A mers înainte, iar apa s-a făcut tot mai mică, până când a călcat pe uscat. A ajuns, în

sfârșit, la crăpătură. Abia de putea trece prin ea. A pătruns într-un soi de peșteră în formă de clopot, ai cărei pereți erau căptușiți cu rădăcini groase. Și-a dat seama că se afla sub castan. Peștera nu era prea mare și în mijlocul ei era ceva ca un lăcușor cu apă bătând în verde; din tavan cobora, cufundându-se în ea, o coloană de rădăcinuțe lunguiete și foarte subțiri, ca firele de păr. În jurul băltoacei, o plajă cu nisip, foarte îngustă, urca în pantă până la perete, ajungând la rădăcinile groase ce întăreau pământul și se închideau sus în arc, ca o cupolă. Alfanhuí nu pricepea de unde venea în peșteră lumina verzuie. În cele din urmă, a zărit un păianjen* cât farfuria, cu picioarele puternice și trupul luminos ca un felinar, care dormita pe nisip. Păianjenul era probabil orb, pentru că avea picioarele dispuse egal în jurul corpului, de nu puteai spune care erau de dinainte și care de dinapoi, și nici nu i se zăreau nici un soi de ochi sau antene. Era la fel peste tot, iar din trupul lui, ca o bilă turtită, ieșea lumina verde.

Alfanhuí a văzut că firele ce coborau din tavan erau de două feluri. Pe unele urca apa verde din băltoacă, iar pe altele cobora lumina. Dar n-a putut vedea mai mult, căci păianjenul s-a trezit și a pornit pe plaja circulară, învârtindu-se în jurul său, până când a ajuns la piciorul lui Alfanhuí și l-a înțepat. Dar și-a pierdut din lumină și s-a cufundat în apă ca racul. Alfanhuí a priceput că păianjenul suga lumina din firicelele

* În limba spaniolă, *araña* înseamnă atât „păianjen”, cât și „lampadar” (n. tr.).

care coborau din tavan. Dar înțepătura îl durea și a plecat. A mers prin galerie până la puț și a suit la fel cum coborâse. Apoi s-a dus să-l caute pe meșter, ca să-i istorisească totul și să-i arate înțepătura. Piciorul îi devenise fosforescent și, prin carnea verzuie, i se zăreau oasele. După câteva zile și-a pierdut, însă, lumina, s-a întunecat și s-a vindecat.

Dar meșterul și Alfanhuí s-au gândit că puteau profita de descoperire.

XI. Despre povestea scaunului din lemn de cireș pe care o spune îmbălsămătorul și despre prima ispravă făcută cu castanul

Alfanhuí și meșterul au stat multe nopți la tacle. Meșterul i-a povestit cum mâncase odată una dintre cireșele care împodobeau scaunul. Mirosea a nuci, a jar stins și a lumânări de spermanțet, la fel ca odăile și lehamitea din casă. În noaptea când mâncase fructul, meșterul văzuse în vis toată povestea cireșului. Îl plantase în grădină vechiul stăpân al casei, un ebenist. După un timp, el se însurase cu o femeie tânără și foarte frumoasă, și tăiase cireșul, ca să-i facă un scaun. Femeia stătea pe el în fiecare seară și cosea, ținând lucrul în poală. Dar, pentru că fusese tăiat în plină tinerețe, făcut scaun și închis în odaie, cireșul se îmbolnăvisese de lingoare. El ura patru lucruri din casă, care-i stăteau mereu în ochi: pătura de mătase vineție, cu mulți ciucuri, care acoperea patul matrimonial; cutia de lucru, împletită din răchită și panglici; perna arăbească cu patru canafuri în colțuri și, mai ales, calendarul din

carton cu reliefuri, împodobit cu un nor de culoare roz-Valladolid, în centrul căruia era un desen cu lebede și grădini, ca ultimul număr din jocul găștei*, și jos o inscripție:

VĂDUVA RUPÉREZ

Fabrică de biscuiți fini

Firmă înființată în 1911 Două Surori (Sevilla)

Scaunul de cireș se îmbolnăvise de lingoare, căci își amintea de vremurile bune când înflorea în grădină. Și s-a hotărât să se răzbune pe ebenist. Treptat a molipsit-o de boala lui pe femeia care stătea pe el, ca să cârpească. Din pricina bolii, femeia n-avea copii, se făcuse ca ceara și i se stinsese privirea. Până când, într-o zi, a murit de lingoare, ca de leșin. De atunci, scaunul a stat în pod, unde îl suise ebenistul, ca să piară din ochii lui.

Meșterul visase istoria, după ce mâncase cireașa. Căci cumpărase casa după moartea ebenistului și găsisese scaunul în pod, ca acum.

Alfanhuí și-a dat seama că și meșterul se molipsise de lingoare. Dar boala, pe care unii o numesc „răul dinlăuntru” sau „plictisul galben”, nu-i mortală la bărbați, așa cum e la femei, nici măcar nu-i îmbolnăvește; ci mai curând îi întărește și, în loc să-i facă de ceară, îi călește și, pentru trupul lor, e ca alcoolul pentru soiurile de

* „Jocul găștei” e unul de masă, în cadrul căruia trebuie să se înainteze, cu ajutorul unei fise și dând cu zarul, de-a lungul unei spirale din 63 de căsuțe, ilustrate cu figura câte unei găște la fiecare nouă dintre ele (*n. tr.*).

lemn prețios. Asta deslușea Alfanhui pe chipul meșterului. Pe chipul și mâinile ca cioplite din lemn de nuc, asemenea celor ale Sfântului Ieronim, de pe un zid de piatră, în privirea lui senină, în vocea lui gravă și sentențioasă, în mersul lui țeapăn, deși domol și slăbit.

În nopțile care au urmat, Alfanhui și meșterul au cercetat puțul și castanul. Meșterul nu putea coborî, iar Alfanhui îi spunea cum stăteau lucrurile. Au descoperit că rădăcinuțele ce atârnavau din tavan erau vene care mergeau de la o frunză la alta, suind apa verde, ca să-i dea culoare. Cele care coborau erau venele de întoarcere, care sorbeau lumina soarelui prin foițe verzi și o duceau jos, în lăcușor. Astfel, fiecare frunză avea două firicele. Dacă Alfanhui scotea din apă o venă ce urca, frunza ei își pierde iute culoarea și se albea. Păianjenul era un parazit al castanului și sugea lumina fereștrucilor ce coborau, cu gura de pe burtă, rotundă și înconjurată de gene. Se pune sub perii rădăcinilor, cu gura în sus și prins cu picioarele de ele, și sorbea lumina fiecareia dintre ele acolo, sub apă. Lucru ușor de văzut, căci, ori de câte ori păianjenul se cufunda, tot fundul apei se lumina. Rădăcinile groase care formau pereții peșterii erau ale castanului, bine înfipt cu ajutorul lor și trăgându-și puterile prin ele.

Meșterul a pregătit culori vegetale lichide, din petale de flori sau sucuri de fructe, astfel încât să fie fine și nevătămate, să n-aibă forță de germinare, dar nici să nu fie sterile sau contrare principiilor vieții. Apoi l-a trimis pe Alfanhui să prindă păianjenul cu plasa și să-l lege de pereții

peșterii. După ce a făcut asta, Alfanhui a așezat cam la jumătatea înălțimii pereților mai multe sârme, ca pentru întinsul rufelor. Și a scos din pletele de rădăcini pe toate cele ce urcau și le-a întins pe sârme, astfel încât să nu ajungă la apă. Le-a împărțit în șase mănunchiuri egale, pentru cele șase culori pregătite de Meșter.

În acea noapte, au lăsat castanul liniștit și, a doua zi de dimineață, toate frunzele i se albiseră și ofiliseră. Tare s-au mai bucurat meșterul și Alfanhui, și au vrut să înceapă experimentul.

În peșteră, Alfanhui a pregătit un soi de platformă sau podișcă, cam ca o consolă lată, la jumătatea înălțimii peretelui, jur-împrejurul lui. A coborât pe rând cele șase ciubere de lemn și le-a pus pe consolă, așa cum îi spusese meșterul. Apoi a înfipt în fiecare ciubăr vârfurile mănunchiurilor de rădăcini. Apoi a dus în peșteră și cele șase găleți cu lichide colorate și a vărsat câte una în fiecare ciubăr.

Alfanhui s-a întors apoi spre meșter și amândoi s-au așezat în grădină, privind la castan. După câțeva vreme, au văzut cum unele frunze se colorau în portocaliu, iar altele mai rămâneau albe. Au înțeles că sucul de portocală era cea mai fluidă vopsea și de aceea își făcea primul apariția. Mai târziu, a suit în frunze lichidul violet. Aveau de-acum două culori. Au urcat pe rând albastrul, roșul, galbenul și negrul. După două ore, toate frunzele erau vopsite, iar castanul părea un minunat arlechin vegetal. Alfanhui și meșterul au petrecut în acea zi și au împodobit casa cu ramuri și ghirlande în culori.

XII. Despre alte isprăvi făcute cu castanul

După câteva zile, Alfanhui a coborât din nou în peșteră și a găsit păianjenul aproape fără viață, muribund, căci era legat și nu se putea hrăni. Prin vinișoare îi coborau lumini de șase culori, care șiroiau în baltă și făceau unde multicolore pe fața verde a apei, care se întunecase la culoare. Alfanhui a lăsat păianjenul să se cufunde în apă și să-și revină bând din vinișoare. Păianjenul s-a hrănit cu alte culori decât verdea, a prins lumini amestecate și a revenit la viață. Apoi Alfanhui a regrupat firele ce coborau în mănunchiuri, pe culori, și a pus cinci în ciubere. Fiecare culoare la locul ei. Portocaliul, care se obținea cel mai lesne, l-a dat de hrană păianjenului.

Lumina lucra fără răgaz, lichidele urcau la frunze și coborau din nou încărcate de lumină, iar ciuberele se goleau, cu excepția celui cu suc de portocale, care mergea spre lăcușor, unde îl bea păianjenul. Pe timpul nopții, lichidele se întunecau din nou și erau foarte sensibile la schimbările de lumină. Când cerul era înnorat, culorile

se făceau tulburi și lăptoase. La capătul zilei, ciuberele străluceau de umpleau peștera cu lumini colorate, ca la circ. Portocaliu; se înnoia din când în când, iar păianjenul mirosea a flori de portocal și înmiresma toată peștera.

În lunile care au urmat, Alfanhui și meșterul au perfecționat industria castanului; de cum se opreau din lucru, începeau să învețe, să născocască și să pună în practică lucruri noi. Meșterul a pregătit noi lichide colorate, numărul ciuberelor din peșteră a crescut de s-a umplut podișca, iar castanul a ajuns să aibă treizeci de culori distincte, de toate tonurile și nuanțele. Au avut grijă și să distribuie culorile cu gust, astfel încât culoarea nici unei frunze să nu se repete în două din cele șapte sectoare. Au trebuit mari strădanii ca să recunoască cele șapte fire urcătoare și cele șapte fire coborâtoare ale fiecărei frunze, căci erau mai bine de șapte mii. Păianjenul a fost hrănit pe rând cu toate culorile și la fiecare masă lua nu numai o culoare, ci și o formă diferită. Labele i se lungeau, se întăreau ori se acopereau cu păr, trupul îi redevenea uneori oval sau cilindric ca o brânză, ori i se zbârcea pielea. În fine, lua cele mai diferite forme, după cursul și secretul fiecărei culori. Alfanhui și meșterul și-au notat în registrul lor pentru experiențe toate formele păianjenului și culoarea care le corespundea.

Au obținut și apă de lumini. Alfanhui cobora în peșteră, despărțea un fir, trecea cu degetele peste el de sus în jos, apăsându-l de parcă l-ar fi muls, și băga vârful rădăcinutei într-un flaconaș. Și tot așa de patru sau cinci ori, până când

il umplea. Ducea flaconașul sus și meșterul îl sigila în vid, pentru ca aerul să nu înghită lumina. Așa au adunat pe o consolă peste treizeci de flaconașe luminoase, de diferite culori, vizibile în întuneric. Altă dată, li s-a năzărit să altoiască gălbenușuri de ou pe coaja rămurelelor. Gălbenușul e un boț de carne din care picură lacrimi, dând naștere unui ou întreg. Iar la vremea castanelor, mai multe fructe aveau miezul dintr-un ou galben, deși pe dinafară păreau aidoma celor cu miez de castane. Țineau mult timp acei ochi în apă de var, până se pietrificau și-i puneau animalelor împăiate, căci erau vioi și expresivi, nu ca cei din cristal. Dacă nu-i pietrificau, se stăfideau ca fructele și nici nu putrezeau, nici nu miroseau urât.

Le-a venit și ideea să altoiască pene albe pe pețiolurile frunzelor. Trebuia ca penele să fie recoltate înainte de a se dezvolta, când încă mai aveau lichid pe țevișoare, căci, dacă se uscau, nu mai primeau sucul plantei. Alfanhuí și meșterul obțineau astfel pene de toate culorile, ca să le înlocuiască pe cele ce se stricau când lucrau. Lui Alfanhuí i-a venit chiar ideea să alcătuiască din pene o pasăre închipuită, tocmind-o, ca pe un mozaic, pe pânză și sârmă.

Noaptea, băiatul vorbea cu meșterul despre toate cele și petreceau multe ore plăcute lângă vatră. Amândoi au făcut mai multe păsări decorative, în culori neobișnuite; dar clienții s-au indignat și n-au vrut să le cumpere.

XIII. Despre cum a ajuns Alfanhuí calfă de îmbălsămător și experimentul minunat povestit în continuare

Într-o zi, meșterul l-a chemat pe Alfanhuí, să-l avanseze calfă. Atunci i-a povestit ultimele lui taine. La rândul lui, Alfanhuí a povestit cum făcuse rost de sânge de asfințit, când încă mai stătea acasă. Meșterul a dat mâna cu el și i-a dăruit o șopârlă din bronz verde.

După o vreme, au inventat o nouă încercare. Au extras principii de viață din ovarele unor păsări și le-au altoit pe castan. Au pus principii de la păsări de diferite specii și au așteptat să vină din nou vremea castanelor.

Când, în cele din urmă, a sosit, Alfanhuí și meșterul au așteptat bucuroși surpriza. Au strâns castane și s-au pus să le deschidă una câte una, neștiind care erau altoite, căci pe afară erau toate la fel. Desfăceau castanele și le aruncau într-o desagă. În sfârșit, au dat de un fruct altoit. Alfanhuí l-a deschis cu grijă și a aflat un miez

moale și verde. Avea coaja ca de pânză, precum cochiliile scoicilor-rățușcă, iar în el se simțea ceva ca o batistă mototolită. Meșterul a crezut că oul trebuia clocit, pentru ca animalul să prindă viață, și l-au pus la soare, pe roata morii. Au găsit mai bine de douăzeci de fructe altoite, de diferite culori, și au făcut la fel cu toate.

După un timp, ouăle au început să miște ca oamenii într-un sac. Alfanhui și meșterul au hotărât să le deschidă. Au dat de-o parte pelicula de pe primul și a apărut ceva colorat, ca un pumn de frunze ofilite și mototolite. Au văzut cum se dezdoia și se deschidea ca o batistă și imediat li s-a ivit în fața ochilor o pasăre ciudată. Avea toate formele trupului plane ca hârtia, iar penele îi erau din foi. În loc de două, avea cinci aripi, dispuse inegal. Avea trei piciorușe și două capete, turtite și ele ca toate celelalte. Alfanhui și meșterul au priceput că pasărea se născuse cu simetrie vegetală și n-avea, deci, un număr ori o ordine fixă pentru fiecă parte a trupului, la fel cum nici copacii nu au nici număr, nici ordine fixă pentru ramuri. Dar și-au dat seama că se născuse dintr-un embrion de piciorong, pentru că formele izolate le reproduceau pe ale acestuia, chiar dacă fără volum, de parcă erau desenate pe hârtie. Avea culori foarte vii și piuia nespus de încet, ca atunci când fluieri printre dinți. Meșterul a luat pasărea și a aruncat-o în văzduh. Ea și-a desfăcut cele cinci aripi și a început să zboare smucit prin vânt, ca o cârpă în culori țipătoare, plutind legănat la întâmplare, ca o frunză uscată, ducându-se și întorcându-se prin aer, ca un fluture.

Cerul grădinii s-a umplut de păsările multicolore mai mici și mai mari, care zburau pentru întâia oară, fără să se depărteze. Părea că-n văzduh se aruncau costumele de carnaval ale unei petreceri păsărești, ori că din balcoane se lansau manifeste.

Stolul imponderabil și minunat se mișca alandala pe cer, într-o harababură armonioasă. Nici-când nu se mai văzuse unul atât de hăbăuc și vesel, atât de vioi și felurit.

Alfanhuí și meșterul au recunoscut în fiecare pasăre vegetală specia din care descindea, le-au privit extaziați zborul ciudat prin grădină și le-au ascultat piuitul tăcut și diferit, ca fâșâitul pieilor sau ascuțitul cuțitelor.

Ceva mai târziu, toate ca una, păsările s-au așezat în castanul unde se născuseră și care era locul lor natal. După o vreme, păsările vegetale s-au obișnuit să zboare peste câmp; dar veneau în fiecare noapte să doarmă în frunzișul castanului. Pe Alfanhuí și pe meșter îi entuziasma multicolorul și variatul lor stol vegetal și nu uitau să le numere seară de seară, când veneau să se culce în castan. Într-o zi au văzut că lipsea o pasăre și, pentru că ajunseseră să țină la ea, s-au întristat foarte tare.

Dar pasărea fusese omorâtă de un vânător și în toată Guadalajara se întinsese sămânța de scandal și spaimă.

XIV. Despre trista pățanie dintr-o noapte

La miezul nopții, Alfanhui și meșterul au fost treziți de zarva unor oameni furioși, care urcau grămadă pe uliță-n sus. Pe măsură ce se apropia, hărmălaia creștea ca furtuna. Alfanhui s-a apropiat de vizor și a zărit în noapte o ceată de bărbați cu bâte, flinte și torțe, care strigau:

— Vrajitorul, vrajitorul...!

Și scandau vorbe urâte, fără șir. Bărbații au ajuns la poartă și au început să bată în ea, strigând și înjurând tot mai tare.

În cămașă de noapte și cu lampa în mână, meșterul s-a dus la intrare, a deschis ușa, s-a oprit în prag și a spus senin:

— Ce doriți?

Bărbații nu i-au răspuns, au strigat și înjurat și mai tare și l-au trântit la pământ, trecând peste el și călcându-l brutal în picioare. Au invadat casa și au spart totul cu bâtele sau chiulasele flintelor. Alfanhui a privit trist, stând liniștit la perete, iar bărbații au trecut pe lângă el fără să-i

dea vreo atenție. După ce au făcut totul praf, au ieșit iar în stradă și părea că se depărtau.

Băiatul s-a apropiat de meșter, care zăcea pe podea, sângerând și îndurerat. I-a adus apă și i-a spălat rănila cu o cârpă. Meșterul și-a mai venit în fire. Dar peste câteva clipe au observat că, din patru părți odată, toată casa ardea. Bărbații aruncaseră torțele în casă, iar pe ușile odăilor ieșeau fum și vâlvătăi strălucitoare, care creșteau și înghițeau mobilele și dușumeaua din lemn.

Alfanhuí și meșterul au hotărât să fugă. S-au îmbrăcat în graba mare; dar și-au dat seama că nu mai puteau ieși pe ușă. Alfanhuí a luat galbenul pe care i-l dăduseră hoții, pe care-l ținea ascuns lângă șarpele de argint și șopârla dăruită de meșter. A spart apoi cutia de cristal, i-a scos șarpelui cele trei inele și i-a zis:

— Fugi!

Șarpele s-a deșteptat din somnul letargic și a sărit peste flăcări. Apoi s-a încolăcit pe încheietura mâinii lui Alfanhuí, ca o brățară. Băiatul a luat șopârla de bronz și a fugit cu ea la meșter, care l-a prins de mână și l-a dus la fereastra din spatele casei, ce dădea în câmp deschis.

Au ieșit pe fereastră și au luat-o la goană peste câmp; au trecut de un pârau și au urcat pe o colină, în plină beznă. Lumina incendiului le venea din spate și le lucea roșie pe umeri. Înainte de a trece dealul, s-au oprit și s-au întors cu fața spre casă, ca s-o privească pentru ultima oară. Vâlvătăi nespuse de înalte, de toate culorile, se înălțau strălucind până foarte departe. Flăcările cuprinseseră coroana castanului și se auzea cum sfârâiau păsările vegetale, scoțând scântei, ca

arbuștii verzi. Din casă se auzea zgomot de explozii, de oale de lut și vase de sticlă sparte. Focul a cuprins podul și paiele, s-a înălțat o vâlvătaie imensă, roș-galbenă, și se auzeau chițcăielile șoarecilor arși. Alfanhuí și-a amintit de cei doi hoți și a privit jur-împrejur. Le-a văzut umbrele fugind cu spatele la foc pe celălalt deal, mai înalt și despădurit, spre drumul dinspre pământurile nedestelenite de la Molina.

Alfanhuí și meșterul au privit îndelung și în tăcere incendiul. Deodată, casa s-a prăbușit cu mare zgomot, ridicând o coloană neagră de funingine și țândări, care au întunecat flăcările. Vâlvătaile s-au mai liniștit, zgomotele au slăbit și a rămas ca un câmp cu ruguri răspândite pe tot maidanul cu moloz, unde mai înainte se înălța casa.

Alfanhuí și meșterul au întors spatele focului, au trecut dealul și, după ce au aruncat o ultimă privire casei, s-au afundat în beznă.

XV. Despre moartea îmbălsămătorului pe câmpia Guadalajarei

Pe câmpia Guadalajarei îngălbenesc păduceii. Florile lor răsar ici și colo printre tufele de cimbru de cultură, care au dat sămânță. Verdele fraged se pierde între pământul negru și arbuștii aspri. Pe câmpia Guadalajarei se trezesc dis-de-dimineață micile ciocârlii închise la culoare, cu pieptul pestriț și ciocul plăpând. Drumurile trec prin câmpiile de pe podișurile înalte și calcaroase, tăiate în taluz acolo unde coboară în vale. O dată pe an se văd, în depărtare, tricornurile jandarmilor ce călăresc pe acolo. Dar sunt drumuri pentru vulpi și lotri, iar jandarmii sunt la cazinoul din oraș, joacă domino cu un neguțător de coloniale, care-și ține degetele mari în cheutoarea de la vestă. Hoții dorm în catacombele castelurilor care încoronează munții abrupti, iar bătrânici cernite, surori cu lanțurile cu cârlig de la ceaune și tigăi, horesc prin pășunile verzi. Bătrânicile au oase de sârmă și-s moarte după bărbați și după ploi. Se îneacă în vadurile râului Henares

și plutesc pe apa care le poartă ca pe niște cârpe negre. Uneori se agață de răchitele sau tufele de boz care cresc pe lângă stăvilarele de sub poduri și încurcă cârligele pescarilor. Bătrânicile din Guadalajara merg mereu împreună și, când una se îneacă, fug și nu spun la nimeni.

Pescarii din Guadalajara sunt mereu singuri și-și iau gustarea sub ulmi. Râul Henares e pământiu, coboară peste ogoare negre și vine din munți negri. E făcut din resturile norilor uitați pe coclaurile prăpăstioase ale munților. Pe creste, zăpada stă ca alunițele, căci pământul e foarte negru și zăpada nu ajunge niciodată să acopere totul. Și ce mai umbră lasă muntele pe întreaga câmpie a Guadalajarei! Pare că lumina soarelui nici n-ajunge.

Alfanhuí și meșterul mergeau de trei zile. Grâul încolțea pe ogoarele cultivate, iar meșterul părea tot mai lipit de bulgării de pământ. S-a întins lângă vizuina unui iepure. S-a așezat bine, cu fața în sus și capul sprijinit de un snop de grâu:

— Mor, Alfanhuí!

Meșterul vorbea foarte rar. Lui Alfanhuí i-au tremurat buzele și pleoapele. A simțit o ploaie în cap și a îngenuncheat lângă el. Nu putea vorbi.

— Mor, Alfanhuí!

Băiatul a simțit că lacrimile și un firicel de plâns și de glas încercau să-și facă loc să iasă.

— Mor, Alfanhuí!

Băiatul a izbucnit în plâns întâia oară în viață, de parcă ar fi explodat:

— Nu muri, meștere; nu muri! Nu muri, meștere! Ridică-te, ridică-te de jos!

Și l-a luat în brațe, ca să-l ridice, dar n-a putut, căci meșterul își pierduse toate puterile.

— Ridică-te, ridică-te!

Și, văzând că nu putea să-l salte, i s-a stins vocea din nou și și-a ascuns fața, ca să plângă.

— Alfanhui, fiule, mă duc în împărăția albă. Meșterul a tăcut iar și nu s-a mai auzit decât plânsul deznădăjduit al lui Alfanhui. Mă duc în împărăția albă, unde se adună culorile tuturor lucrurilor, Alfanhui.

— Nu te duce, meștere.

— Uite, îți las tot ce am; dacă te mai întorci acolo, vatra casei și puținul care a rămas sunt ale tale.

— Meștere, meștere! N-ai de gând să te ridici? Stai aici, stai jos! Nu mă lăsa singur. N-am văzut niciodată cum se moare.

— Fii cuminte, Alfanhui, fiule; întoarce-te la mama ta.

— Nu! Pe tine te iubesc. Și vreau să trăiești, meștere.

— Mor, Alfanhui! Nu mai vorbesc; mă duc în împărăția unde toate culorile se fac una.

De data aceasta, meșterul a rămas țeapăn și privirea a dat să i se stingă. Alfanhui și-a pus obrazul pe chipul lui și a plâns. După o lungă vreme, i-a simțit pe gât mângâierea mâinii cris-pate, care se închidea încetișor. Pumnul s-a închis cu mare putere, strângând o șuviță din pletele lui Alfanhui. Meșterul n-a mai respirat și nici Alfanhui n-a mai plâns. Și-a ridicat buimac obrazul și, scoțându-și părul din mâna meșterului, câteva fire i-au rămas între degetele noduroase și vinete ale mortului.

Alfanhuí și-a acoperit meșterul cu puțin pământ și, smulgând fire verzi de grâu, cu rădăcini cu tot, l-a acoperit pe de-a-ntregul. Apoi a luat-o zăpăcit peste câmp. După vreo zece pași, a trezit un iepure și l-a privit fugind, până a dispărut. Toată ziua a hăimănălit Alfanhuí pe-acolo. La asfințit, a ajuns într-un stejăriș, și-a făcut un culcuș în frunzele uscate și a adormit.

Luna s-a arătat, strălucind frumoasă peste stejari. Șarpele de argint s-a întins molcom și s-a desprins de pe încheietura mâinii lui Alfanhuí, să facă plajă la lună. Băiatul avea într-un buzunar șopârla de bronz, iar în celălalt galbenul. A adormit, acoperit cu frunze uscate și cu luna în frunte, ferit de frigul nopții, pe câmpia Guadalupei.

XVI. Despre cum s-a întors Alfanhuí la casa mamei, care tocmai curăța linte

Trenul din zori! S-a cutremurat întreg pământul sub stejari. A trecut mașina neagră, suflând violent, dând în lături frunzele uscate grămadite pe terasament. Aerul proaspăt al dimineții a bătut darabana în ferestruici. Trenul a trecut la cinci metri de Alfanhuí și cele o sută de chipuri impasibile și necunoscute din ferestruici i-au traversat ochii somnoroși. Ultimul vagon a lăsat în urmă un vârtej de praf și frunze uscate. S-a trezit înspăimântat, în răpăitul lung și grăbit care lăsase văzduhul tremurând, de gol ce era. Tăcerea ruptă în două de trecerea zgomotoasă a trenului; singurătatea stejărișului roșiatic, străbătută de o sută de chipuri de vis.

Alfanhuí s-a pipăit și era calduț, parcă abia ieșit dintr-o baie de lacrimi curate și limpezi. A căutat șarpele, galbenul și șopârla de bronz, și totul i-a revenit în minte. Șarpele i se încolăci-se din nou pe încheietura mâinii.

Băiatul a mers pe terasament spre sud. La căderea nopții, a ajuns pe o câmpie lungă, bătută

de lună. Câmpia era o oglindă neagră, albă și verde. Halouri de zăpadă hoinăreau pe fața pământului.

În a treia noapte, Alfanhui a ajuns acasă. Casa dormea respirând în tăcere, printre eucaliptii negri, lângă iazul morii. Pânze de păianjen și carii se adăpostiseră sub streșini, iar pe marginea vetrei dănuia spiridușul saltimbanc al jarului.

Alfanhui s-a strecurat pe fereastră și a aprins un opaiț. Și-a găsit micuța clepsidră pe măsuta din odaie. Nisipul fin și albastru dormea în conul inferior, ca nisipul de pe făgașul unui râu secăt. Alfanhui a întors clepsidra, iar nisipul s-a deșteptat la viață și a început să se prefire ușor. Alfanhui a văzut cum luneca iar nisipul fin și albastru și în priviri i-au revenit luminițele de odinioară. Apoi s-a băgat în pat și a stins lumina.

Imediat după, a auzit un zgomot din altă încăpere. S-a ridicat din pat și a văzut o ușă luminată în fundul coridorului. S-a dus și și-a găsit mama curățând linte. Fără să-i atragă atenția, Alfanhui s-a oprit în prag și stat o vreme s-o privească. Apoi s-a apropiat de masă.

— Fiule! Când ai venit?

— Bună, mamă!

Alfanhui s-a așezat lângă ea și a început să se joace cu bețișoarele, semințele și pietricelele pe care mama le alegea de linte. Ținea cotul pe marmură și capul sprijinit de mână. În timp ce-și spunea povestea, făcea desene cu semințele, apoi iar le strica. În fine, și-a scris numele cu ele și a spus:

— Mamă, spune-mi Alfanhui.

Băiatul lipsise vreme îndelungată de acasă. A recunoscut trosnetul bânelor din bucătărie,

furnicarul dalelor din pardoseală, ciobiturile din marmură, desenul lemnurilor, apa ce picura din robinetul de alamă, oalele și cratițele deformate și câte alte mici secrete de bucătărie. Pe un raft se vedeau borcănașele cu mirodenii, pe ale căror etichete stătea scris:

BOIA, ȘOFRAN, PIPER NEGRU, ANASON,
CHIMION, SCORTIȘOARĂ, NUCȘOARĂ etc.

Alfanhuí și-a amintit de mirosul monoton al mâncărilor mamei. A văzut în oala de lut laptele cu caimac gros și gălbui. Și scaunele din lemn de pin, albe de atâta frecat cu cârpa. Pisi-cile dormitau cu ochii pe jumătate deschiși, torcând pe dalele fierbinți de lângă foc. Câte o urechelniță fugea prin tigăile agățate pe pereții hotei de peste vatră. Toate zgomotele bucătăriei păreau sfredelituri de carii și urcau prin tavanul placat cu lemn spre acoperișurile negre.

Alfanhuí s-a întors în pat și s-a întristat, de parcă ar fi avut în piept un cuib de ciori. A stat gânditor, cu mâinile sub cap, n-a mai văzut alte desene în beznă și umbrele i s-au părut grele și goale, de parcă era legat la ochi cu o cârpă neagră.

Își închipuia doar că aude cum cad neauzit în clepsidră grăunțele albastre de nisip ale timpului trecut. Și doar albastrul îi readucea în priviri nisipul fin de pe plaja lungă și solitară; o plajă micuță, într-o singură culoare și cu un singur drum printre libelule albastre, holde albastre de grâu și melci albaștri.

XVII. Despre cum a trecut vara în care Alfanhuí a mers cu bărbatii la secerat

La vremea secerişului, Alfanhuí s-a dus cu bărbatii la câmp. Călărea pe măgăruş în coada cetei de secerători. Urmau drumul livezilor, străjuit de garduri, peste care se revărsau pomii fructiferi. Alfanhuí era mereu ultimul, tăcut şi gânditor, aşezat pe o grămadă de desagi, cu secerile şi merindele.

La secerat, Alfanhuí lega snopii sau păzea boccelele secerătorilor. Odată, l-au pus să facă un *gazpacho**, pentru că cel care-l pregătea de obicei nu venise în acea zi. Alfanhuí a tocat totul într-un blid de lut: tomate, pâine, pepene galben, ardei roşii, ardei verzi, castraveţi, cepe şi

* *Gazpacho* este numele unei supe reci, pe care spaniolii o pregătesc din zarzavaturi crude: tomate, ardei, castraveţi şi ceapă bine mărunţite, condimentate cu sare, usturoi, ulei de măsline şi oţet, şi o îngroaşă cu miez de pâine. Reţeta poate fi completată după gust, aşa cum face şi micul Alfanhuí (n. tr.).

altele, pe care le arunca în apa cu ulei. Apoi a întors capul, să vadă cum a ieșit culoarea, ca să mai pună una sau alta, după cum i se părea că ar fi mai bine pentru supă. Când bărbații au venit să mănânce, Alfanhuí avea *gazpacho* gata. Îl gătise cu atâta artă și tuturor le-a plăcut atât de mult, că de atunci îl pregătea doar el. Și răspunde laudelor tuturor zâmbind ușor și sfios printre dinți, peste tristețe.

Toți îi spuneau „fă asta” ori „fă aia”, „ia” ori „dă-mi”, iar Alfanhuí o nimerea mereu. Dar nimeni nu îndrăznea să-i zică ceva sau să-l întrebe ceva fără legătură cu secerișul. Mama îl trimitea cu bărbații, ca să nu-l vadă tânjind, iar Alfanhuí asculta de tot ce-i spuneau. Seara se întorcea acasă, cina și se culca, gânditor ca întotdeauna, dar cu privirile năuce, de parcă n-ar fi văzut nimic. Așa a trecut vremea seceratului și tot așa și a treieratului.

Ochii nu păreau să-i strălucească veseli decât când se cățara pe treierătoare și mâna caili, pocnind din bici. Uneori, era atât de ațâțat, încât se prăbușea drept pe miriștea cu spini și pietricele, de unde se ducea de-a rostogolul, dar imediat se suia la loc, strigând ca nebunul la cai, cu vocea-i de copil, subțiratică și ascuțită. Părea atât de vesel pe treierătoare, că bărbații îl lăsau adeseori să urce acolo și să gonească oricât avea chef, căci îl vedeau tare țăntoș și vioi, întărâtând animalele și fluturând biciul în văzduh, de parcă nu-i mai ajungea vara, ca să alerge mai ceva ca ziua și ca vântul, suit pe roata lui de aur, ca un carusel.

A venit și septembrie, iar grâul a fost dus în silozuri și hambare. Moara de lângă casa lui Alfanhui s-a pornit, iar susurul apei se auzea neîncetat. Alfanhui se așeza pe podeț, cu picioarele atârând în apa iazului de dedesubt, se privea în ea și petrecea ore în șir uitându-se cum pluteau mormolocii în vârful labelor, în susul și-n josul ei. Pe apă mai pluteau și alte gănganii mici, negre ca boabele de smalt lucios, care lăsau urme în zigzag.

Dar Alfanhui își pusese un vâl pe ochi, își bontise tăișul privirii și se uita la toate ca prostul, de parcă nu i-ar fi dat prin minte nici o ispravă.

Uneori, cădea în apă câte o frunză de eucalipt și, plutind mai departe, împăturită în formă de barcă, dădea ocol paletelor morii. Veneau uneori și libelule de toate culorile, care zburau rotit pe fața apei în jurul picioarelor lui Alfanhui. Pe fâgașul apei, băiatul vedea alge și pietricele albe și verzi. Pietricelele se rostogoleau din vreme în vreme, îmbrâncite de curenți. Iar algele fâlfâiau, frumos pieptănate, pe fund, ca pletele în vânt. Toate îl chemau pe el și păreau să vină să-l ademenească și să-l trezească. Dar Alfanhui rămânea gânditor și absent, departe de orice gând neastâmpărat, de casa părintească și de Guadalajara.

XVIII. Despre cum a risipit ninsoarea aleanul lui Alfanhuí

Odată cu venirea iernii, Alfanhuí obișnuia să stea lângă focul din vatră; se puneă pe-un butuc, în dreapta ei, sub hotă. Stătea cu privirile la foc, fără să zică nimic. Chipul focului îl privea. Căci focul avea ochi și gură. Gura lui cu dinți din surcele, trosnea, vorbea. Deasupra ochilor focului se înălța fruntea meșterului. Focul vorbea cu dinții lui vechi; alcătuia spice și le golea de boabe. Fiece spic o istorioară, fiecare istorioară un surâs. Poveștile se întorceau din foc, la fel cum se vărsa grâul din sac pe piatră. Ecoul poveștilor doarme în vetre. Vântul vrea să le destrame. Focul le trezește. Focul deștepta fruntea meșterului în adâncul ochiului lui Alfanhuí. O frunte limpede. Alfanhuí asculta poveștile spuse de atâtea ori; aduna grâul cu mâinile, recunoștea vocea. Și-și recunoștea, în grâu, și vechile surâsuri. Nopti la rând. Poveștile veneau din foc rotindu-se și umpleau bucătăria. Acum focul creștea singur, scădea singur, creștea iar singur

și tot singur se stingea. Alfanhui vedea și auzea. De cum nu mai vedea, nici nu mai auzea.

Într-o noapte friguroasă, erau cu toții în pat. Alfanhui stătea la gura focului, iar aerul din bucătărie, cald, dens și gros, ca uleiul plin de gălme, încerca să iasă prin crăpături. Dar bucătăria era închisă și pe toate pusese stăpânire un somn tulbure și de neînvins. Încinse, lucrurile se suceau în somn, sufocându-se. Păianjeni, pisici, carii și furnici s-au pus să se foiască în silă, să fojgăie, ducându-se și venind, încercând să respire cuțitul de aer rece al câte unei crăpături. Pisicile umblau de colo-colo, se cățarau pe scaune, masă și ferestre; dădeau roată încăperii, mergând pe lângă pereți, și mieunau gros și neliniștitor. Alfanhui a privit odaia luminată de un opaiț mare. Era toată cenușie: pisici cenușii, foc cenușiu, ca din cenușă uleioasă, stinsă. Nu luea decât aerul din crăpături, pe unde intrau în forță cuțitele frigului, de parcă voiau să reteze hățișul gros și orb. Dar se moleșeau și piereau nu departe de borteale învăluite în căldură, îndoit și moi ca ceara. Alfanhui s-a ridicat de lângă foc și a pus urechea la o crăpătură. Era subțire, deschisă între lemnele ferestrei. A simțit un suflu dulce și tăcut, moale, neîntrerupt și lunecos, ca un cearșaf rece.

A deschis ușa. Lumina din bucătărie a ieșit în câmp, iar bucătăria a sorbit noaptea ca gura care respiră, inspirând îndelung și umplându-și plămânii. S-a auzit cum respira foarte adânc, umplându-se de prospețime. Alfanhui s-a oprit în prag. Afară era zăpadă.

Atras de lumina bucătăriei, un iepure a venit de pe șes și s-a oprit drept în ușă, în fața băiatului. Alfanhui a simțit în mușchi un pocnet ca de bici și a luat-o la goană prin zăpadă. Iepurele făcea în fața lui salturi și piruete tăcute, prin zăpadă. Au fugit spre dealul despădurit. Totul era alb. Norii dispăruseră și era lună. Alfanhui fugea și răsufla în voie. Jos se zărea ușa bucătăriei, ca o vatră mare deschisă spre câmp. Băiatul s-a dus spre o pădurice de plopî tremurători, printre crengile cărora zărea luna. Păduricea cobora pe o coastă foarte înclinată. Alfanhui și iepurele s-au pus pe joacă, printre copacii foarte deși, ocolind plopî și întreșându-și urmele pe pământul nins. Apoi au fugit mai departe, au trecut iazul, au ajuns la moară, de la moară la alt deal, de la deal la altă pădurice, dând ocol casei, acolo în vale. Ajunseseră în dosul ei și nu vedeau nici o lumină; dar luna strălumina. Au tot fugit așa, până când Alfanhui s-a săturat să mai respire și și-a umplut plămânii cu aerul zăpezii.

A luat un braț de lemne proaspete, verzi și ude, și s-a dus în casă. A aprins cu tăciuni lemnele care sfârâiau și pufăiau, scoțând apă și fum, parcă nevrând să ardă, dar până la urmă s-au pus pe ars cu o flacăra rece, metalică, clară și tânără, care se mișca mult și vesel, luminând toată bucătăria. Pisicile, păianjenii, carii și furnicile au luat-o la sănătoasa. În picioare lângă vatră, Alfanhui a privit prin ușa deschisă și a văzut că pe șesul nins se iveau zorii.

PARTEA A DOUA

I. Despre ce trebuie să știe cititorul în legătură cu don Zana

Madrid. Atunci s-a petrecut isprava cu don* Zana „Țândărică”, cel cu părul din șireturi crem și râsul mare și simplu ca plesnitura pepenelui roșu, cel care bătea ritmul

Boc, boc, boc

Boc, boc, bo ...

pe mese și coșciuge. Pe atunci, în balcoanele din Moncloa** creșteau mușcate de sămânță, iar în Guindalera pășteau turme de oi țigaie. Își târâiau lâna, mâncau iarbă de prin moloz și behăiau peste tot. Se strecurau uneori în câte un *patio****

* „Domnul(e)”, formulă de adresare tipic spaniolă (n. tr.).

** Cartier rezidențial din Madrid, unde se află și sediul Guvernului (n. tr.).

*** Un *patio* e un spațiu închis pe patru laturi dar fără acoperiș, cu pereți sau galerii, în mijlocul caselor din Spania. Decorat cu faianță, gresie, plante ornamentale, mici fântâni sau palmieri, după zonă, la țară are uneori rolul ogrăzii (n. tr.).

și rodeau pătrunjel; o rămurică verde de pătrunjel, vara, la umbra reavăănă dintr-un *patio*, sub răcoroasele ferestre ale beciurilor, la înălțimea piciorului. Călcau peste cearșafurile puse la uscat, tricourile sau cămășuțele roz, întinse pe pământ ca umbrele vesele ale unei fete frumoase. Atunci, atunci s-a petrecut isprava cu don Zana „Tândărică”.

Don Zana era frumușel și zâmbăreț și avea umeri lați și drepți. Pieptul îi era un trapez. Purta cămașă albă, jachetă din flanel verde, cravată cu nod, pantaloni deschiși la culoare și papucei de culoarea vișinei putrede, în picioarele mici și iscusite la dans. Așa era don Zana „Tândărică”, cel ce dansa pe mese și coșciuge. Într-o zi s-a trezit agățat în magazia prăfoasă a unui teatru, lângă o doamnă din secolul al XVII-lea cu multe bucle albe și chipul precum cornul abundenței. Deși mai dansaseră în teatrele din Paris, doamna nu s-a trezit, căci avea mai puțin temperament. Don Zana a ieșit pe acoperiș printr-o ferestruică și a dănuțuit câteva zile pe olane, înspăimântându-i pe cei de la ultimul etaj și din mansardă.

Don Zana spărgea ghivecele de flori cu mâna și râdea de ele. Avea vocea antipatică, precum zgomotul făcut de ruperea trestiiilor: vorbea mai mult ca toți și se îmbăta prin cârciumi. Azvârlea cărțile de joc în aer, când pierdea, și nu se apleca să le strângă. Mulți i-au simțit lovitura seacă de lemn și i-au ascultat cântecele urâcioase, și toți l-au văzut dănuțuind pe mese. Îi plăcea să discute și să facă vizite unora și altora. Dansa în ascensoare și pe paliere, vărsa călimări

și zdrăngănea la pian, cu înmănușatele lui mânuțe țepene și tari.

Fiica unui negustor de fructe s-a înamorat de el și-i dăruia piersici și prune. Don Zana păstra sâmburii, ca s-o facă să creadă c-o iubea. Fata plângea ori de câte ori treceau zilele fără ca don Zana să treacă pe stradă. Într-o zi a scos-o la plimbare. Cu buzele de gutuie, încă fără sânge, fata negustorului a sărutat candidă râsul lui de pepene roșu plesnit. S-a întors acasă plângând și, fără să spună nimic nimănui, a murit de inimă rea.

Don Zana obișnuia să umble prin împrejurimile Madridului și să prindă pești murdari și mici în râul Manzanares. Apoi făcea un foc de frunze uscate și-i prăjea. Dormea la o pensiune unde nu trăgea nimeni. În fiecare dimineață își puna și-și curăța pantofii de culoarea vișinei putrede. Bea, drept mic dejun, o cană mare cu cacao și nu se mai întorcea până noaptea sau până-n zori.

Don Zana lucra la o fabrică de ciocolată și nimeni nu frământa *pasta** cu mai mare îndemănare ca el. Avea mâinile din surcele de lemn, cu degete țepene și întinse, lipite între ele, abia schițate. Muncea cu nemaiîntâlnită iuțeală; lua *pasta*, o frământa și o răsucea, aruncând-o în aer ca nimeni altul. Se legăna ca jonglerii, de parcă era la circ, și o bumbăcea cu mâinile într-un ritm ce părea să antreneze toată fabrica. Directorul nu mai avusese un muncitor atât de bun, iar ciocolata lui don Zana era altfel decât celelalte. Într-atât,

**Pasta* este un amestec de cacao măcinată și zahăr, care se aducea în trecut din America Latină (n. tr.).

încât au lansat un soi de ciocolată de menaj numită „Tableta Donzana“, atât de omogenă și densă, încât se rupea ca lemnul dulce, în secțiune concoidală, care a câștigat o medalie de aur la Expoziția Mondială de la Barcelona. Astfel, SAVUROASA S.A. s-a dezvoltat cum nici cu gândul nu gândise modestul ei director general; și-a extins atelierele, iar veniturile i-au crescut de sute de ori. Chiar în cel mai bun moment, don Zana a hotărât să plece, pretextând că, de atâta frământat ciocolata, degetele i se făceau surcele. La nimic n-au servit rugămințile directorului general și ale întregului Consiliu de Administrație, din care ajunsese să facă parte. Don Zana s-a suit pe masă și, spre indignarea membrilor, s-a pus pe dăntuit:

Boc, boc, boc
Boc, boc, bo ...

Apoi, fără ca cineva să-l poată opri, a luat-o la trap și dus a fost.

Vreme de câteva luni, fabrica și-a menținut, cu foarte mare greutate, prestigiul, falsificând „Tabletele Donzana“; dar publicul nu s-a lăsat dus de nas și curând SAVUROASA S.A. a dat faliment, atelierele s-au închis, iar societatea a fost dizolvată.

Don Zana hoinărea acum liber pe străzi, după cum aveau chef pantofii lui de culoarea vișinei putrede, fără să-l împiedice nimeni. Și multe alte lucruri, nici unul de frumoasă amintire a mai făcut don Zana „Țândărică“, ajungând o tristă amintire în Madridul din vremea când în balcoanele din Moncloa creșteau mușcate de sămânță, iar în Guindalera pășteau turme de oi țigaie.

II. Despre cum a intrat Alfanhuí în oraş şi despre feţele acestuia

Alfanhuí purta cămaşă galbenă şi costum negru, cu pantaloni scurţi. Şi când, la o jumătate de oră după răsăritul soarelui, o femeie i-a spus: „Din colţul ulucilor ăloră se vede de-acum Madridul”, şi-a scos espadrilele şi şi-a pus ciorăpeii albi şi pantofii de lac pe care îi avea în desagă. Gardul era foarte înalt; dincolo de el se zăreau chiparoşii. În colţ a privit: o şosea cu copăcei cobora spre râu. Iar, dincolo de râu, era oraşul.

Oraşul era vineţiu. Fugea pe fundalul fumului cenuşiu. Întinsă pe pământ, sub cerul lăsat jos, o blană uriaşă îşi zbârlise solzii cubici, pazele pătrate şi roşii din sticlă, care vibrau oglinzind apusul soarelui, precum foite subţiratică din aramă bătută. Blana zăcea şi respira. Cerul întins şi negru, ca un şes întors cu susul în jos, acoperea oraşul cu faianţa-i stacojie. Oraşul era vineţiu, dar putea fi văzut şi în roz.

Oraşul era roz şi surâdea dulce. Toate casele îşi întorseseră privirile spre asfinţit. Aveau feţe

de culoare crem, fără zugrăveli ori podoabe. Streșinile dădeau din gene. Își sprijineau bărbiile una pe umărul celeilalte, ordonându-se ca rafturile. Una închidea ochii, să doarmă. Și rămânea cu lumina pe chip și un surâs pe buze. Soarele apusese. Păsările au adus în ciocuri un vâl cenușiu uriaș. El s-a așternut peste oraș, ondulându-se.

Asfințitul lăsase văzduhul ca alcoolul distilat. Profilurile răneau de parcă erau din sticlă. Fumul, vâlul, era ca o pată pe ochelari: schimba culorile, dar nu estompa contururile. Alcoolul distilat lăsase totul viu, limpede, transparent. În aerul acela, Alfanhuí a văzut patru fațade de acuarelă. Verde ca lămâia, portocaliu, albastru-marin și roz. Patru fațade înalte, fără casă și fără streșini, lipite una de alta, cu conturul năruit și ferestrele nebune, privind dintr-o parte într-alta. Ușile erau noi și părea că cineva se îngrijea să le închidă. Cele patru fațade aveau și-o scară, ciudat de curată, ca tot restul. Se aflau la picioarele unui deal și un drum nou, neinaugurat, trecea prin ele. În fața aleii, paralel cu râul, cele patru fațade erau vesele și singure. Mai jos, aleea nu era de plop, ci de platani și salcâmi. Era plină de praf. Un parapet scund ducea la râu, care era canalizat. Râul era mic, cu insule minuscule, aluviuni de nisip negru cu ceva iarbă, lucruri murdare și pisici cu burta umflată, împotmolite la suprafață. Insulele aveau un fel de pieptăn din surcele, de partea curentului, în dinții căruia se opreau toate lucrurile triste. Era pe acolo și un pod mic din fier ruginit. Îi lipseau câteva bucăți din balustradă, iar pe partea râului fiarele erau dublate cu crengi. Și de cealaltă

parte erau platani și salcâmi. Mai încolo se zăreau livezi, construcții și terasamente. Domnea peste tot dezordinea, nimic nu era terminat, totul începea. Străzile se desenau de cum ridicai privirea spre oraș. Alfanhuí era încă singur. Pe căsuța dintr-o livadă a văzut o inscripție:

BULEVARDUL MELANCOLICILOR

Bulevardul era schița în zgură a unei căi ferate, de culoarea verzei roșii, care se pierdea în păienjenișul terasamentelor. La capăt, se vedea un vagonet, pe linia lui cu ecartament îngust. Pe marginea bulevardului creșteau rugi de mure și măslini sălbatici mici, care-l despărteau de livadă. Aceasta era cufundată în apă, cam de un metru și jumătate, iar în apa murdară creșteau foarte ordonat verze și salate, verzi ca smaraldele. La jumătatea bulevardului erau cinci ulmi mari, bătrâni și cu crengile rupte, unde dormeau multe păsări. Lângă o ruină, era un han nu prea înalt. Pe perete scria:

„CORTIJO“*

VĂDUVA LUI BUENAMENTE

Vinuri și gustări

„R“ din *cortijo* era pictat, ca să nu întrerupă scrisul, pe burlan. Fereastra dădea către o ogradă. Alfanhuí s-a ridicat și a privit prin gardul de mărarăcini. În ogradă, din pământul neted și prăfos, udat cu găleata, creșteau câțiva copăcei. Tot acolo erau câteva măsuțe pliante, fiecare cu patru scaune, tot pliante, vopsite verde-pal. Tăbliile meselor

* *Cortijo* este numele dat, în limba spaniolă, casei rurale din Andalucia (*n. tr.*).

erau curbe, iar cuiiele ieşite. Într-un colţ al ogrăzii, nişte sârme stăteau sprijinite pe hăţişul unui caprifoi. Se lăsa noaptea. Alfanhui s-a dat jos de pe gard şi s-a oprit să tragă cu urechea. Din cârciumă se auzea un cântec.

III. Despre cum au ajuns să se cunoască, pe-nserat, don Zana și Alfanhuí

După căderea nopții, Madridul era plin de lumini roșii, din care se înălța un soi de abur spre cerul albastru-marin. Roșul și albastrul se contopeau pe fundul râului Manzanares. Pe fund, sub apa neagră, Alfanhuí a văzut un ametist cu mii de fațete. Și Madridul îl vedea ca pe un ametist în pantofii de lac. Pe fața cea mai apropiată a apei se zărea aleea. Copacii erau cu gura în jos și, la lumina becului din vârful unui stâlp, aveau frunze vineții.

La Madrid se purtau pantofi de lac. Iar în casele de lemn erau mulți gândaci de bucătărie. Așa era Manzanares; curgea ca gândacul, cu un ametist în spinare, spre adâncul reflexelor. Mergând pe insulițele lui de nămol și bețigașe, pașii ar fi sunat ca niște gândaci călcați în picioare. Fetelor din Madrid nu le plac gândacii. Toate ziarele publicau reclame de insecticide. Erau obsesive. Lângă reclamele insecticidelor erau cele de cremă de ghetе. Nimic altceva. Pantofii de lac

străluceau, dar gândacii nu mureau. Invadau bucătăriile și dădeai de câte unul sub fiecăra. Dar, când a trecut moda pantofilor de lac, a dispărut și teama de gândaci. Nimeni nu și-a mai adus aminte de ei. Iar ziarele au făcut reclamă altor produse.

Alfanhuí a văzut cum se aprindea un rug pe oglindirea de ametist a apei. La lumina lui, copacii și-au recăpătat verdele adevărat. Băiatul a înălțat ochii de pe fața râului și a privit spre alee. În jurul focului, cinci băietani stăteau în picioare, cu mâinile în buzunare. S-a apropiat de ei și, după obiceiul din Guadalajara, a aruncat o surcică în foc. A crezut că băieții aveau să-l salute, dar ei doar i-au făcut loc și au continuat să vorbească despre lucruri ciudate. Alfanhuí n-a înțeles ce-i spuneau. Le auzea frazele, dar nu pricepea despre ce vorbeau. Turuiau repede, unul după altul, și nu se opreau. Pronunțau vorbe întretăiate și toate de două silabe. În sfârșit, i-au arătat un rulment cu bile. Alfanhuí a înțeles că vorbeau de el. Nu mai văzuse așa ceva și l-au lămurit ce era. A învățat că rulmenții cu bile erau mai buni decât cei cu valțuri, dar prezentau inconvenientul că bilele se ardeau din când în când. Vorbeau despre cum aveau să construiască un căruț. I-au povestit cum se făcea așa ceva și ce bine se merge la vale într-un căruț cu roți mici, cum Alfanhuí nu văzuse niciodată. Dar cel mai mult i-a plăcut că bilele se ardeau și nu mai erau bune de nimic.

Focul s-a stins și băieții s-au dus la casele lor. Unul avea câteva sfecle furajere.

— Vii? l-au întrebat.

— Nu. Rămân, a răspuns Alfanhui.

— Adio, băiete!

— Adio!

Nici nu-l întrebaseră cum îl cheamă și nici unul n-avea pantaloni scurți ca el.

Fire de lumină ieșeau prin crăpăturile hanului. Un câine a străbătut podul în galop. Era oțărât, cu ochii nebuni și ocolea pe oricine întâlnea. Apoi a încetinit pasul, adulmecând pe sub bec. În sfârșit, a mormăit leneș și s-a trântit pe un ziar, la picioarele stâlpului. Alfanhui s-a apropiat de han și a intrat. Toți au privit spre ușă. Acolo era și don Zana, stătea pe un taburet.

— Bună seara.

Văduva lui Buenamente l-a privit:

— Să trăiești, frumosule.

Erau acolo și alți patru bărbați, trei la masă cu don Zana, iar unul lângă tejghea; fiecare cu un pahar de vin. Don Zana s-a ridicat și s-a apropiat cu neobrăzare de Alfanhui:

— Ce cauți aici, față palidă? L-a privit, dând din cap dintr-o parte într-alta, dar Alfanhui n-a răspuns. Cum te cheamă?

— Alfanhui.

— Și mai cum?

— Doar Alfanhui.

— Pari provincial. Ai vreo ocupație?

— Sunt calfă de îmbălsămător.

Don Zana s-a tulburat. Alfanhui l-a privit ca o pasăre. Căci don Zana era mai scund ca el.

— Și eu am avut o meserie, dar m-am plictisit. Două, trei, patru meserii. Ortoped pe strada Espoz y Mina, ciocolatier, dansator. Mai bine dansator amator decât alt fel de profesionist.

Asta fac cel mai bine. Viața-i haioasă, băiete. Dar tu pari cam abătut. De ce ești atât de serios?

O maimuță legată într-un colț cu un lăntuș îngâna frazele lui don Zana, hohotind chițcăit și forțat, prefăcându-se că se tăvălește de răs pe dușumea, agitându-se și dând din mâini. Apoi rămânea foarte liniștită, așteptând altă frază, ca să râdă și de aia.

— Dar știi că ești simpatic! Ce cauți?

— O pensiune.

— A mea. Ai să vezi ce bine e. Te duc eu. Dă-mi mâna, față palidă, vom fi prieteni.

Don Zana i-a întins mâna. Luând-o, Alfanhuí s-a mirat:

— Dar unde ți-e mâna? Asta nu-i mână.

Don Zana s-a tulburat din nou, neliniștit. Maimuța s-a hlizit, a scos un strigăt și, întorcându-se către lume, i-a arătat mânuțele grotești, murdare și zbârcite. Toți au răs printre dinți, fără să-i vadă don Zana, dar el a ripostat și de astă dată:

— Vezi tu acuma dacă e.

S-a dus spre maimuța care-i râsese în nas. Ea s-a lăsat pe vine, moartă de frică, iar don Zana i-a tras o palmă zdravănă. Maimuța a tras un strigăt și s-a pus pe plâns. Don Zana o rănise și sângera. Apoi s-a întors în mijlocul încăperii și i-a zis lui Alfanhuí:

— Imediat o să urcăm. Vrei un pahar cu vin?

— Nu.

IV. Despre domnișoara Flora și alte mofturi

Alfanhuí și-a deschis fereastra camerei. În balcoanele Madridului, dimineața era curată. Era sărbătoare. Băiatul a ridicat privirea. Streașina era chiar lângă fereastră. Se zăreau vârfurile butucilor, cu vopseaua maronie decolorată și cu lemnul crăpat. Deasupra erau scândurile pe care se sprijineau olanele, îndoite de ploi. Cu timpul, își pierduseră toate nodurile și le apăruseră crăpături, unde mai mulți *gecko** își făcuseră vizuini. Alfanhuí și-a amintit de cei de acasă, care la apusul soarelui scoteau strigăte slabe și ieșeau să vâneze muște, dansând tarantela pe pereți, foarte vioi și înspăimântători. Mult mai frumoși ca șopârlițele, s-a gândit, deși sunt de culoare cenușiu murdar și au veruci, ochi de cucuvea, holbați, care privesc în toate părțile, capul mare și nesuferit,

* Reptilele terestre numite *gecko* (*Coleonyx variegatus*) sunt de dimensiuni mici și medii, au în jur de 15 cm. lungime, sunt galbene și au dungi roșiatice transversale. R. Sánchez Ferlosio le-a dedicat o povestire celebră (n. tr.).

lăbuțele din discuri mărunte, înșirate ca lintea. Iubitori de întuneric, ies leneși pe la asfințit, de parcă s-ar freca la ochișori după somn. Dar imediat se dezmeticesc și se cațără cu cea mai mare îndemânare, alături de păianjeni, cu care împart porția de muște în fiecă vară. Cele mai bune vizuini și le găsesc prin umflăturile tencuielii, între varul și cărămida caselor prost construite. Nimeni nu știe că au culori minunate. Pentru că se sihăstresc, când se pune pe ei praful din poduri. Când mor, de putrezesc la soare, din burți le șiroiesc minunate și strălucitoare culori verzi-gălbui, mirosind a fân, ciuperci și mosc, ca sfinții. La naștere, sunt albi și tremură ca puișorii. Apoi se schimbă, precum căpriorii sau godacii, și se închid la culoare, până ce se călugăresc după religia lor, iar la maturitate se duc să trăiască în peșteri. Ce de mai erau la meșter acasă și câți alții acasă la el! Veșnici tovarăși ai țăranului când, la asfințit, se lasă frigul nopții.

Alfanhuí a privit spre casa din față. Pe oală stătea un ursuleț de cârpă, mort, cu boticul afundat în burlan, de parcă ar fi murit de sete în timpul ultimei secete de vară, scociorând după o picătură de apă prin deșertul roșu al acoperișurilor, hoinărind pe dunele lui arzătoare și impasibile. Dar avea o rană între coaste, pe unde îi ieșea rumegușul.

Alfanhuí și-a coborât privirile spre fațada principală și a dat de o fereastră pictată. Dar nu era ca cele false care, măcar la o anumită oră a zilei, par adevărate; când umbra li se pune pe cea aruncată de soare pe ferestrele adevărate. Ea nu părea niciodată adevărată, căci umbrele îi erau

contradictorii. Era pictată în verde și maro, iar rama îi era zugrăvită cu toate podoabele, ca și fericitele ei tovarășe. Numai că ploaia îi luase culoarea și fereastra luneca murind de urât pe perețe în jos.

În ușorul ferestrei era zugrăvită o doamnă care se sprijinea în coate. Doamna aștepta un soț. Avea carnea moale și vreo patruzeci și cinci de ani. Poate că aștepta de pe la cincisprezece. O doamnă roz și mov, care încă nu-și strânsese cărnurile și frumusețea în cârpe negre și care încă aștepta, ca o roză desfrunzită, cu farduri leșinate și surâs artificial, amară ca o strâmbătură. Țâțele i se prelingeau pe perețe, când ploua, iar acum atârnavă, mustind de apă, la o stradă depărtare de locul lor. Privea spre miazăzi, printre două case înalte; spre Pinto și câmpiile arse de soare, ca și spre linia de tren ce duce la Toledo. Spre holdele galbene și haltele albe, sub soarele vesel, unde fetele se mărită la optsprezece ani. Visa la palatele, grădinile și aleile de la Aranjuez, la râul Tajo, ce părea un domn auster, la canalul regal și la canalele cu apă violetă și voioasă, care sălta și vuia la ecluze. La argații din Valencia și Murcia, ce puneau în mișcare, cu ajutorul pârghiilor, șurubul imens al ecluzelor. Și la luncile fertile și ordonate.

Aștepta, aștepta, iar ploaia îi ștergea chipul și *mantilla** tricotată din lână albastră. Și, între timp, vremea îi luneca pe chip, ca o umbră lim-

* *Mantilla* este un șal (parte a costumului popular și nu numai) de tul, dantelă sau mătase, cu care femeile din Spania își acoperă capul și uneori umerii.

pede în cădere, netezindu-l, făcându-l una cu fereastra, cu peretele, cu vântul. Ah, timpul, timpul! El făcea din ea o stafie ștearsă, nemișcată pe perete, ofilind-o ca pe-o floare deznădăjduită, în timp ce zarzavagioaicele strigau în stradă la șleahta lor de copii, învățându-i minte cu palme grele. În timp ce vindeau usturoi, praz, ceapă, morcovi, care umpleau după aceea strada cu grosolanul iz al mâncărurilor. În timp ce ciclistii fluierau pe străduțele înguste, dând la o parte slujitorii și slujnicele durdulii numai bune de ciupit, cu coșul de târguieli în brațe. În timp ce toți chiuiau și-si duceau traiul vulgar și tihnit, plin de bârfe și hohote de râs.

Ah, dacă fereastra ar fi părut adevărată! Ar fi ajuns la ea toledanul șmecher și vernit, cu lanț de aur la vestă, cămașă albă închisă până în gât și pălărie de fante. Ah, de n-ar fi avut fereastra umbre contradictorii!

Doamna pictată, mov și roză, cu *mantilla* tricotată din lână albastră, continua să privească spre Pinto; spre șesurile arse de soare de pe linia de tren ce duce la Toledo. Privea, așteptând și surâzând artificial. O chema Flora. Domnișoara Flora. Ce melancolie!

V. Despre ciudata pensiune ținută de doña Tere și alte amănunte

Pensiunea era un apartament micuț, care dădea spre un *patio* întunecat și plin de cutii cu găurele, pentru păstrarea alimentelor. La toate nivelurile erau, întinse de la o fereastră la alta, sârme de uscat rufe. Și, când, printr-o coincidență, toți vecinii își întindeau cearșafurile odată, întregul *patio* se umplea de foi, de la pământ la cer, ca o plăcintă. Atunci chiar că lumina ajungea jos, pentru că cearșafurile de sus luau de la soare lumina ce luneca pe acoperiș și îi treceau reflexul celor de la penultimul etaj; la rândul lor, ele o dădeau celor de la antepenultimul. Și așa, lumina cădea nespus de complicat, din cearșaf în cearșaf, peste întregul *patio*, lin, dar nu fără efort, până la mezanin. Cum de se lăsa, oare, lumina înșelată de cearșafuri și, intrând în primele, nu mai putea să iasă de pe tobogan și mergea din tumbă în tumbă, de parcă ar fi căzut într-o cursă, până la fund, spre marea-i neplăcere, prin acel *patio* murdar, îngust și cenușiu? Dar cel mai

frumos era când se deschidea poarta dintre *patio* și antreu, iar aerul din stradă intra în *patio* și urca în trombă, ducând cu el cearșafurile, care începeau să fâlfâie în sus, ca găștele în zbor, și părea că voiau să se desprindă de pe sârme. Cearșafurile n-au izbutit niciodată să scape, în puținele ocazii când s-au produs cicloane. În schimb, nu știu cum se întâmpla, dar tocmai când era hărmălaia mai mare, toate cearșafurile își schimbau locul, de parcă, nici nu înceta bine curentul, că se și așeza fiecare unde găsea un loc gol, așa cum fac copiii la școală, când intră brusc învățătorul. Vecinii trebuia să-și caute și să-și recunoască fiecare propriile cearșafuri, ca să descurce încurcătura; din această pricină izbucneau multe certuri, căci cearșafurile erau bune, proaste și potrivite.

Casa era triunghiulară și fiecă etaj avea forma unui echer. Mare minune! Din stradă, colțul foarte înalt și ascuțit părea un cuțit. Ipotenuza triunghiului era în spate, un perete de cărămidă fără ferestre, de jos până sus. Catetele aveau ferestre, iar unghiul drept era chiar colțul format de două străzi. În interior avea o scară din lemn de pin, cu parmalâc de fier și balustradă de lemn. Ajungând la ultimul etaj, ultima rampă a balustradei era împodobită cu o bilă de cristal. Ușa pensiunii era piezișă, pentru că palierul trăgea ușor spre golul scării. Când a început să tragă astfel, ușa inițială nu se potrivea prea bine cu cadrul ei răsucit și hodorogit. Dar, când au făcut-o pe cea nouă, i-au dat de la început o formă romboidală, ca să se închidă cum trebuie. Dar nici așa n-au evitat complicațiile, pentru că,

la deschidere, colțul de jos al ușii freca podeaua până ajungea într-un punct de care nu putea trece. A fost nevoie să înalțe babele balamalelor, pentru ca ușa să se ridice la deschidere, și să caneleze un pic dușumeaua palierului. După câte toate, ușa a mers bine, dar nu înainte de a adânci cu peria interiorul montantului, pentru ca, ridicându-se, ușa să nu se poticnească și acolo. Toate astea le-a făcut un dulgher de pe strada Atocha, pe care îl chema Andrés García.

Ușa avea un vizor rotund din alamă aurită, care părea o felie de lămâie. Când era deschis, semăna cu o cruce de Malta, pentru că patru felii de lămâie erau mobile și patru fixe. De privit, se privea prin cele patru mobile. Vizorul funcționa ca ventilația de la sobe.

Iar pe ușă era o firmă smălțuită, pe care scria:

PENSIUNEA TERESA

Călători stabili

În mijlocul casei era odaia mare, cu o masă pătrată, acoperită cu catifea roșcată, cu desene de plante în relief. În centrul mesei era întotdeauna oliviera, ca și cum ar fi fost cel mai important lucru din casă. Era unul dintre cele care par două alambicuri încrucișate, unite la bază prin două enorme picături de sticlă. Cel din dreapta era îndreptat spre stânga, și cel din stânga spre dreapta. Așa că don Zana se încurca mereu și, când voia să pună oțet, puneu ulei, dar se supăra și mai abitir când puneu oțet în loc de ulei. El spunea că fuseseră puse greșit, că el era obișnuit ca uleiul să fie la dreapta și oțetul la stânga, sau viceversa, după caz, în funcție de locul de

unde priveai. Don Zana spunea uneori una și alteori alta, iar patroana îi răspundea: „Opincile sunt una, fiecare-i bună și pe piciorul drept și pe piciorul stâng”.

În odaie era și un bufet cu vitrine, în care stăteau paharele și vesela. Dar, cum avea un geam spart, nu-l deschideau niciodată și toate le scoteau pe acolo. Mai era și o lampă care atârna, în formă de clopot, cu doi ciucurași, unul din fire roșii și altul din mici cristale tubulare, care dansau și se legănau fără răgaz, cântând o melodie păstorească, căci sunau ca tălăngile unei turme. Umbrele lor se mutau încoace și-ncolo pe pereți, de parcă toată odaia se legăna. Pe bufet era o cutie de tinichea, pe care erau reproduși *Beñivii* lui Velázquez, în care fusese jeleu de gutui, iar acum se țineau nasturi. Îi speria groaznic pe străini, pentru că, la multă vreme după ce o închideai, se auzea o lovitură, capacul îi sărea din nou și rămânea deschis.

Alte încăperi demne de menționat erau baia și camera slujnicei. Ultima era situată într-un unghi ascuțit. Slujnica avea vreo patruzeci de ani, era lungă și slabă, cu părul mereu încâlcit, cu excepția duminicilor, când ieșea la plimbare. Avea părul foarte rar, se trezea mereu în mijlocul nopții și, în cămașă de noapte și, cu un sfeșnic în mână, se privea în oglindă. Cum se vedea întotdeauna nespus de urâtă, întindea brațele și o zgâria. Apoi se întorcea în pat și dormea fericită surâzând. O chema Silvestra și o strigau *Silve*, căci la Madrid nu se pronunțau cuvinte mai lungi de două silabe.

Baia era o grădină. Cada era din lut aproape până sus și în ea creșteau trei verze. Irigația era foarte bine făcută, cu brazde prin care curgea apa, și nu trebuia decât să deschizi robinetul. Cele trei verze erau albe, pentru că intra foarte puțină lumină, iar plantele aveau, după cum se știe, nevoie de soare, ca să înverzească. Dar, cum nu duceau lipsă de apă, creșteau foarte repede și în fiecare săptămână se scotea una, care era imediat înlocuită. Acolo era totuna dacă era iarnă sau vară, toamnă sau primăvară. Tot în baie mai era și o capră legată de clanță. Capra, mereu țeapănă, cu picioarele întinse și trupul înclinat în față, trăgea de frânghie din toate puterile, fără să-și ia ochii pe de verze. Când intra cineva în baie, ușa se deschidea dintr-un foc, iar capra se bucura și dădea din coadă ca un cățeluș, căci se apropia de verze și credea că i le vor da ei. Dar după aceea rămânea, chiar cu ușa deschisă, în aceeași stare. Ușa nu era greu de închis, pentru că dușumeaua era foarte netedă și, trăgând de clanță, capra patina și, fără să se miște, revenea la prima poziție. Capra se numea „Izbeala”, pentru că mereu era cam izbită și dădea un lapte destul de searbăd.

VI. Despre ce-a istorisit doña Tere în legătură cu tatăl ei și anume haruri ale Silvei și ale lui don Zana

Doña Tere* era o doamnă mititică și cu ceva păr alb. Era foarte atentă cu oaspeții și foarte simpatcă. Într-o seară, când don Zana nu mai venea odată acasă, Alfanhui a stat mult de vorbă cu ea. Era văduvă; soțul ei fusese învățător. De la soțul ei rămăsese singura carte din casă. Una de culoare portocalie, care avea pe copertă o fată ce sufla într-o păpădie. Păpădia se desfăcea în fulgișori care zburau. Cartea se chema *Petit Larousse Illustré*. Alfanhui se distra de minune, uitându-se la poze.

Patroana i-a povestit și istoria tatălui ei. Erau din Cuenca. Acolo își cunoscuse soțul. Tatăl ei era plugar înstărit. Într-o seară, a adormit în timp

* Doña, „Doamna”, formulă de adresare tipic spaniolă. Tere este prescurtarea (evident, la primele două silabe, după obiceiul Madridului, astăzi al întregii Spanii) numelui propriu Teresa (*n. tr.*).

ce ara cu boii. Și, cum n-a întors plugul, boii au continuat să meargă și au ieșit de pe ogor. Omul a mers înainte, cu mâinile pe plug. Se duceau spre Apus. Nu s-au oprit nici când a căzut noaptea. Au trecut vaduri și munți, fără ca el să se trezească. Au mers în lungul râului Tajo, până au ajuns în Portugalia. Bărbatul tot nu s-a trezit. Unii au văzut trecând un bărbat care ara cu boii o singură brazdă, lungă și dreaptă, de-a lungul munților, peste râuri. Nimeni n-a îndrăznit să-l deștepte. Într-o dimineată, a ajuns la mare. Valurile i-au bătut în piept. Omul a simțit că-i ajunsese apa la pânțe și s-a oprit. A oprit boii și n-a mai arat. Într-un sat din apropiere, a întrebat unde se afla, apoi și-a vândut boii și plugul. A luat banii și s-a întors acasă, pe brazda pe care o răsturnase. În acea zi și-a făcut testamentul și a murit înconjurat de toți ai lui.

Doña Tere venise la Madrid cu bărbatul ei și închiriaseră casa. După moartea lui, deschisese pensiunea. Lui Alfanhui îi plăcea să asculte povești despre viețile oamenilor. Privea cum mișca doña Tere din gură și din ochi, cum își explica senină amintirile și, ascultând-o vorbind, încerca să afle cât duraseră faptele. Alfanhui s-a atașat de doña Tere, care îi povestea atât de dulce amintirile și viața, de parcă ele ar fi fost încă o odaie din casă, cu un gest cordial, ca și cum spunea: „La dispoziția ta, orice-ai dori să ceri”.

Apoi au vorbit de don Zana. Doña Tere i-a spus să se ferească de el:

— Nu-i de tine.

Doña Tere servea noapte de noapte merluciu înfuriat. Dar merluciul ei înfuriat era mai înfuriat

ca oriunde. Silve îl prăjea, cântând un tango de Carlos Gardel*. Mereu același tango, care începea cu:

Adio, pasăre dulce ...

Silve era mereu binedispusă, dar uneori obișnuia să întoarcă vorba. În loc să se supere, doña Tere se amuza și o liniștea, râzând și spunându-i vorbe bune. Alfanhuí a aflat că grădina și capra erau instituțiile Silvei. Capra o adusese din satul ei și, din când în când, îi vorbea verde-n față stăpânei, ca și cum așa scăpa pensiunea de la ruină. Așa credea ea, iar doña Tere o lăsa să creadă.

— Alfanhuí, față palidă, obișnuia să-i zică don Zana, oamenii sunt proști și ridicoli. Tu-mi placi, că ești ca mine.

Uneori, ieșeau la plimbare. Don Zana îi arăta Madridul. Într-o zi s-au dus într-o gară, să vadă cum pleacă trenul. Înainte cu o oră, au început să vină oameni cu geamantane, coșuri de răchită, bărbați, femei și copii. Femeile obișnuiau să poarte batic pe cap și se grăbeau, atente să nu piardă trenul. Nu se puteau ocupa de nimic alt-

* Cântărețul și actorul argentinian de origine franceză *Carlos Gardés/Gardel* (1890–1935) a fost recunoscut, în 1928, cu 70 000 de discuri vândute în trei luni, drept cel mai bun interpret din lume al tangoului argentinian, istoria acestuia împărțindu-se în două etape: înainte și după el. În plină glorie, moare într-un accident de avion. A cântat tangouri celebre (*Caminito*, *Por una cabeza*, *Yira*) și a fost interpretul propriilor sale tangouri, (*Arrabal amargo*, *Mi Buenos Aires querido*, *Melodía de arrabal*, *Sus ojos se cerraron* și *Volver*), dintre care multe sunt celebre și astăzi. Cele mai cunoscute filme ale sale sunt: *Flor de durazno* (1917), *Luces de Buenos Aires* (1931), *Cuesta abajo* (1934) și *Tango Bar* (1935) (n. tr.).

ceva și se arătau peste poate de neliniștite. Hottărau totul înainte de sosirea trenului:

— Tu urci primul; tu-i dai geamantanele pe geam; tu-mi iei fetița în brațe; tu ocupi locurile; tu... Dar nu mai rămăsese nici un fiu.

Femeile erau ca furnicuțele. Nu trecea mult și trenul se umplea, iar însoțitorii rămâneau pe peron. Urmau apoi marile îmbrățișări colective, cineva plângea. Trenul fluiera, iar însoțitorii fluturau din batiste, până când se făcea nevăzut.

Altă dată, mergând pe o stradă din vecini, au văzut un maidan imens, sub nivelul străzii, plin tot cu fiare ruginite: bazine de apă, bare de protecție de la mașini, cazane de locomotivă, țevi, bare îndoite, cabluri, scaune, candelabre și alte lucruri fără număr, toate ca niște schelete. Într-un colț, era un munte de sticle bleu jandarm, pline de praf. Jos, era ghereta paznicului. Bătrânul își omora timpul cu o țigară de foi, stând pe scaun în poarta casei. Don Zana l-a întrebat:

— Om bun, ce păzești?

Paznicul a deschis gura să răspundă și a rămas privind cu tristețe maidanul cu fier vechi și resturi pline de rugină.

Au văzut trecând țiganii, care urcau strada cu dairelele. Ursul, cămila, maimuța, capra. Copiii le-au ieșit înainte în graba mare. Un țigan de vreo cincizeci de ani, cu o mustață uriașă, a pus ursul să joace. I-a cântat ceva cu voce joasă, monotonă și simplă. Cântecul n-avea cuvinte, sau le pierduse. Țiganul spunea doar: „Ohoooh, ohoooh, oooohoooh“. Cântecul era tătăresc sau unguresc, ca și vocea, ca și mustața. Apoi țiganul i-a spus ursului:

— Fă ca bețivii, Nicolaaás!

Și ursul s-a tăvălit pe jos. Copiii au râs. Lovindu-l din greu cu lanțurile, țiganul a ridicat ursul și l-a luat de acolo. Apoi au jucat maimuța, cămila și capra, dănțuind ca fetele, murdare și ciufulite, cu garoafe în păr. Unii au aruncat palarale în șapca cu care țiganul a dat roată, alții le-au aruncat bani din balcon, dar aproape nimeni nu s-a oprit, căci toți îi văzuseră de mii de ori, iar spectacolul era trist și plicticos. O țigancă s-a apropiat de don Zana și de Alfanhuí și le-a întins tamburina. Don Zana i-a spus:

— Arta nu-i pe bani, fato.

VII. Despre recenta descoperire a unei case părăsite

Casa părăsită era într-o mahala veche, chiar la marginea oraşului, pe o stradă pavată cu bolovani tociţi de trecerea căruţelor. Înainte de a ajunge, vedeai un gard înalt şi înnegrit, ce acoperea o scurtă parte din stradă, cu o poartă nepus de mare şi hodorogită, prin care intrai într-un *patio*. Ograda avea şoproane pe trei laturi. Sub ele se zăreau căruţe vechi, jumătăţi de car, roţi de toate soiurile, axe, jenţi, o masă de dulgher înconjurată de talaş galben, o nicovală şi o forjă mică. Bârnelor erau acoperite cu pânze de păianjen. În mijloc, puteai vedea urme de foc. Pe un maldăr de zdrenţe, o căţeluşă dădea să sugă puilor, lingându-i la nesfârşit.

La capătul gardului era o casă de mahala cu multe voci şi multe gresii colorate. La capătul casei era o *cancela**. Ea dădea într-un coridor

* *Cancela*, (poartă/uşă), este din fier forjat, tipică mai ales arhitecturii andaluze, situată între *patio* şi portal sau vestibul (n. tr.).

îngust, cam de un metru și jumătate, ce unea casa părăsită cu una locuită. Cea părăsită era cu spatele la stradă. Ușa îi dădea în grădina din capătul coridorului. În grădină nu erau copaci, dar erau multe flori, cultivate în cutii de conserve și găleți vechi, aliniate lângă perete. În mijloc erau câteva gărdulețe înconjurată cu cărămizi îngropate pe jumătate în pământ, printre care creșteau arbuști cu flori albe. Chiar în centru, era o masă de marmură într-o rână, unde se lua cina, cu patru bănci de piatră jur-împrejur și un cedru nespuns de înalt și umbros.

Casa era din cărămidă roșie; avea doar parter, ferestre mari și obloane din lemn verde. Ușa era acoperită de frunzișul unor imense plante agățătoare care, învăluind și scara și balconul închis cu ferestre din cristal, urca până pe acoperiș, formând o sferă enormă. Părea că toată construcția își acoperea fața cu hățișul enorm din capri-foi, iederă și alte plante agățătoare. Alfanhui s-a apropiat să privească; tulpinile groase se prinseseră de parmalac și de fiarele terasei și, dându-le ocol, erau una cu ele. Se răsuceau și se împleteau, agățându-se din toate puterile de orice le ieșea în cale. Geamurile terasei se spărseseră, lăsând frunzișul agățător să crească și să prindă fiarele pe care se sprijineau. Pe pământ, printre frunze uscate, se zăreau cioburi verzi și albastre, pline de praf. Ușa era cu totul ascunsă sub frunzișul întunecat la culoare.

Alfanhui s-a cocoțat pe tulpinile cele mai rezistente și s-a afundat în frunzișul agățător. A văzut sub el doar crengile fără număr și abisul negru. Planta înghițise tot peretele de deasupra

ușii, streășina și parte din acoperiș, de parcă o gură imensă ar fi mușcat din casă. Băiatul s-a gândit că putea intra coborând pe crengi. Hățișul era nespus de des, îl ținea bine și părea nesfârșit. Alfanhui se afunda în el, dând crengi și frunze la o parte, cu mâinile și picioarele. I se părea uneori că tulpinile se subțiau și voiau să-l strângă în brațe, sufocându-l în desiş. În cele din urmă, a simțit un gol sub picioare; ultimele tulpini coborau ca niște frânghii în casă. Alfanhui și-a dat drumul și, dintr-un salt, a fost pe dușumea. Căzătura a răbufnit în beznă. S-au auzit niște șobolani fugind. Alfanhui s-a oprit o clipă. Bezna nu avea margini și nu zărea decât o pată nelămurită de lumină pe podea. Băiatul s-a apropiat: era un șemineu. Pe pata de lumină se zăreau umbrele a două păsări, așezate pe marginea șemineului, sus, lângă tavan. Piuiău departe și umbrele li se mișcau pe podea. Băiatul a aprins un chibrit. Odaia era mare cât un salon, dar nu avea nici un fel de mobilă. Ușile erau albe cu muluri aurii. Căminul era din marmură. Totul era alb și negru. Cu alt chibrit, a trecut în altă încăpere, mai mare, care avea și ea un șemineu. Deasupra lui erau o oglindă și două sfeșnice din bronz. A aprins toate lumânările. Rama oglinzii era și ea albă, cu ornamente aurii. S-a privit. Luciul oglinzii era adânc și gălbui: „Ce bătrân sunt!”, și-a spus și a zâmbit. Apoi s-a tras de lângă oglindă cât de departe a putut și s-a privit iar, de departe. De acolo a salutat cu mâna:

— Alfanhui, ce bătrân ești! a glumit din nou.

A surâs încă o dată, binedispus, și a luat un sfeșnic, ca să se vadă în lumină. Ducându-se spre

ușă, s-a poticnit în ceva din mijlocul încăperii. Era scheletul unei pisici de angora. Se vedeau oase curate și o grămadă de păr alb în jurul lor. Când a trecut, câteva fire de păr ridicate în aer de curentul făcut de picioare i s-au prins de cio-rapi.

În altă încăpere, a găsit pe podea un vas pentru flori spart, de culoarea turcoazelor, lângă un trandafir uscat. Pe cămin era o carte ciuruită de carii. A deschis-o și a citit pe pagina de gardă:

Abbé Lázaro Spallanzani

Expériences pour servir à l'histoire de la génération des animaux et des plantes. Genève, 1786

A deschis prima pagină. Dacă ar fi știut fran-tuzește, Alfanhuí ar fi înțeles că pe primul rând scria: „Broasca despre care voi vorbi e verde...” și ar fi păstrat cartea. Dar băiatul nu știa că meș-terul îi lăsase moștenire chiar toate cărțile aba-telui Spallanzani, dar că ele arseseră în casa din Guadalajara.

A trecut în alt salon. Acolo se auzea un zum-zet ciudat. Lângă raza de lumină a unei ferestre, era un clavicord. Alb, cu ornamente aurii. Zum-zetul venea din el. Alfanhuí s-a dus și a atins o clapă. Ea s-a lăsat molcom în jos și, după o pa-uză, a scos o notă ticăită, dulce, lungă și moale. Băiatul a deschis capacul clavicordului. Zumzăi-tul a crescut. S-a uitat. Clavicordul era un stup. Părea cu totul și cu totul din aur. Fagurii stăteau pe placa de bronz, în lungul coardelor. Albine-le trudeau; una s-a pus pe mâna lui Alfanhuí; unele ieșeau prin dâra luminoasă; altele intrau.

Sub placă era un uriaș depozit de miere, care ocupa toată cutia clavicordului și era înalt de patru degete. Mierea deborda prin crăpături și curgea din clavicord pe dușumea. Curgea în șiroaie, ca ciucurii unui șal.

Alfanhuí a privit îndelung cum trudeau albinele și tot aurul neștiut pe care-l descoperise. Afară timpul trecea. În sfârșit, a acoperit din nou stupul și a dat să iasă, după ce a pus la loc sfeșnicul din bronz. S-a cățărat iar pe frunzișul agățător și a ieșit în grădină. Lumina serii îl amețea; părea dus.

În mijlocul grădinii era o fetiță de vreo șapte ani. Avea multe cutii de tinichea colorate. Le umplea cu pământ reavăn și le deșerta. Pe pământ era aruncată o carte de povești. Când l-a văzut pe Alfanhuí coborând pe tulpini, fetița s-a ridicat și l-a privit uimită de sus în jos. Apoi l-a întrebat grațios:

— Ești cavalerul Zarambel?

VIII. Despre pompierii din Madrid

Într-o zi, Alfanhuí și don Zana au văzut un incendiu. Într-un balcon, o femeie scotea scurte țipete sfâșietoare. Prin fisurile casei, ieșea fum. Lumea s-a adunat în jur. În depărtare, s-au auzit sirenele pompierilor. Splendizi, curați și strălucitori, ei și-au făcut apariția prin fundul străzii, cu mașina roșie ca para focului, sirena și căștile aurii. Se bucurau ca la bal.

Pe atunci, mulți copii din Madrid voiau să se facă pompieri. Erau vremuri de pace, iar copiii eroici nu visau decât asta. Căci pompierul, cel mai mare binefăcător, era erou între eroi și n-avea dușmani. Pompierii erau buni și respectuoși, cu mustați mari, cu uniforme de eroi civici și coifuri ca grecii și troienii, dar erau cumpătați și politicoși, grași și binevoitori. Cinste pompierilor!

Pe de altă parte, erau prieteni la cataramă cu focul. Trebuia să vezi ce veseli soseau, cu ce entuziasm își făceau datoria, cum jubilau mașinile roșii. Spărgeau cu topoarele mult mai mult decât

ar fi trebuit să spargă. Sătui să tot stea mereu liniștiți, alarma îi îmbăta, para focului îi înflăcăra, și soseau fericiți la incendii. Se puneau în graba mare în mișcare. Învingeau focul doar arătându-i că erau mai activi și mai iuți ca el. Iar focul se retrăgea umilit în cotloanele lui. Ei cunoșteau secretul, singurul care ținea piept flăcărilor. Băteau focul cu propriile lui arme: mișcarea și scenografia. Îl umileau. Toți ochii erau pe ei: nimeni nu se mai uita la foc.

Fugeau mai puțin ca oamenii obișnuiți, dar alergau precis și gimnastic: pieptul bombat, pumnii în piept, capul sus, picioarele ridicate mult de la pământ, genunchii în afară, și nu se ciocneau niciodată unii cu alții. De aceea, toți spuneau:

— Ce bine aleargă!

Nicicând nu scoteau pe nimeni pe ușă, deși ar fi putut, ci numai pe ferestre și balcoane, căci, pentru a învinge, era important să fie spectaculoși. Odată chiar, de zelos ce era, un pompier a urcat o tânără de la etajul întâi la al cincilea, ca s-o salveze de acolo.

În fiecare apartament se afla întotdeauna o tânără. Toți vecinii ieșeau din casă înainte de sosirea pompierilor. Dar tinerele erau nevoite să rămână, pentru a fi salvate. Era ofranda sacră pe care poporul o aducea eroilor lui, căci nu exista erou fără muză. La ora focului, orice tânără își cunoștea datoria. Pe când ceilalți o luau la sănătoasa cu lucrurile, ele se ridicau încet și tragic, lăsând timp flăcărilor, se demachiau, își lăsau pletele în vânt, se dezbrăcau și-și puneau

un camizol alb. Ieșeau, în fine, solemne și magnifice, urlând și dând din mâini în balcoane.

Așa cum a văzut atunci Alfanhuí, așa se întâmpla la fiecă incendiu. Și era mereu la fel, căci era vremea ordinii, respectului și bunelor moravuri.

IX. Despre o zi și o noapte de carnaval, și durerosul sfârșit al neînțelegerilor tot mai mari dintre Alfanhuí și don Zana

S-a luminat, în sfârșit, de ziuă, o zi cruntă, curmată de cerul ca oțelul și vântul ca șoimii. Nori rari și albi lunecau în zare, pe cerul răsăritului. Firmamentul era grăbit, ca un câmp de bătălie. Orașul tăcea, încovrigat în plin șes, ca un iepure imens și speriat. Coșurile negre, de tinichea, fără fum, scârțâiau în vânt. Sub bolta cerească, orașul era lipsit de apărare: nici păsările nu-i păzeau văzduhul, nici fumul acoperișurile. Tăcea sub vânt, făcându-și spinarea colac, ca un animal buimac. Crivățul bătea drumurile și le lua în stăpânire, căutând parcă să se răzbu-
ne. Biciuia rufele întinse la uscat prin *patios* și prin ogrăzile ce dădeau spre maidane. Soarele arunca ireverențios peste oraș lumina plată a șesurilor. Orașul era pustiu și deschis. Îl vedeai întins pe câmpie, lipsit de visurile care-l apăraseră. Ținea ochii deschiși, căci îi era teamă de propria-i

singurătate, și privea în jur spunând: „Sunt un nimic de pe câmpie”.

Ziua era numai bună pentru cei palizi și lipsiți de apărare, ce urcau pe terasele acoperișurilor, să privească munții cu ochi încercănați și să se simtă puternici, măcar odată, față în față cu vântul.

Din dosul geamurilor întunecate, ochi de femeie priveau cu teamă ziua și vântul și spuneau cutremurându-se: „Nu pică bine carnavalul!”

Așa a trecut întreaga zi, fără să se ostoiască crivățul și aproape fără ca cineva să iasă în stradă. Pe la asfințit, vântul măturase toate visurile, iar orașul era pustiu. Alfanhuí și don Zana nu s-au văzut. Băiatul și-a petrecut ziua pe uliță, plimbându-se încetișor, cu mâinile în buzunarele jachetei și capul sus, de parcă mirosea aerul, atent și rece.

La căderea serii, Alfanhuí și don Zana erau la cele două capete ale orașului. Don Zana în sud; Alfanhuí în nord, alături de vânt.

În sfârșit, crivățul a stat și ceasul a bătut. Don Zana a început să-și caute măștile. Urca prin case și alegea pe omul cel mai trist, ca să-și pună o mască și să iasă în stradă, să râdă și să cânte. Nimeni nu i se împotriva. Așa a adunat câteva duzini de mascați și i-a dus în centru. Din celălalt capăt al orașului, singur și hotărât, se apropia Alfanhuí.

Încă de departe a început să se audă ceata mascaților, care cântau la diferite instrumente și din voce, dansau și se opreau din când în când, ca să mai ia pe câte cineva cu ei. În fața tuturor mergea don Zana, obligându-i să râdă și nelă-

sându-le nici un răgaz. Unii erau travestiți în porci sau gorile; alții în clovni sau năsoși. Sub măștile de carton, vocile li se deformau și ieșeau mormăite. Unii plângeau pe sub măști ale căror culori curgeau ori se decolorau. Dar don Zana nu le îngăduia să se odihnească. Se loveau ba de pereți, ba de felinare, mergeau cocârjați, târșâind picioarele și făcând tumbe, împiedicându-se în lungile lor mantii colorate. Gașca neagră și buimacă mergea la voia râsului, lipsită parcă de voință, ca sub o greutate imensă. Cântau, hăuleau și mormăiau, cuprinși parcă de o epilepsie nemărginită. Îndemânarea lui don Zana, infanterist neîmpovărat, contrasta cu trupurile lor uriașe, greoaie și cocoșate sub greutatea hainelor.

În sfârșit, don Zana s-a oprit. Toată ceata s-a strâns în spatele lui, o grămadă informă ce zumzăia și se legăna ușor într-o parte și-n alta, murmurând fârnâit și stins. Don Zana continua să stea nemișcat, privind în josul străzii. În noapte se contura un chip alb, liniștit; avea jumătate din față luminată de lună și cealaltă în umbră.

Alfanhuí și don Zana au privit o clipă într-acol. Apoi Alfanhuí a pornit la drum. Gașca mascaților s-a spart în tăcere; fiecare a fugit pe câte-o stradă și s-a topit în noapte, risipind pe drum măști și haine.

Alfanhuí și don Zana înaintau unul spre celălalt. Don Zana ar fi vrut să fugă, dar Alfanhuí îl țintuia cu privirea.

S-au întâlnit în bezna unui colț de stradă. Lui Alfanhuí îi luceau ochii galbeni, de furie. L-a luat pe don Zana de picioare, l-a săltat în văzduh și

s-a pus să dea cu el de cantul de piatră. Căpă-
țâna rotundă s-a desprins, iar râsul pictat al lui
don Zana s-a dus de-a berbeleacul pe pavaj.
Suna și sălta ca o bucată de lemn. Alfanhuí îl lo-
vea furios, iar don Zana se făcea țândări. În cele
din urmă, în mâinile lui Alfanhuí au rămas doar
botforii de culoarea vișinei putrede. I-a azvârlit
peste așchiile de lemn și a respirat ușurat, spri-
jinindu-se de perete. Un paznic de noapte ve-
nea în goana mare, strigând:

— Ei, ce-i zarva asta?

Alfanhuí abia de-a șoptit:

— Nimic, sunt eu.

Paznicul a văzut rămășițele lui don Zana ri-
sipite pe drum:

— Ce-i asta?

— Ce vezi. Țândări și cârpe, a spus băiatul, îm-
pingându-le parcă distrat, spre o gură de canal.

X. Despre orbirea și dureroasa fugă a lui Alfanhuí

Cu un prurit acru și dureros, Alfanhuí a deschis ochii spre orbire. La început, ea a fost purpurie, apoi roșie ca ardeiul și, după aceea, de culoarea vișinei putrede, ca papuceii lui don Zana.

„Nu mi-am închipuit că don Zana ar fi putut să aibă sânge”.

S-a pipăit: febra îi suia la cap, arzându-i tâmpilele. I se crispau mâinile și-l dureau vârfurile degetelor. Le simțea ascuțindu-se și lungindu-se, teribile. Îl dureau la pipăit, când atingeau pereți, trotuare și felinare. Totul i se părea ca într-o orbire. Ea i se părea fugară și nelămurită, la chemul negurilor fantasmagorice. Felinarele erau batoane de ceară roșie care ardeau, lăsând să cadă picuri cârmâzii. Iar pereții, cutii de chibrituri, ce voiau să-i aprindă vârfurile degetelor lungi, umflate de febră. Le ducea la gură, să le stingă, și-i miroseau a sânge. Pășea molcom, încercând să nu-și rănească mâinile, dar nu nimerea

drumul, pe străzile ce i se puneau de-a curmezișul, cu hurelul tuturor căruțelor care trecuseră pe-acolo, de parcă s-ar fi învărtit pe bigudiuri de lemn. Streșinile se lăsau mai jos, ca să-i rănească tâmplele și fruntea. Încerca să se odihnească și punea mâinile pe pavaj, dar simțea cum i se adună sub buricele degetelor păr de șobolani. Iar, dacă le ridica în aer, simțea mici mușcături de lilieci.

„Nu mi-am imaginat că don Zana ar fi putut să aibă sânge”.

Ulițele ba se învărteau în hurel de căruțe, ba tăceau. Roșul și cenușiul reveneau și alternau insistenț și periodic. Vișina putredă a botforilor, griul blănii de șobolan. Își bulbuca și mijeau ochii în ritmul respirației, iar prin pori îi șiroia o sudoare călâie. Mâinile i se făceau una cu crengile salcâmlor, iar falangele subțirele i se rupeau în bucăți. Salcâmlii erau ruguri de mure, negri și țepoși, se mișcau și se îmbrățișau. Zgâria în răstimpuri la geamurile unei ferestre. Chiar și văzduhul îl durea de-acum în degete și părea că ulița era toată plină de lavete cenușii, întinse dintr-un capăt într-altul, ca draperiile. Mâinile îi deveniseră simțuri, mari și sensibile. Atât de sensibile pe cât de mare îi era dorul de ducă și de iscusită schimbare, ca să nu mai rămână acolo unde îl omorâse pe don Zana.

„De-acum n-am s-o mai văd pe doña Tere”.

S-a oprit o clipă. Nu era descumpănit, în ciuda orbirii și a durerii nemărginite, și s-a gândit liniștit.

„O să caut râul; dincolo de apă e câmpia. De-acum n-am s-o mai văd pe doña Tere. Așa trebuie”.

Își întindea iar degetele înainte, ca să continue, și cu cât încerca să se orienteze, cu atât îl dureau mai tare.

„M-aș putea odihni; m-aș putea resemna, să nu mai fug, iar mâinile mi-ar fi iar ca înainte. Dar trebuie să plec”.

Și o lua de la capăt, învăța să caute drumul și-și suporta toată durerea și tremurul degetelor. Febra îi scăzuse din nou și se simțea umed și calduț, tremurând ca într-o peșteră și necăjit ca o gănganie.

Dar orașul n-avea capăt și nu mai ajungea la râu. Băiatul s-a gândit să urce pe terasa acoperișului, să respire. Nu i-a fost greu, cu mâinile-i ascuțite și lungi, și a urcat repede. Acolo totul i-a fost mai ușor și mai suportabil.

„Acum am să merg în linie dreaptă, de pe o terasă pe alta”.

A văzut cum ochii pisicilor îi intrau în orbire și a mers înainte, încălecând parmalâcuri, lucarne și hornuri; urcând și coborând scărițe de fier, încurcându-se în tot soiul de sârme; traversând, peste fire și cabluri, străzile, de la un cvartal la altul.

Terasele acoperișurilor erau, puțin câte puțin, tot mai egale și mai puțin derutante. Alfanhui se lovea de tot mai puține obstacole. De-acum avea tot mai puțină nevoie să pipăie și i s-a părut că mâinile i se micșoraseră puțin și nu-l mai dureau atât. Terasele creșteau, erau tot mai netede și nu se mai întrerupeau.

Alfanhui a început să vadă, ca prin ceață. Era încă întuneric, dar terasele erau acum lungi și hașurate. Băiatul s-a aplecat să atingă pământul și

a luat un bulgăre în mâini. Nu mai erau terase, ci ogoare. Ieșise din oraș pe drumul de sus.

Alfanhuí s-a oprit și a început să vadă. Se crăpa de ziuă. Și-a privit mâinile. Erau zgâriate și pline de sânge, de atâta mers pe pipăite. A zărit pe mâini și sânge de culoarea vișinei putrede. Era culoarea botforilor lui don Zana, care îl orbise, când se frecase la ochi. S-a așezat pe burtă și s-a odihnit pe pământ.

PARTEA A TREIA

I. Despre marile și grelele încercări de pe munte

Pe meleagurile secătuite dinspre munte se-aude pasărea locului. Pe gardurile de ardezie, lângă șoseaua albă, cârâie și dă din coadă. Căruțașului îi fură pâinea și-i ciugulește vopseaua de pe căruță. Țipă la holde, după ce s-au copt. Cu vocea ei, usucă holdele pentru seceriș. Alte păsări se duc, dar coțofenele rămân mereu, căci sunt păsări de podiș bătrâne. Dau mărturie despre crime nefericite și cer răzbunare pentru femeile violate. Recunosc oamenii și știu multă geografie. Știu tot ce se petrece în sate și pe drumuri. Rostesc numele morților și-i amintesc fără tristețe. Își spun între ele poveștile morților. Îi văd trecând spre cimitir și rămân pe câte o piatră, istorisindu-și tot ce-au văzut. Oamenii trăiesc și îmbătrânesc: coțofenele vorbesc și privesc. Coțofenele fără griji nu au încredere în speranță: doar istorisesc și repetă numele morților. Iar ei merg în lungul drumului ce duce la munte. Se duc, înnoșiți și secetoși, să traverseze culmi întunecate. Iar numele le rămân în glasul păsărilor.

Muntele e tăcut și răsunător. Adâncurile îi sunt ca burta lupoaiței, sălbatice și materne. Își ține izvoarele în codri, cum își ascunde lupoaița ugerul în blană. Muntele blând stă lungit, dând șesului să sugă. Doar uneori se ridică dur și ursuz, zgâriind buza ogoarelor.

Peste codri se înalță povârnișul chel, stâncos și abrupt, unde se naște nisipul râurilor. Muntele se scarpină pe piept și zvârle cu avalanșe de pietre ascuțite. Are nisipuri în râurile la șes, iar ochii îi dormitează printre nisipurile liniștitelor ochiuri de apă.

La capătul stâncilor își face brusc și înalt apariția grumazul muntelui. Ca o spaimă răsar marile mascaroane stâncoase și bătrâne, ele privesc spre miazăzi. Buza de jos e ieșită în afară și pe ea se pun vulturii negri pleșuvi. Din nări le picură apă și mușchi, iar pe marginile ochilor tarantulele își fac cuiburi, ca urdorii. Privesc spre câmpie cu ochi somnoroși. Munții stau cu fața la miazăzi; drumeții din acea parte îi cunosc. Numele le stau scrise munților acolo unde îi bate soarele, căci nimeni nu-i știe după locurile umbroase. Spre miazănoapte, ei își încovoie sub crivăț crupele negre și neștiute. Pe culmi despădurite, oamenii se rătăcesc, căci nu cunosc munții din spate. Acolo, crestele nu se opresc brusc, ci se pierd ondulate în neguri.

Marile mascaroane și-au ascuns crestele în nori; nori negri și groși. Jos, în strungă, a mai rămas ceva lumină. Pe grumazul muntelui e noapte de-acum. E noapte și norii vin dinspre nord. Se aud caii imenși, care-și dezmoțesc oasele. Caii furtunii galopează pe creste și fulgeră din

copite. Fulgerele ciobesc sprâncenele mascaroanelor. Dar privirea le e impasibilă. Chipurile verzi albicioase li se aprind în beznă, liniștite și înspăimântătoare, imense și apropiate, de parcă ar spune: „Aici sunt paznicii”.

Jos, în strungă, oile merinos înaintează. Se aud tălângi și fluierături. Turmele mici pășesc prin ziua tristă și înfricoșătoare. Flăcăii se grăbesc, privind sfios culmile firoase: „Înainte ca noaptea și furtuna să ni se arunce în spate ca vulturii și să ne facă una cu munții”. În spatele oilor, bărbații vin călare, iar femeile pe berbeci, urmați de ceaune din aramă, țarcuri, câni, desagi, pături, pirostrie și tigăi. Cârlanii nechează, iar arama ceaunelor, sensibilă la fulgere, prinde reflexe amenințătoare. Noaptea și norii se lasă groaznice peste pământ.

Ugerele norilor au început să șiroiască brusc și a răsunat primul tunet, iar o lumină albastră a învăluit o clipă strunga. Oile s-au înspăimântat. Atunci, cel ce mergea în frunte a tras de frâiele iepei, dând parcă un ordin de bătaie. S-a întors spre micile turme, strigându-le flăcăilor să adune oile și să se strângă toți în mijlocul stânei. Alerga dintr-un loc într-altul, dând porunci ca un căpitan de corabie. A-nceput pe loc să plouă și s-au întetit fulgerele și tunetele. Printre vuiete, se auzeau vocile și fluierăturile flăcăilor, ca și nechezatul cailor. Se lăsase noaptea și furtuna era fără margini. O turmă mică s-a pierdut de celelalte și a luat-o în jos pe povârniș. Doi bărbați s-au dus să caute oile în râpă și, la lumina unui opaiț și a fulgerelor, să le omoare,

să le jupoaie în cea mai mare grabă și să le urce blănurile pe-un berbec. Cuțitele agere le străluceau, într-un du-te-vino nocturn, tăind oase lungi și fine, retezând tendoane convulsionate, căutând cartilagii moi printre oscioarele articulațiilor. Duhoarea sângelui se împletea cu cea de sulf a furtunii. Femeile se ascundeau sub pături, strângându-și copiii la piept.

De sus, de sub marile mascaroane, Alfanhui a auzit vocile tot mai îndepărtate ale transhumanților, care se pierdeau coborând pe costișă. Dar băiatul n-a vrut să se întoarcă din drum și a cotit greoi spre apus, pe marginea grumazului muntelui, căutând adăpost, la răstimpuri, în crăpăturile dintre stânci. A ajuns, în cele din urmă, în pasul unde se curmau crestele. Pe ulița aceea a vântului, crivățul cobora spre o terasă însorită. Lumina fulgerelor se ducea spre miazănoapte, lipindu-se de pereți.

Și, minune, acolo nu era furtună. Luna argintă crupele negre ale culmilor, învăluite în mantiiile ei. Pe-acolo nu creșteau decât tufe de culori întunecate, ce semănau cu bucsăul, dar mai scunde și puternice, mai dese și rotunde. Atât de rotunde, că păreau tunse ca în grădină și se turteau și chirceau de frig. Căci acolo era deșertul nesfârșirii de munți roșiatici, populați de negre și singurate tufe de bucsău.

Lui Alfanhui îi era frig. Îl ajunsese pentru întâia oară, frigul năprasnic și posomorât al podișurilor înalte.

II. Despre cum se însănătoșește Alfanhui și merge mai departe

Sfârșitul lui februarie l-a prins pe Alfanhui pe munte, fără haine și mort de frig. Iar în martie l-a găsit la fereastra unei uși, unde s-a oprit cincisprezece zile, cerând de pomană. L-au văzut așa prăpădit, că l-au adăpostit într-o baracă. Erau cele mai rele zile din viața lui, căci cerșea și rătăcea prin munți. Dar în baracă i-au trecut frigul și boala, și el le-a spus muntenilor istorii lungi. Când a sosit ziua plecării, Alfanhui s-a trezit cu noaptea în cap. Fiica munteanului, să tot fi avut vreo zece ani, tocmai ațâța focul, suflând în el. Avea un batic pe cap, ciorapi groși și un șorț stacojiu peste rochia neagră. Alfanhui a deschis ușa, să vadă cum era ziua. Fetița a venit lângă el. În prag, băiatul i-a auzit pentru prima oară vocea, căci până atunci tăcuse mîlc:

— Uite ce-i, îți știu eu bine poveștile; când nimeni n-o să-și mai aducă aminte de ele, doar eu am să le mai știu și n-am să le spun nimănui.

Alfanhui a privit-o o clipă și a întrebat:

— Cum te cheamă?

— Urraca*.

— Nici eu n-am să-ți uit numele.

Fetița s-a pus pe plâns, și-a băgat fața în mâini și a ieșit în goana mare, fugind spre grădina de sus, din spatele casei, unde erau o fântână și un stejar. Avea vocea mică, slabă și bosumflată, ca a mieilor de pe munte.

Alfanhuí și-a luat rămas-bun de la munteni, care i-au dat cergi și opinci, să poată merge mai departe:

— Unde te duci?

— La Moraleja.

— Ești de pe-aici?

— Nu. La Moraleja stă bunica. A făcut un gest de adio și dus a fost.

Spre seară, drumul a luat-o peste un șes nins. Alfanhuí a dat peste două borne de piatră, aproape acoperite de zăpadă, ce stăteau față în față, de-o parte și de alta a drumului. A dat zăpada la o parte și pe una a citit:

MONAHIA SUSANA

Iar pe cealaltă:

VRĂJITOAREA EDELMIRA

Erau două pietre scunde, din granit, acoperite de mușchi. A întrebat-o despre ele pe o bătrână ce venea călare pe un măgăruș.

Că erau vechi; că monahia Susana era o stareță frumoasă coz de la o mănăstire ce nu mai exista; că ele două nu se avuseseră deloc bine

* Numele propriu *Urraca* înseamnă, în limba spaniolă, „coțofană” (n. tr.).

mulți ani la rând și odată s-au întâlnit chiar acolo și s-au ucis una pe alta; că monahia a căzut pe spate, iar vrăjitoarea pe burtă, de-aia scria așa. Dii, măgarule! S-a dus bătrâna și n-au rămas decât măruntele urme ale măgarului pe zăpadă.

Alfanhuí a mai mers o vreme spre apus și, în sfârșit, a început să coboare povârnișul dinspre miazăzi. A trecut prin mândre păduri de stejari și castani și, în apropierea câmpiei, a dat de-un sat. Avea case de piatră și ulițe costișe. Mai avea și băi cu apă termală sulfuroasă. În fața termelor era un parc, cu un ulm imens și rotund. I-au povestit că ulmul oțrea vânturile cu coroana și le ținea încătușate șapte zile și șapte nopți. Vara, când trecea vreun vânt mai recișor, ulmul îl lua prizonier și-l lăsa să dea roată după roată în coroana lui, fără să nimerească ieșirea. Oamenii din sat stăteau sub ulm și se bucurau de vântul proaspăt, ce murmură neîntrerupt și clătina frunzele, de parcă ar fi fost primăvară. Aici se aduna și tot păsăretul, înveselind după-amiezile cu piuituri și zboruri în spirală, printre crengile ulmului, dar fără să iasă de acolo. După șapte zile și șapte nopți, vântul se încălzea și slăbea, iar ulmul îl lăsa să plece pe jos, amețit și neștiind încotro s-o apuce. Ulmul nu se mișca după alte vânturi și, doar atunci când ele nu suflau în nici o direcție, aduna câte un vânt rătăcit și, în vreme ce toți copacii din ținut stăteau liniștiți și toropiți, doar el se clătina și răsuna vesel în mijlocul parcului.

Alfanhuí era de-acum în ultimul sat de munte. A văzut cum câmpia se întindea hăt departe, sub soarele de iarnă, alb și căldicel încă.

III. Despre uriașul din pădurea cea roșie

Șesul era palid și vesel, presărat ici-colo cu pădurici rare. Pământul era negru și reavăn de rouă. În crânguri, albeau de-acum măceșii printre stropi de culoare și se zăreau pete galbene de chica-voinicului, care se prinde în brâu. În depărtare, Alfanhui a zărit sprânceana unei păduri. Pădurea aceea era cireșie. Trunchiurile erau groase, de culoarea cireșelor, cu coroanele de un verde închis strălucitor. Pământul era foarte neted, avea iarba scurtă și multe bălți mari, cu apă foarte limpede, înaltă abia de două degete. În jurul lor, iarba creștea mai avântat și se puteau zări uneori pietre albe și cocori cenușii somnolând într-un picior. Cireșiul trunchiurilor, verdele coroanelor, verdele palid al ierbii, cenușiul cocorilor, albul pietrelor, luciul bălților și seninul cerului creau în toiul dimineții o bucurie multicoloră cum Alfanhui nu mai văzuse în alte primăveri. Înainta cu mare plăcere prin pădure și ar fi vrut ca ea să nu se mai sfârșească nicicând.

A văzut departe o siluetă întunecată. Un bărbat înalt, care ajungea cu capul până la coroanele copacilor. Băiatul s-a apropiat. Bărbatul era înalt și robust, aproape uriaș. Stătea cu spatele și nu-l văzuse. Alfanhui l-a întrebat:

— Ei, mai e mult până la Moraleja?

Bărbatul s-a întors uimit:

— Nu. Cam vreo două leghe.

Era chior, dar avea în ochi lumină și bunătate. Părea cam sfios.

— Ce faci? l-a întrebat Alfanhui.

— Tocmai tăiam crengi pentru foc. Stau în cabana mare de colo. Bărbatul a arătat spre un teren care se înălța ușor, ferit de bălți.

— Locuiești singur?

— Da.

— Atunci, dacă vrei, aș rămâne azi cu tine, să-ți țin tovărășie.

Bărbatul s-a bucurat că băiatul avea să rămână cu el și, în acea zi, și-au povestit viața unul altuia. Bărbatul se numea Heraclio și se născuse prin împrejurimi, dar părinții îi erau de aiurea. Trăise de când se știa într-un sat din vecini și era dogar. Dar își schimbase meseria. După ce, fiind așa uriaș, bătuse un om din sat, toți s-au indignat și l-au condamnat la moarte. De trei ori au încercat să-l execute, dar de fiecare dată i-a împiedicat ceva. Faptul li s-a părut tuturor un semn că Heraclio nu trebuia să moară și l-au exilat în pădurea unde tăia acum piatră. Ochiul și-l pierduse din pricina unei așchii de piatră. Părinții îi lăsaseră lui Heraclio o comoară: doi fildeși mari și două mingi de fildeș, cât pepenii roșii. „Nimeni nu știe ce-i asta. Da-i o adevărată comoară, pentru că nu se poate vinde. Oamenii

cred că tot ce costă mult e o comoară, dar adevărata comoară nu se poate vinde. Ea costă atât de mult, încât nu are preț. Da, se poate vinde la greutatea fildeşului, dar atunci comoara se pierde, căci se vinde doar fildeşul. Adevărata comoară face mai mult ca viața, pentru că mori, dar n-o vinzi. Nu-ți salvează viața. Comoara valorează și mult și nimic. Asta și e o comoară: nu se poate vinde”.

Auzindu-l, Alfanhui a zâmbit. Uriașul a tăcut, privind în depărtare. A văzut munții de agată, bruni, albi și albaștri. Soarele cobora spre apus. În ochiul uriașului erau pădurea și depărtarea. Cireșul din preajmă, puternic și vesel, se îmbina cu limpezimea melancolică din depărtare. Printre pupilă și zare au trecut molcom, ca-n vis, cerbi austeri. Ușori, tăcuți și nobili, s-au dus printre trunchiurile cireșii, spre apă.

La căderea serii, băiatul și uriașul au făcut focul. Când Alfanhui îl întâlnise de dimineață, bărbatul își tăia lemne. Aflând că băiatul avea să-i fie oaspete, s-a dus să mai caute. Acum erau în cabană două brațe de lemne; unul pentru el și altul pentru Alfanhui. Le-au pus într-o singură grămadă și au aprins focul. Au vorbi și s-au desfătat, pregătind cina. Apoi, după-masă, au tăifăsuit și pe urmă s-au culcat.

Dimineață, băiatul i-a strâns mâna bărbatului și s-au privit de la inimă la inimă. Alfanhui a pornit la drum și, când să-și piardă urma printre copaci, a stat o clipă în loc, a întors capul și l-a privit pentru ultima oară pe Heraclio, stând în picioare și uitându-se încă în urma lui, lângă cabană. Alfanhui a ieșit din pădurea roșie și s-a îndreptat spre Moraleja.

IV. Despre bunica

Bunica lui Alfanhui ocupa etajul al doilea al unei case în care se intra din *patio*. Acest *patio* avea la stradă un gard și o poartă uriașă, și era înconjurat de case pe celelalte trei laturi. La dreapta, erau o scară îngustă, cu balustradă de fier, și un butuc de tămâioasă. În capul scării era un mic palier, lung cât un balcon, acoperit și el cu viță-de-vie. La dreapta se deschidea o porțiță scundă, și acolo locuia bunica.

Odaia avea tavanul scund, iar pe pereți zugrăveala era veche și plină de licheni. În fața ușii, o fereștrică. Patul bunicii era din lemn închis la culoare, lat și lung. Avea la căpătâi o creangă de măslin. Bunica avea un balansoar lângă fereastră. Pe el erau două pernuțe foarte turtite; de una se rezema, pe alta stătea. O măsuță cu suport pentru vasul cu jăratic stătea în mijlocul odăii, iar șapte cufere stăteau lipite de pereți. Cuferele aveau înfățișări și mărimi diferite. Într-un colț era o mătură, iar într-altul un lighean cu o cană și un suport. În fața crengii de măslin, pe

perete stăteau o flintă neagră și un ceasornic mare de buzunar, care atârna de un lanț. Podeaua era din gresie albă și neagră.

Bunica lui Alfanhui clocea pui în poală. Obişnuia să aibă febră timp de douăzeci și una de zile. Stătea în balansoar și acoperea ouăle cu mâinile. Din când în când, le întorcea și nu se mișca de acolo nici ziua, nici noaptea, până când ieșeau puii. Atunci îi scădea febra, o lua un frig teribil și se băga în pat. Treptat, îi trecea frigul și atunci se ridica iar și se ducea lângă *brasero**. Febra o apuca de zece ori pe an. Când venea primăvara, toți copiii îi aduceau ouă găsite de ei pe câmp. Îndeobște, bunica se supăra, pentru că nu i se părea prea serios clocitul de păsări sălbatice printre ouăle de găini. Dar băieții și fetițele aduceau ouă pestrice, albastre, maronii, verzi și roz. „Ăsta, ca să vedem de la ce pasăre e”; „astea, pentru c-am dat de ele pe acoperiș”; „astea, pentru că vreau să văd ce iese”; „ăsta, pentru că vreau o pasăre mică”; dar, pe lângă cele cincisprezece ouă de găină sau rață pe care obişnuia să le clocească, în poala neagră a bunicii se adunau uneori și alte aproape cincizeci de ouă primăvăratice și multicolore:

— Belele, belele, asta aduceți, striga bunica.

Dar adevărata zarvă se isca abia după douăzeci și una de zile. La unsprezece dimineața, scara și micuțul palier se umpleau de băieți și fetițe, care așteptau ca bunica să deschidă ușa

* Un *brasero* este un recipient metalic, rotund și nu prea adânc, în care, în Spania și America Latină, se pune jar, pentru a încălzi odăile; dacă este acoperit, se pot ține picioarele pe el, pentru a le încălzi (*n. tr.*).

și să le dea păsări. Bunica se lăsa așteptată mult și bine, iar copiii se jucau și strigau prin *patio* și pe scară. De câte ori o auzeau mișcându-se prin cameră, se dădeau alarme false. „O să deschidă, o să deschidă!”, dar așteptarea era fără sfârșit. În fine, spre prânz, bunica deschidea ușa. Toți se grămădeau la intrare și se băteau care să fie primul. Bunica își amintea de oul fiecăruia și nu greșea nicicând. Copiii rămâneau în prag, iar ea începea să distribuie păsările: „Astea-s turturelele tale”; „al tău era de cuc”; „al tău de sturz”; „al tău de lăstun”; „al tău de vrabie”; „din ale tale au ieșit șerpi”, iar copilul lua în mâini cinci șerpișori negri. Și, vai de cel nemulțumit de ce ieșea!, căci trebuia să primească orice ar fi fost. Nimic n-o supăra mai mult pe bunica decât mofturile:

— Ți-e silă să le iei? Trebuie să te abții, pentru că eu le-am dat vreme de douăzeci și una de zile căldură de la mine. Și continua: „ale tale, de sturz cântăreț”; „al tău, de sticlete”; „în al tău, șopârle”. Pe loc, cu ce primise fiecare, înjghebau o bursă de schimb. Și, dacă voiai o ciocârlie și nu ți se nimerise, căutai pe cineva care avea una și-i propuneai un schimb. Începeau certurile și hărmălaia. Iar bunica se supăra iar și țipa la ei:

— Ei, nu-mi veniți acum cu trocul. Hai, la piață cu voi!

Dar în zadar. „Al tău n-avea nimic, era gol”, îi spunea în cel mai bun caz unei fetițe cu fundă mare pe cap, iar ea pleca, plângând neconsolată, cu coșulețul gol. Bunica, însă, nu se milostivea. La sfârșit, se supăra din nou; după ce clocise vreme de douăzeci și una de zile cu atâta răbdare, se indigna:

— Să nu vă mai prind pe-aici! Niciodată! În fiecare an aceeași poveste! Și pe urmă nici că vă mai amintiți de bunica, nici că-i aduceți vreo prăpădită de prăjiturică, nici că veniți s-o vedeți. Afară, afară! Vedeți voi la anul!

Dar, „la anul” prin primăvară, bunica era neșpus de veselă că încă mai trăia. Și se repeta aceeași istorie.

Bunica era înaltă și slabă. Avea părul alb și nu se pieptăna niciodată. Umbla cernită, cu un cariu în pulpă. Cariul îi mânca osul și hârâia noaptea. Dar ea avea tibia foarte tare și uscată, iar cariul nu mai termina. Bunica își ungea fluierul piciorului cu o cârpușoară muiată într-o infuzie de cimbrisor și chiparoase, iar cariul adormea. Din pricina asta, bunica avea pulpa verde. Ea nu ieșea niciodată, dar veneau toți s-o viziteze. Etajul de dedesubt era tot al ei, dar era închiriat. Vecinii de acolo îi găteau și aveau grijă de ea.

Așa își ducea traiul tot anul bunica din partea tatălui Alfanhui, cea care clocea pui în poală, avea o viță de tămâioasă și nu murea niciodată.

V. Despre veselul sat Moraleja și cum au făcut cunoștință bunica și Alfanhuí

Alfanhuí a ajuns la Moraleja. Era un sat de câmpie, pe malul râului. Avea case de culoarea vântului turbat, a portocalei sau indigoului. Cadrele ușilor și ferestrelor, ca și colțurile, aveau o dungă albă. Unele case aveau faianțe colorate sau desene, de la pământ până la înălțimea unui om. Plăcile erau romboidale și montate vertical. Dar în alte case, mai vechi, ele formau zone inegale, pete capricioase; ici patru, colo zece, dincolo una, ca o boală. Era o istorie mută și ieroglifică. Fiece bărbat dintr-o familie își are propria placă de faianță, care ocupă un loc sau formează o figură. Când cineva moare, placa de faianță poate să-i cadă și să se spargă în mii de fărâme, lovindu-se de colțurile străzilor. Pe perete rămâne un gol nou, aspru și chiar supărător. Apoi timpul trece peste el, îl șlefuieste. După mulți ani, faianța se poate înlocui, locul se poate zugrăvi. Și cel ce-ar ajunge să gândească: „E ciudat,

când Cutărică a murit, placa lui de faianță a căzut”, acela ar avea cheia ieroglificei. Dar nimeni nu descoperă coincidența, iar peretele e pentru toți ceva mereu fără sens. Ceva gol, întâmplător, nici măcar misterios. Dar timpul și-a scris poveștile pe el.

Străzile erau pline de oameni. Se duceau, veneau, stăteau la soare. La Moraleja erau vorbăreți cu toții. Ieșeau în stradă cu scaune și lighene. Ferestrele de la parter aveau îndeobște, pe pervazul de-afară, un pieptene și un săpunel frumos mirositor. Uneori chiar și o oglindă, spânzurată de grilaj, și unelte de bărbierit. O oglinjoară neobrazată, care privea la trecători cu luciul ei alb, batjocoritor. Pentru că se spălau cu apă tulbure, oamenii din Moraleja aveau fața palidă și trăsăturile șterse.

La supărare sau bucurie, ei își schimbau nelămurit expresia, așa cum își schimbă norii forma. Vorbeau și părea că priveau altundeva, încât nici ei nu știau bine unde priveau. Mergeau distrați, a pierde-vară, parcă fără nici un țel.

Câinii din Moraleja, slabi și răi tot anul, formau o comunitate isteată și capricioasă. Umblau în cete, căutând ceva de scărpinat; își frecau cu rândul coastele pricăjite. Se băteau între ei, iar oamenilor le arătau colții. Slabi și răi tot anul, în septembrie umblau după smochine. Patru, șase, opt, sub un smochin. Până când burta li se umfla ca bășica. Și pe urmă se puneau pe lins și pe dormit la ora siestei, la umbra unui gard. Culesul smochinelor dura o lună; la Moraleja era treaba câinilor. Smochine albe, pădurețe, maronii, verzuții.

Moraleja ajungea până la malul râului. De-a lungul lui se întindea ultima stradă, cu un singur rând de case; celălalt trotuar era un parapet de cinci metri peste nivelul apei, care cobora uneori și mai mult. Toate casele se priveau în râu. Un zid înalt și negru ținea piept denivelării. De acolo pleca orașul, pe un podeț îngust, cu parmalâc de fier. Jos se vedea râul îngust, lipit de zid în partea dinspre oraș. De cealaltă parte, în schimb, era o plajă cu maluri rotunjite, ce urca ușor până-n alee. De pe pod, în josul râului se zărea o moară de apă, iar vara câțiva băieți dezbrăcați pe zidul digului. Zarva și bufniturile lor în apă ajungeau până la pod. De acolo se vedeau rufe și cearșafuri întinse la soare pe pietre curate sau pe bucsău. De cealaltă parte a podului, era aleea. Ulmi și eucalipti, un han cu pește și vin, un frunzar din viță-de-vie, o masă. Masa era o placă mare din ardezie, cu un picior gros din piatră cioplită. În jurul ei erau patru bănci și ele din plăci de piatră, albastre și lungi. Era un han pentru cerșetori și grădinari, pescari și căruțași. Printre picioarele lor ciuguleau găinile. Hangiul și hangița aveau, pe lângă casă, o pisică, două capre, o barcă și o pușcă cu piston.

Alfanhuí s-a întors de la pod și a căutat casa bunicii. Băiatul și bunica nu se cunoșteau. A întreat la etajul de jos. O fată a urcat strigând, să anunțe:

— Ți-a venit nepotul, nană Ramona! Cel din Alcalá de Henares, care-și duce traiul, cu mă-sa, lângă pod, fiul lui Gabriel, Dumnezeu să-l odihnească!

— La ce-mi dai atâtea explicații, că nici n-am altul? Haide, lasă gura și s-aștepte.

Bunica s-a închis cu cheia. A scos o bluză și o fustă, o *mantilla* și un ștergar. Toate erau din pânză neagră și miroseau reavăn, a curat și vechi, din cufere. Bluza avea, de sus în jos, un rând de nasturi, mulți, foarte apropiați și mici. Mânecele erau largi și se încrețeau la încheieturi. Bunica și-a încopciat manșetele peste încheieturile osoase și nespus de slabe. Și-a prins copcile mici de alamă ale fustei pe talia de migdal. Și-a potrivit fusta, care-i cădea în pliuri drepte, ce porneau de pe șolduri. Peste părul alb și nepieptănat și-a aruncat baticul negru, iar pe umeri *mantilla*. Așa a ieșit pe palier, cu mâinile una într-alta, și l-a privit pe Alfanhui cum urca scara. Când băiatul a ajuns sus, bunica s-a dat la o parte și i-a spus:

— Treci.

Apoi a intrat și ea și a închis ușa în urmă. S-a pus în balansoar și a început să vorbească. În picioare lângă ea, Alfanhui privea.

— Voiai să mor fără să te fi văzut? Ingratule, n-ai venit niciodată. Treci în lumină, ca să te văd. Ești palid și sănătos ca bunicu-tău. Mă întrebam în fiecare noapte: „Oare cum mi-o fi nepotul? Pasărea aia care n-ajunge niciodată până aici; o să mor de parcă nu-s bunică”. În august și septembrie, când se coceau migdalele și alunele, și în octombrie, când se coceau castanele și nucile, și nu le puteam mânca, îmi aduceam aminte de tine și-mi ziceam: „Nepotu-meu, el chiar c-ar putea să le ronțăie”. În fiecă an ți le păstram până se împutinau și se uscau atât de tare, că trebuia

să le arunc. Se stricau cu grămada, fără să le mănânce nimeni.

— Bunico, acum, de vrei, am să stau multă vreme cu tine. Pot dormi jos.

— Sigur c-ai să rămâi! Ar fi culmea să pleci! Ai să dormi aici, cu mine în pat; nu ocup mai mult loc decât o mătură.

Se întuneca. Bunica i-a spus lui Alfanhui să închidă fereastra și să aprindă opaițul ce atârna din tavan peste măsuța cu suport pentru *brasero*. Apoi, fără să se ridice, și-a întors balansoarul și l-a rezemat de el.

— Ia băncuța și vino și tu aici.

— Bunico, dacă rămân mai mult de un an și jumătate trebuie să muncesc și să mă angajez aici.

— Și ce știi să faci?

— Sunt calfă de îmbălsămător.

— Nu. Aici n-avem farafastăcuri dintr-astea. Nu-s bune la nimic. Aici cei ce trudesesc stau mult în soare, frig, ploaie și intemperii. Ce spui tu e pentru oameni fițoși, care vor să aibă animale moarte prin casă. Aici nu. Dar am să-ți caut eu de lucru. Nu-ți face griji. Ți-e frig?

— Nu, bunico.

Bunica și-a continuat povestea:

— Și vorbeam mereu cu vecinii: „Nepotu-n sus; nepotu-n jos”. Uneori mă întrebau cum ești și mă întristam și mi-era rușine să le spun că nu te cunoșteam. De la o vreme părea că toți se îndoiau că exiști. Tare mai aveam poftă să le spun: „Uite-l”. Căci în sat la noi toate bunicile au cel puțin zece sau doisprezece. Vino-ncoace, mai aproape, să te ating... Ce pulpe ai și ce zdravene, haimana, puteai să fi venit mai demult!

Bunica a tăcut o clipă, Alfanhuí a privit jur-îm-
prejur și a întrebat:

— Bunico, ce ai în cufere?

Bunica l-a privit și a spus tăios:

— Lucruri care pe tine nu te interesează.

VI. Despre cum s-a făcut Alfanhui bouar și duzina de boi de care avea grijă

Bunica i-a găsit repede de lucru lui Alfanhui. Nu l-a întrebat dacă-i convenea, ci s-a mărginit să-i zică:

— Măine te duci cu boii la păscut.

Și Alfanhui, care nu era mofturos, a primit vestea cu bucurie.

Ca orice așezare veche, Moraleja avea vreo zece, cincisprezece boi bătrâni. „Boii satului“, le spuneau, căci deși, când erau tineri fuseseră ai unuia sau ai altuia, acum, când nu mai trăgeau la jug, nici la plug, nici la căruță, nimeni nu-i mai considera ai lui. Bătrânii boi pensionari erau negri ori roșcați, cu ochi mari și pupile adânci, cu falca de jos lungă și vioaie, pas molcom, egal și monoton afectuoși.

— Ia strămurarița și s-o ții întotdeauna cu boldul ascuțit, dar respectă-i pe boi, nu-i lovi și nici nu-i amenința vreodată, pentru că ei își știu mai bine ca tine și ca mine drumul, pășunea din fiecă anotimp și primejdiile care-i pândesc. Așa

i-a vorbit bătrânul bouar, iar Alfanhui n-a întrebat de ce, oare, dacă știa atâtea, mai trebuia să meargă cu ei, să aibă strămurariță și să-i ascuță boldul. Înțelesese nobilul obicei de a-i ține în viață pe boii ce nu mai trăgeau la plug, de a le respecta bătrânețea și a le menține servitutea. Inutili boii, inutil boarul, inutilă strămurarița: nici boi la plug, nici bouar care să-i conducă, nici strămurariță care să-i înțepe. Totul e o politețe de sat vechi.

Așa s-a făcut Alfanhui bouar la Moraleja, cu doisprezece reali* pe zi. Doisprezece erau și boii, iar pe cel mai bătrân îl chema Caronglo. Era mare și negru ca o peșteră; asemenea ei, în stomac îi sunau tainic ape întunecate. Avea ochi dulci și mari, și o lacrimă curată în fiecare. Și gura rece și transpirată. Balele îi picurau molcom din colțurile buzelor. Blana îi făcea cute sub ochi, pe genunchii groși și pe laturile pieptului lat și puternic. Avea coarne bătrâne și fierbinți și, acolo unde răsăreau, o fâșie șlefuită și strălucitoare, din pricina curelelor; grumazul ros de jug îi rămăsese pleșuv. Scotea, mai ales, un abur alb, când gâfâia, ca ceața fină de iarnă, ce topea chiciura sau se prindea, umed și fără miros, de spini. Lăsa urme mari și adânci, ca animalele de mlaștină, care se deosebeau de toate celelalte. Tovarășul lui, Pinzón, avea blana mai deschisă la culoare și cu un fir de zăpadă pe spinare.

* Moneda spaniolă numită *real* a avut de-a lungul vremii diferite valori. În secolul al XX-lea, ea a valorat 25 de centime dintr-o pesetă, ultima monedă spaniolă, înlocuită astăzi de euro (*n. tr.*).

Al doilea atelaj erau doi roșcați: Marrero și Charrián, cu ochi de diavol. Următorii negri: Ariza și Turino, miți și curajoși; Almadrán și Retana arau bolovănișuri. Pe Jaso și Almeira, roșcați, întunecați și mici ca vițeeii, îi adusesese un portughez. Și ultimii, negri: Gago și Sonsoles, boi de tras la căruță.

Alfanhuí mergea dimineata cu boii pe izlazul comunal, mânca de prânzișor pe câmp sau se întorcea să mănânce cu bunica, dacă bătrânul bouar venea să-l înlocuiască. Spre seară se întorcea, cu o jumătate de oră înainte de asfințit, și lăsa boii într-un țarc de ardezie, care avea într-o parte un șopron mare de vite, în formă de adăpost, cu iesle săpate în trunchiuri de gorun. Acolo adăposteau boii pe ploaie. Alfanhuí a învățat iute să-i cunoască, dar și boii pe el și, dimineata, de cum îi vedeau capul ițindu-se de după gard, se îndreptau cu toții spre micul zăplaz, ca să li se deschidă. Îl salutau mugind liniștit din nările adânci. Alfanhuí le scărpina fruntea sau le mângâia coarnele. Ultimul care ieșea era întotdeauna Caronglo, care își punea botul umed între mâinile lui și-l mirosea.

Alfanhuí mergea adesea ȝopăind în fața sau în spatele boilor, alături de Caronglo. Când trebuia să treacă peste mlaștini sau prin vadul râului, Caronglo îl aștepta la mal și Alfanhuí încăleca pe el. Dar mai târziu Alfanhuí a prins gust de asemenea răsfățuri și nu mai voia decât să călărească boul, ca să stea sus și să se legene în mers cu pas molcom și ondulat. Alfanhuí își lua strămurarița pe umăr, iar picioarele albe și

subțirele abia de-i atârnavă de-o parte și de alta a boului negru.

Vara, când boii coborau să bea și să mănânce pirul gros de pe mal, Alfanhuí făcea baie. Se cufunda și scotea pietricele roșii, albe, albastre; pietricele verzi sau de jasp. Uneori, venea la mal, sărutând pe sub apă gurile negre ale boilor care se adăpau. Sau îi chema din mijlocul râului și, când se întorceau, se cufunda în apă: „Gago, Retana, Pinzón!” Apoi scotea din nou capul și râsul îi răsuna foarte cristalin pe fața râului.

VII. Despre pescari și vânători

În Moraleja trăia un om care văzuse marea. Alfanhuí l-a cunoscut într-o zi, trecând prin fața căscioarei lui. Locuia pe o alee lângă râu, aproape de pescari. Omul se numea Pablo și împletea năvoade de pescuit. La mare, făcuse plase de prins pește, iar acum, la bătrânețe, se înapoiasse la Moraleja. Era și barcagiu și avea o plută pentru viituri. Își ducea traiul de unul singur, iar când privea spre râu prin poarta deschisă, i se putea zări lumina felinarului chiar și de pe celălalt mal, strălucind în beznă printre copaci. Omul își povestea viața. Erau în port unele zile de cenușă și cobalt, murdare, la pământ, ca hainele sinucigașilor. De pe pontoane urca cântecul negru al docherilor, invocând caracatițele și racii din golf. Racii dulgheri, ce zgârie lemnele vechi din port și fug pieziș pe sub pânțelele barjelor. Marinarii îi aud dinăuntru cu fiorul unei bruște fisuri în zigzag. Moartea lucrează, fisurând suflete și nume. O ramură roșie urcă în copacul sângerând al pupilei. Copacul ochilor,

melancolic ca un prun japonez. Pablo vorbea de moartea acră și neștiută oamenilor de la șes. Toți îl ascultau morbid, cu o atenție ciudată. În inima uscatului, moartea e mai limpede; merge peste șesurile de cristal, purtând haine albe.

Alfanhuí urmărea suveica din mâinile bărbatului ducându-se, venind și penetrând. Pablo mai spunea câte ceva din vreme în vreme, rar, ca pentru el. Focul, neliniștit și întunecat, părea numai văpăi albastre. Lângă el, într-o tigaie de lut, mâncarea deasă și maronie avea un miros pătrunzător. Erau melci. Pablo mânca melci ori de câte ori găsea. Îi aduna, după ploaie, de pe un zid vechi cu plante agățătoare. Melcii dănuiau, păstrând ritmul în care clocotea sosul din tigaia de lut și lovindu-se unii de alții.

În noaptea de afară, s-a auzit dinspre râu un fluierat lung. Pablo s-a oprit din treabă, s-a ridicat și a aprins felinarul cilindric și auriu. Apoi a ieșit în pragul ușii și de acolo, cu brațul întins spre râu, a ridicat felinarul de trei ori în văzduh. I-a răspuns din noapte alt fluierat. Pablo a intrat iar, a agățat lumina lângă foc și și-a reluat treaba:

— Erau pescarii cu barca.

La vreo trei leghe de Moraleja pe râu în jos, erau mulți pescari. Aveau bărci primitive, romboidale. Prindeau barbuni, obleți și pui de țipari. Unii pescuiau și cu undița, căci în lagune era o crescătorie de lini. Lagunele erau mici și verzi, și aveau alge pe fund, hrană pentru pești. Unele pentru creșterea, altele pentru îngrășarea peștilor. Cea cu lini nu era pentru îngrășat. În fiecare primăvară, puietii erau scoși și duși în laguna pentru îngrășat. Acolo îi pescuiau pe toți odată

în septembrie și-i vindeau la tarabele și bazinele din târguri. Îi tăiau în trei și-i găteau cu sare multă, ca să ceară vin.

Erau și unii care, în serile de vară, pescuiau broaște, cu carbid.

Lui Alfanhui îi plăcea să meargă mai mult cu pescarii decât cu vânătorii. Dar să vorbească, mai mult cu vânătorii. Erau doi foarte veseli și vestiți, pe care îi chema Luquinas și Galán. Galán era indian* și plecase la Buenos Aires ca zidar. Cu banii câștigați, ținea acum la Moraleja un cazinou cu mese de joc, biliard american și două jocuri mecanice, din cele cu portocale și lămâi mici. La cincizeci și doi de ani, Galán arăta bine și vesel. Era slab și înalt de stat. Vorbea mult și repede, cu vorbe răgușite și sonore, și umplea cazinoul de clienți, făcându-le cu ochiul și hohotind de râs. Galán își respecta foarte mult vechea meserie și-i zăpăcea pe tinerii zidari, căci ori de câte ori trecea pe lângă un șantier îl inspecta insolent, ridica obiecții și lua uneltele în mână, spunând: „Asta nu se face așa; ci așa și așa. Dă-mi nivela, dă-mi sfoara cu plumb, dă-mi mortarul!” și, în zece minute, desfăcea și refăcea totul, iar zidarii îl priveau și-l ascultau sfioși. Apoi își punea iar pălăria și dus era. Zidarii încercau să se scuze:

— Nici vorbă, nici vorbă, sunteți niște cârpaci.

Luquinas să tot fi avut treizeci și cinci de ani, era mic de stat și lat în spate, avea părul blond, foarte rar, și pielea foarte roz. Lucas era foarte

* Un indian înseamnă, de fapt, un emigrant spaniol, care s-a întors bogat din America Latină (n. tr.).

vesel și glumeț și se hârjonea cu Galán. Hohotea surd și insistent, de parcă tușea, fără vocale în cerul gurii: Hs, hs, hs, hs...!, astfel că forma un duet perfect cu râsul plin și sonor al lui Galán. Plecau peste tot la vânătoare, foarte fericiți și, chiar dacă pământul n-are coadă, își convingeau soțiile că aveau să aducă cel puțin douăzeci și cinci de iepuri de câmp. Atâta caz făceau. Apoi, în pădure, beau vin și trăgeau cu pușca în dreapta și în stânga, speriiind puținul vânat existent, căci vorbeau fără oprire, iar Galán pufnea în răs pentru orice, făcând să răsunе valea de hohote.

Pe la patru, se plictiseau de flinte și, în orice casă din pădure s-ar fi aflat, scoteau cărțile de joc, uitau de toate și pun-te la băut cu pădurarii. Lui Galán i se năzărea, în culmea bucuriei, să-și dea pe spate scaunul și pălăria, să-și înalțe vocea și să cânte.

„Mângâieri, și țocăieli din buze...”

Cântecul i se poticnea, dar, cum Galán își îngroșa vocea și ridica paharul, le evoca tuturor depărtările mării, pline de plăceri și minuni. Între timp, Luquinas făcea violent politică municipală. Vorbea cu pereții, că nimeni nu-l contrazicea. Dar se înflăcăra și îi copleșea cu argumente. Și tot așa mereu până când apunea soarele și se întuneca. La nouă, ajungeau cântând la Moraleja, fără să-și mai amintească nici de iepuri, nici de potârnicchi.

Galán lăsa flinta și pălăria și se pregătea să închidă. Un client întreba:

— Și iepurii, Galán?

— Ie-te cu ce-mi vine și ăsta, acum!

Între timp, la o masă, Luquinas încă mai făcea politică municipală.

VIII. Despre foc, poveștile și cuferele bunicii, și cum își dorea Alfanhuí niște ghetе

Bunica avea foc de la *braserо*. Ieșea să-l aprindă dis-de-dimineată pe palierul scării și-l ațâța o vreme cu o frunză de stuf. Apoi îl acoperea cu cenușa din ziua anterioară, pe care o punea pe margine, până se aprindea mangalul nou. Așa puneа bunica toate zilele una peste alta și le ținea legate cu un fir de cenușă. Avea un *braserо* pentru mangal, care mirosea a cenușiu și uneori a tămâie. Nu folosea niciodată vătraiul și, când jăromaticul se stingeа și dădea puțină căldură, fără să-și ridice fustele sau să privească, ea îi făcea cruce cu papucul. Alfanhuí era foarte uimit când simțea căldura nouă, căci mișcările bunicii erau nevăzute, iar ea vorbeа neîntrerupt, de parcă nu se întâmpla nimic.

Când a aflat cum e cu focul bunicii, Alfanhuí a vrut să-i știe istoria și a ticluit o șmecherie. Aducea de pe câmp frunzulițe de rozmarin și le arunca în jar pe ascuns. Mirosul acela proaspăt suia pe loc, iar bunica începeа, fără să-și deа

seama, să povestească. Vorbea de tinerețe, de vremea când purta haine de culoare verde cu alb. Interesat de povești, Alfanhuí uita să mai pună rozmarin pe foc, iar bunica tăcea. Abia atunci băga de seamă băiatul și punea noi frunzulițe pe jar. Bunica se entuziasma din nou și-i dădea înainte cu povestitul. Dar Alfanhuí nu voia să se-ntreacă cu rozmarinul, căci nu trebuie povestit mult într-o zi, deoarece poveștile își pierd hazul. Când dispărea mirosul dulce-acrișor, bunica se oprea:

— Bine, bine, ajunge; că pe toate vrei să le știi. Lasă, lasă; la culcare.

Iar Alfanhuí, micul hoț de povești, zâmbea malițios printre dinți.

Uneori, bunica se foia noaptea în pat. Se mișca de parcă-i trecea prin minte ceva ce n-o lăsa să doarmă. Atunci se ridica și, în cămașa de noapte, fără să aprindă lumina, se ducea la cufer. Cheile îi zornăiau la brâu, atârinate sub cămașă. Alfanhuí o zărea în întuneric. Bunica scotea mănunchiul de chei și băga una în broasca unui cufăr. Se auzea încuietoearea. Bunica sălta capacul și balamalele scârțâiau. Scotea ceva și puneă în alt cufăr. Obiectul și zăvorul făceau zgomot. Din fiecă cufăr ieșea o lumină slabă, domoală și fosforescentă, de culoare verzuie, sau albastră, sau roz, sau albă. Iar bunica mergea de la un cufăr la altul, scoțând și băgând, deschizând și închizând. Uneori se auzea zgomot de mătase, de argint, de hârtii, de cristal sau piele, și lucrurile se vedeau lucind ușor în întuneric. Alfanhuí ar fi vrut să cunoască fiecă obiect după strălucire și zgomot, dar bunica nu-i lăsa timp, cu jocul ei.

Era un joc de lumini slabe în beznă și un concert de chei, balamale, zăvoare, capace trântite, clinchet de obiecte, atingeri de stofe și hârtii, iar fiecare cufăr avea lumina și nota lui distinctă. Așa că, în multe nopți de bagă-și-scoate, Alfanhui a învățat să cunoască totul după zgomot și strălucire, deși n-a aflat niciodată ce lucruri erau, și-și spunea în întuneric, când bunica scotea ceva:

„Asta era în al treilea cufăr, și acum l-a pus în al șaptelea“.

Ținea minte pentru data viitoare și urmărirea pista fiecărui obiect, dar niciodată nu ghicea ce era. Apoi bunica se băga iar în pat, moartă de frig. Dar uneori nu stătea liniștită, i se părea că ceva nu era în ordine și se ridica iar din pat, să schimbe totul. În unele nopți, biata bunica se ridica de două sau patru ori, căci osteneala nu-i dădea pace în pat, și termina abia pe la cântatul cocoșilor. Alfanhui n-a întrebat nimic despre tot acel bagă-și-scoate al bunicii, dar nici ea nu i-a vorbit vreodată de el.

La venirea iernii, lui Alfanhui îi era foarte frig în espadrile și i se uduu picioarele când ploua. Într-o noapte, era în pat și a spus:

— Bunico.

— Ce-i?

— Trebuie să-mi cumpăr ghete.

— De ce?

— Pentru că pământul e foarte rece și mi se udă picioarele.

— De-asta ești tânăr, și de-asta avem *brasero*.

— Da, dar la *brasero* ajung abia noaptea, iar ziua, chiar dacă le frec, picioarele nu mi se dez-morțesc.

— Ghetele nu-s bune la nimic; piciorul nu respiră și mai fac și bătăături.

— Bunico, picioarele respiră peste noapte. Ziua nu fac decât să tragă sânge și, din pricina frigului, sângele nu ajunge până la ele și rămân albe.

— Tu nu ești alb, la fel ca bunicul? Păi, asta-i culoarea sănătății picioarelor.

— Bunicul purta ghete.

Bunica a căzut pe gânduri:

— Bunicul... Ce știi tu?

— Și tata purta și era tânăr.

— Tată-tău era un hăbăuc. Odată, s-a urcat pe acoperiș și mi-a umplut casa cu burlane.

— Avea două perechi.

— Nici vorbă. N-avem ghete. La culcare!

A doua zi dimineată, Alfanhui s-a dus la câmp, se resemnase că-i vor îngheța picioarele. Dar seara, la întoarcere, bunica se răzgândise. Când s-a așezat, bunica i-a pus tăcută în față o pereche de ghete vechi și mari. Ghetele negre ale bunicului. Se închideau în față și aveau elastic pe laturi. Lui Alfanhui îi veneau ca două bărci, dar n-a îndrăznit să spună, așa că le-a uns cu untură și le-a purtat foarte vesel toată iarna. Era primul lucru care ieșea din cufere.

IX. Despre toboșarul de la Strungă și moartea lui Caronglo

A trecut și iarna aceea, în care Alfanhui ducea boii în bucsău. Acolo nu era prea frig, pentru că bucsăul oprea vântul, care se risipea șuierând printre tulpinițe. La venirea primăverii, a venit prin gorunișuri și toboșarul din Garganta. Șuierul vântului își prindea firul de goruni, iar toba vibra în pământ și trezea șopârlele. Toboșarul a intrat în bucsău. Așezat pe o piatră, Alfanhui l-a privit, ascultând cum i se apropia cântecul din depărtare. Toboșarul alegea tulpinile de bucsău după notele șuierului și bătătorea pământul bătând în toba. Uneori, șuierul rămânea singur și se pierdea ca o lungă și veche rană a vântului; alteori, toba izbucnea, ca un mort ce se ridică plin de bucurie nestăpânită, iar tot firul rupt și pierdut al șuierului se răsucea la loc, asemenea firului vieții. Șuierul și tobița se jucau de-a furia și tristețea; de-a pierdutul și regăsitul; de-a uitatul și amintitul; de-a viața și învierea. Ba aproape, ba departe; ba sus, ba jos; ba la dus, ba la-ntors,

și dădeau întreaga măsură a șesului și drumurilor. Toboșarul s-a tot dus. Muzica părea să se depărteze iar; pe ultimele note, băiatul i-a văzut spatele depărtându-se prin bucsău.

Boii au plecat în acea zi din bucsău, schimbând pășunea. Mergeau pe un șes fără copaci, din capătul luncii, unde începe grindul de nisip. Într-o seară, la ora întoarcerii, Alfanhuí nu l-a văzut pe Caronglo. Ceilalți boi o apucaseră spre Moraleja; dar Caronglo nu mai apărea. Alfanhuí s-a întors să-l caute. Era aproape noapte, când a dat de el întins pe jos la loc ferit, lângă un izvor. Caronglo avea în nări horcăitul morții. Băiatul s-a așezat la capul lui și l-a luat de coarne. Caronglo și-a sprijinit grumazul de pieptul lui și l-a mirosit ca de obicei. Răsufla tot mai încet și mai adânc, uneori întretăiat. Alfanhuí a simțit cum i se răceau coarnele. În sfârșit, Caronglo a făcut ochii mari, i-a dat peste cap, a clipit un moment și, închizându-i, s-a lăsat greu peste genunchii lui Alfanhuí. Băiatul a privit în noapte capul și trupul boului mort, care înnegura pământul, și i s-a părut mai mare ca niciodată. Alfanhuí a rămas multă vreme pe gânduri, mângâind fruntea lui Caronglo cu dulcea, aproape vesela tristețe a morții naturale. Deodată, a înălțat capul și a văzut că ceilalți boi se întorseseră și-i înconjurau. Formau un cerc ordonat în jurul lor. Pinzón a mugit cu voce joasă și profundă. Toți boii i-au răspuns. Pinzón a mugit iar, singur. A treia oară s-a ridicat în picioare o umbră în formă de bou, umbra pe care trupul lui Caronglo o lăsa pe pământ când trăia. Alfanhuí s-a dat la o parte. Umbra lui Caronglo a pornit, înconjurată de toți boii, ce continuau să-l boceas-

că, psalmodiind monoton. S-au îndreptat cu toți spre râu, urmați de Alfanhuí. Mergeau încet, în ritmul mugetelor enorme. Pinzón era în frunte, în fața umbrei, iar ceilalți pe laturi și în spate. Au ajuns, în sfârșit, la mal, și s-au oprit. Au tăcut o clipă și au reluat cântarea pe alt ton. Apoi Pinzón s-a dat deoparte și umbra lui Caronglo s-a dus spre apă. Boii au rămas pe mal, iar Caronglo s-a cufundat încet în râu. Apa i-a ajuns la genunchi, la burtă, la piept. Umbra lui înainta, afundându-se în râu. L-a luat curentul. Boii își continuau cântarea pe mal. În sfârșit, gâtul și spinarea lui Caronglo s-au scufundat, apoi capul și, în cele din urmă, undele i-au acoperit vârfurile coarnelor. Boii au mai cântat o clipă, lansând pe ape ultimul muget lung. Apoi au întors molcom spatele și s-au înapoiat la Moraleja.

X. Despre cum s-a despărțit Alfanhuí de bunica și s-a întors în Castilla

În martie și aprilie, bunica a reînceput iarăși cu fierbințeala și îndeletnicirile ei, iar în mai ghețele bunicului s-au întors în cufăr. Alfanhuí și-a încălțat espadrilele de călătorie și și-a împărțit banii cu bunica:

— Adio, bunică Ramona!

Băiatul avea acum vara și drumul în fața ochilor și a trecut munții spre nord, revenind în Castilla. Drumurile erau pline de păsări și de călători. De primii secerători care veneau din nord, pentru orzul timpuriu; de care cu boi sau catâri, care poposeau la hanurile din drum, cu încărcături de cărbune de gorun sau stejar de plută. Vorba cântecului:

*Salamanca, tu cea albă,
pe tine cin-te ține?
Patru cărbunari
ce vin și se duc.*

Cărbunarii erau sfioși și abia răspundeau; cum umblau cu negreală și nimeni nu le fura

marfa, se simțeau niște neica nimeni. În hanuri, formau cete negre în câte un colț, ori, de mai erau și alți drumeți, ieșeau în noaptea umedă să fumeze și să privească luna pe deasupra drumului. Hangițele turnau vinul cu lehamite, pentru că vara toți sărăntocii o iau razna pe drumuri. Pentru ele, nici secerătorii nu erau mare scofală, deși veneau de mai departe. Toți erau oameni aspri, nu cereau decât vin, plăteau la fix și nu făceau mulți purici, ca să nu ceară paturi și alte mofturi. Alfanhuí se întâlnea adeseori cu cetele care veneau, în cel mai bun caz, cu doi măgăruși la patru persoane. Erau bărbați uscățivi și scundaci, ce-și purtau secerile legate de desagi, cu haine negre și cămăși albe și vesele. Alfanhuí nu mai văzuse ceva mai liber și mai curat decât cămășile albe ale secerătorilor, deschise la gât ca sărăcia, cu mânecile umflate de vânt peste uriașele brațe păroase. Cămășile albe și privirile triste și chinuite ale celor ce seceră ogoarele nimănui! Erau iobagii și seniorii din toiul verii.

Prin Medina del Campo trec toate drumurile. Parcă-i o cucoană trupeșă așezată în mijlocul podișului; își întinde fustele peste șes. Pe țesătura bogată se desenează câmpii și drumuri, se brodează orașe. Medina del Campo are patru fuste: una cenușie, una albă, una verde și una aurie. Medina del Campo își spală poalele în râuri, primenindu-și-le de patru ori pe an. Le strânge molcom și în ele încep și se sfârșesc cele patru anotimpuri. La venirea verii, își întinde fusta aurie: „Ei, sărăntocilor, la drum!”

De la Medina del Campo, Alfanhuí s-a dus spre nord zile fără șir sub soare și sub lună. Sub

luna mare și luminoasă a verilor, mergând într-o rână, ca o cucuvaie pe sârmă, și presărând șesurile cu ocheade. Pe pământ, umbrele-i dăntuiesc ca stafiile. Iar la umbra bornelor se pune uneori un drac, numărând pe degete păcatele oamenilor.

În sfârșit, băiatul a ajuns la un ogor lăsat cam în paragină. Țarinile se vedeau ca niște tobe albe și rotunde. Aveau un taluz de vreo patruzeci de metri și deasupra un strat de glod neted, alb și calcaros, pe care abia se zăreau câteva tufișuri sfrijite și stârvuri de iepuri și ogari. Între haturi, se adânceau văi luminoase, pe unde șerpuia râul, încins de șiruri de copaci înalți și deși. Erau copaci doar la râu, restul șesului era arat în loturi mici. Fiecare avea o piatră cu nume. Pe una, nu mai mare de-o cincime de pogon de pământ, Alfanhuí a citit:

LOTUL LUI ROQUE SILVA

Roque Silva era chiar acolo, privindu-și holdele:

— Ce bine au crescut, nu-i așa, ce bine! Ia te uită; chiar mâine iau secera, mă pun pe treabă și termin iute. Nu-i ogor ca al meu în tot Cerato. Ce păcat că-i mic! Și puii unei potârnicchi ocupă mai mult loc, că-i aud piuind fără răgaz.

Roque Silva a răs sub privirile lui Alfanhuí. Apoi a zis:

— Mergi la Palencia? Urcă pe pârloua aia și-ai s-o vezi. Odată, un ochelarist din Palencia m-a dat în judecată, că voia să-mi ia ogorul, să mă facă sărac cu acte. Dar am câștigat; și fără

pile, așa să știi. Oricine se poate înfuria! Bine, bine, poate că ești zorit.

— Adio, Roque Silva, și mulțumesc.

— Adio, prietene, și noroc. Iar Roque Silva s-a întors iar la holdele lui.

XI. Despre orașul Palencia și plafarul lui don Diego Marcos

Palencia era senină și amplă. Avea pe fiecare parte câte o intrare liberă și veselă, și se desfăcea ca o pâine uriașă. Pe strada mare, care avea galerii din piatră albă, bătea soarele. Turnurile, și ele albe, erau mici și întărite, iar râul mare și bogat în ape. Peste râu, pe lunca brăzdată de canale, erau vii, grădini de zarzavat și livezi. Pe canale treceau barje trase cu frânghiile de pe mal de catârce cărora le lunecau copitele prin noroi. Apa canalelor căpăta la asfințit o culoare ostentă și fertilă, un albastru albicios, cu reflexe verzi sau roșii.

Plafarul lui don Diego Marcos, de pe strada mare, avea borcane din sticlă sau porțelan, ca spițeriile. Sus, pe o placă neagră, scria cu stacojiu:

LA DIEGO MARCOS

45

PLANTE MEDICINALE:

45

Licențiat în Științele Naturii, Diego Marcos era înalt, gras și plin de fumuri. Purta ochelari

cu rame de aur și un halat ocru, decolorat. Soția lui, care stătea și ea la tejghea, era grasă și nu mai puțin îngâmfată. Prin dugheană forfo-tea un soi de calfă de spițer, de vreo douăzeci și cinci de ani, ofticos și spân. Plafarul era întu-necos, plin ochi cu rafturi din lemn lustruit, de un maroniu aproape negru. În vitrină erau bor-cane și farfurii cu ierburi, fiecare cu o etichetă, pe care se putea citi:

MĂGHIRAN; PIN INDIGEN; NISIPARNIȚĂ
(rubles); PLĂMÂNĂRIȚĂ; URECHEA URSULUI*;
IARBĂ NEAGRĂ; MUȘETEL DE MONCAYO;
IZMĂ IUTE; IZMĂ PROASTĂ; MĂTRĂGUNĂ;
CORDIALE; NALBĂ, MATE etc. etc.

Alfanhuí s-a băgat slugă acolo, și era mai pre-
jos decât calfa. Chemat și trimis la orice oră de
poruncile stăpânei, băiatul tăcea și învăța. Mân-
ca alături de calfă, care-l trata grosolan și dis-
prețuitor, și dormea în dosul prăvăliei, printre
borcane ascunse, pline de toate miresmele pă-
durii. Pe pereți atârnavă planșe verticale, cu stin-
ghii negre la capete, pentru a putea fi strânse,
din hârtie lucioasă, pe care erau desenate în cu-
lori plante cu frunze și flori deosebite, cu secțiuni
de tulpini și rădăcini, pentru detalii și pentru
studiul vaselor și țesuturilor. Sub ele scria: „Mo-
nocotiledonate” și altele de același soi, iar cu li-
tere mai mici „Gráficas Llorent, Barcelona”**. În

* Plantă erbacee (*Ramonda myconi*) perenă, din fa-
milia gesneriaceelor, care crește pe stâncile calcaroase
din sudul Europei (n. tr.).

** În limba spaniolă, „Întreprinderea grafică Llorent,
Barcelona” (n. tr.).

mijloc era o masă mare, din marmură, și pe placa ei era prinsă în șuruburi o balanță. Într-un colț, sub un ceas hexagonal, era culcușul lui Alfanhui. Pe dușumea stăteau deschiși săculeți cu ierburi mai des folosite, care nu se strică lăsate la aer.

Alfanhui știa câte ceva despre toate și cunoștea multe ierburi, cu numele și harurile lor. Dar acum căuta să adune și alte cunoștințe: stătea cu ochii lipiți de vitrină, scotea borcanele, le mirosea, mărunțea ierburile în mâini și, pe nevăzute, pregătea infuzii și amestecuri ciudate. Se mai gândea și la numele ierburilor, pe care le repeta mereu, de parcă ar fi căutat în ele sunetul vechilor povești și al celor spuse de fiecare plantă, când intrase prin ochi în viața și inima oamenilor. Pentru că numele spus nu-i numele intim al ierburilor, cel ascuns în sămânță, inefabil pentru glas, ci a fost pus dintr-o pricină pe care doar ochii și inima o știu, și e uneori ecoul sigur al celui alt nume, pe care nimeni nu-l poate spune. Alfanhui repeta mereu numele, unele mai bune, altele mai proaste. Unele erau proaste și nu spuneau nimic, iar altele erau tainice și răsunau în ele întreaga pădure.

Spîterul obișnuia să-l trimită pe câmp, să aducă o iarbă sau alta, și-i indica oarecum locurile unde creșteau. Erau și multe și puține, dar și greu de găsit. Lui Alfanhui îi ajungea doar să vadă, să miroasă și să știe numele ierbii din borcan, ca să-și și închipuie locul unde putea ea crește, iar pe urmă avea mână bună și-o găsea, chiar dacă n-o mai văzuse nicicând pe câmp. Se suia pe culmi și privea diversele culori ale pământului

nisipos sau calcaros, afla unde era mai multă sau mai puțină apă, unde suflau mai mult vânturile, ce era la adăpost de vânt, locurile bătute de soare, cele umbrite, râpele și alte nenumărate însușiri care făceau ca pământul să fie diferit și dificil. Dar Alfanhuí nu se prea uita la ele, pentru că ghicea mai bine după har și instinct, decât analizând. Uneori trebuia să meargă foarte departe și să umble la vreme de noapte. Dar se întorcea întotdeauna cu un sac de ierburi pe umăr și cu câte o plantă nouă și ciudată, aleasă pentru el.

XII. Despre noua și ultima înțelepciune care i-a intrat lui Alfanhuí prin ochi

Din pricina ierburilor, Alfanhuí a ajuns tăcut și singuratic. I s-a lipit de ochi o privire absentă și vegetală, de parcă o singură și stranie frunzuliță i-ar fi fost de mii de ori desenată în lungul și latul irisului. Alfanhuí își așternuse pe ochi, dinaintea memoriei, ceva verde și vegetal, care-l ascundea de oameni, așa că toți cei ce-l priveau îl credeau mut și uituc.

Ochii îi erau acum doi codri senini și deși, monotoni și singuratici, toate se pierdeau în ei. Lumina cădea pieziș și, traversând frunzele, era tot mai tăcută și ticăită, ori se punea în rafale prin poieni, dându-i codrului, cu șirul de multe sfârșituri, o adâncă perspectivă fără sfârșit. Iar din adâncul acelei tăceri multiple, Alfanhuí cocea o nouă și multiverde înțelepciune.

Adâncit în asemenea gânduri, Alfanhuí a trudit zi și noapte, cu ochii ba deschiși, ba închiși. Ziua stătea și privea la ierburi în moartea din plafar sau în viața din pădure. Se întindea pe

pământ cu coatele înfipite în glod și capul în mâini, cercetând îndelung vlăstarele minuțioase. Noaptea începea să le studieze răbduriu, în bezna unde le vedea reproduse în memorie, cât de mari avea el nevoie să fie, ca să le poată cerceta în amănunt și să le compună culorile după cum i se năzărea, ca să le cunoască mai bine.

Astfel, Alfanhuí a descoperit treptat patru căi principale prin care verdele își dezvăluie natura: apa, uscatul, umbra și lumina, luna și soarele. Astfel a ajuns să cunoască întreaga subtilitate, căci existau nuanțe de verde care păreau identice și, cu toate astea, când le muia apa, răsărea din ele o strălucire ascunsă, care le dezvăluia diferențele. Ele se numeau „verdele ploii”, care se lăsa cunoscut doar sub ploaie și păstra în paleta lui amintirea a tot ce se petrecuse în zilele ploioase, căci în restul timpului stătea ascuns și nu zicea nimic. Căci aceleași lucruri se petrec, în zile diferite, pe căi diferite, iar cele petrecute sub ploaie numai sub ploaie pot fi povestite și rememorate.

Astfel, prin felul în care își dezvăluiau natura, nuanțele de verde formau categorii diferite. Asta, desigur, doar pentru trei dintre ele, deoarece uscatul era bun la orice verde, fiindcă nu se baza pe nimic altceva decât pe viața și moartea regnului vegetal. Existau, deci, „verde de când plouă” și „verde de când nu plouă”, „verde de umbră” și „verde de lumină”; „verde de soare” și „verde de lună”. Fiecare categorie avea subdiviziuni și între ele existau multe paralele. Așa se petrecea, de pildă, cu gorunul și măslinul, cu plopul și chiparosul. Al gorunului era „verde de

soare", iar al măslinului, complementul său printre nuanțele de „verde de lună”. „Verdele măsliniu” avea, la rândul lui, un contrariu printre cele din clasa lui, „verde bucsău”. Pentru că se formau sub două luni opuse. Cel măsliniu, când luna era sus și descria încet un arc pașnic pe cerul întunecat, cel de bucsău, în schimb, când luna alerga, rănită și lascivă, ca o lupoaică în călduri, pe bolta scundă a nopților senine, și urla împrăștiind o duhoare acră, acoperindu-se din vreme în vreme cu nori iuți. La fel se arăta și mănunchiul frunzelor, pe dos. Astfel, verdele plo-pilor, care se năștea primăvara, plin de soare și luminează, purta pe dos amintirea zăpezii.

Dar nuanțele de verde se cunoșteau cel mai bine pe uscat. Nu poți spune că știi cum e verdele unei plante, dacă n-ai văzut-o uscată măcar o dată. De aceea, Alfanhui profita de plafar. Acolo putea cunoaște nuanțele de verde prin ce lăsase moartea în ele. Sub fiecă verde e unul uscat care, când primul se risipește, îl dezvăluie pe celălalt. Alfanhui compara lucrurile și erau nuanțe de verde diferite pe viu, dar identice pe uscatul care le urma. Când mureau, nuanțele de verde erau mai închise sau mai deschise, altele deveneau maronii, roșii sau galbene. Erau unele atât de subtile și efemere, că moartea le lăsa diafane ca foițele de sticlă. Când se uscau, difereau de la un exemplar la altul, deoarece fuseseră sensibile la tot ce se petrecea lângă ele. Apăreau uneori capricioase desene în dungi negre, mărturie a unor fapte de nespus. Alteori, desenele erau triste, ca un vaiet, sau furioase, cerând răzbunare.

Alfanhuí căuta în borcanele din prăvălie oglinda muritoare a tot ce-i viu, pentru a-l cunoaște mai bine.

Toate acestea și multe altele le-a învățat Alfanhuí cât a stat în casa botanistului Diego Marcos. Dar n-o să punem aici, în poveste, tot ce-a ajuns să știe, căci numai Alfanhuí ar putea să scrie despre așa ceva.

Când a terminat cu toate, i s-a topit ciudata privire vegetală și în ochi i-a apărut iar întreaga memorie.

S-a despărțit de stăpâni și a plecat din Palencia, pentru că amintirea îl chema insistent la noua și plăcuta ispravă prin care punem capăt cărții.

XIII. Despre numele lui Alfanhuí și amintirea frumoasă pe care i-o păstra meșterului

Pe drumul ce ducea spre nord, se sfârșeau pârloagele, iar țarinile se aureau și unduiau. La soare, sub cerul senin și albastru, Alfanhuí a văzut un hat luminos, cu miriști multe și fără copaci. A văzut streășina unui stejăriș negru, la jumătatea unui șes galben, întins ca o armată pregătită de luptă. A văzut ruinele unei mănăstiri, cu clopotniță de piatră albă și fără clopote, pe ale cărei arcade nebune și părăsite se puneau guguștiuci. A văzut un sat vechi, cu case văruite, în ale cărui împrejurimi era un castel din piatră aurie și pământie. În fisuri, creșteau hățișuri aspre, de un verde aproape negru. Castelul era pe o înălțime, dominând râul și câmpia. Un taluz de pământ neted unea baza castelului cu malul râului. Pe mal erau plopî foarte înalți, mai înalți ca taluzul. Râul forma insule și grinduri, iar pe apă în sus se puteau zări munții. Pe cerul râului zburau foarte sus ulii din turn.

Alfanhuí a coborât la mal. Apa era de culoarea aurului verde. Și a mers de-a lungul malului pe râu în sus. O ceață ușoară l-a învăluit. Alfanhuí a văzut în mijlocul râului o insulă mare, unde creșteau răchită și bucsău. Burnița. Alfanhuí s-a descălțat și a dat să treacă râul prin vad. Apa era foarte rece și brațul apei lat. În mijloc, curentul era foarte puternic și-i lovea picioarele cu pietrele pe care le rostogolea. Băiatul pășea domol, sub ploaia fină. Insula avea o plajă cu bolovani și apoi un mic taluz, unde începea uscatul. Alfanhuí a urcat acolo. Locul acela era departe de toate. Insula să tot fi avut un kilometru lungime și o sută de metri lățime. Un stol de păsări s-a ridicat treptat în zbor și a început să zboare peste insulă la firul ierbii, ciripind dulce și repetat. Erau piciorongi. Apoi au început să zboare la vreo cinci metri de Alfanhuí, dându-i ocol:

„Al-fan-huí, al-fan-huí, al-fan-huí”.

Îl strigau pe nume. Nu se mai vedea decât insula și ceața; continua să burnițeze. Ploaia era căldică și ușoară, de abia părea să ude. Alfanhuí s-a așezat pe-o piatră. Piciorongii se așezau pe rând, apoi se înălțau iar:

„Al-fan-huí, al-fan-huí, al-fan-huí”.

Băiatul și-a amintit de meșter: „Tu ai ochi galbeni ca piciorongii”. Piciorongii îi repetau numele. Băiatul plângea: „O să-ți spun Alfanhuí, că așa se strigă piciorongii între ei”. Burnița acoperea plânsul lui Alfanhuí, care întorsese privirile spre zborul simplu și dulce al piciorongilor. Totul era tăcere; nu se auzea decât:

„Al-fan-huí, al-fan-huí, al-fan-huí”.

Cerul a început să se însenineze. Burnița s-a vopsit cu soare și s-a irizat. Piciorongii au mai zburat un pic pe sub ploaia cu soare. Dar, când ea a încetat, s-au dus hăt în spatele ceței. Au plecat pe rând, lăsându-se la pământ și luându-și zborul, dând ocoluri tot mai largi. Cerul se tot însenina. Alfanhui a văzut cum dispăreau piciorongii odată cu numele lui, ce plutea tăcut în aer. Norii s-au împrăștiat și printre ei s-a arătat soarele.

Alfanhui a văzut cum deasupra capului se zugrăvea un mare arc în culori.

Madrid, 13 decembrie 1950

ȘI INIMA FIERBINTE

În ultimele zile, când a fost atât de frig, pe șoseaua ce duce de la Barcelona la Tortosa se vedeau doar recolte și iar recolte stricate de îngheț. Au murit chiar și mulți pomi fructiferi, portocali și măslini. Ba și măslini bătrâni, deja maturi, ajunși tați, au înghețat ca fragedele mușcate. Recolta de flori, la pământ. Țăranii din Panadés, din Plana de Reus și din șesul Tarragonei se văitau din pricina florilor.

Sub cerul de oțel, pinii marini au supraviețuit vânturilor înghețate ce veneau la amiază dinspre mare: arbuștii sălbatici își vânturau pletele verde-închis printre stâncile albe, spre poalele lui Montsant*.

Cu tot necazul, recolta de flori putea fi sacrificată, ce mai, comenta un camionagiu din Aragón, într-un bar de pe șoseaua ce unea Vendrell cu Tarragona. Vântul bufnea în ușa cu geamuri și ghionții lui făceau să trosnească lemnul și să vibreze gemulețele pătrate colorate de pe întreaga fațadă a locantei. I-auzi! Dar nu erau și ele o avere? Oare nu se dădeau bani pe flori? Dar poate

* În limba catalană, „Muntele Sfânt” (n. tr.).

că frigul făcuse să dispară bunul-simț. Un al treilea, hop și el, că n-ar fi ciudat dacă frigul nemăsurat, atât de neobișnuit, i-ar lovi pe oameni, provocându-le reacțiile cele mai neașteptate; că pe el, ca să nu meargă mai departe, îl pufnea râsul, se strica de atâta hohotit, la cât de fără noimă era toată frigăraia. Prin crăpături, cuțitele de aer pătrundeau în căldura dinăuntru, impregnată de suflarea oamenilor și aburii cafetierei, izul creț de anhidridă de carbon și aromele de tutun și cafea. Soba cu antracit ardea; burlanul ei lung și negru tăia cerul localului peste capetele tuturor și ieșea în stradă printr-o gaură rotundă, tăiată ca pentru pisici în cel mai de sus gemuleț colorat. Barmanul nu putea să fie de acord; nu era de râs, că doar florile aduceau bani cu carul. Cel din Aragón iar, că-i o prostie să plângi după flori, când atâtea legume și zarzavaturi, cu care oamenii se hrănesc, s-au stricat și ele; florile, pentru morți; nu vreau flori, zicea, mai întâi viii. Vorbind, s-a întors spre mese și a fluturat în aer lingurița de cafea. În spate, jucau cărți. Barmanul nu cădea la-nvoială cu el; că florile pot fi lux pentru cine le cumpără; dar nu pentru cine le crește și vinde, care a băgat în ele bani, minte și muncă. Și iarăși aragonezul, că de-alde astea mai bine să nu vorbim; că, de vrea să ia lucrurile așa, pe baza asta, tot atât face și cana aia (a ridicat-o de pe marmură, arătând-o în mână), nu pentru serviciul făcut, ci pentru ce i se năzare oricărui mofturos să dea pe ea, că nu de mofturoși ducem lipsă. La care barmanul că dacă florile erau moft, atunci moftul era destul de comun și că, după cum se vede, juma' din via-

ță sunt mofturi, și pe ele își cheltuiesc oamenii mare parte din bani și că — atenție — el nu fumează, nici nu merge la cinema. Iar la asta, aragonezul i-a și făcut semn din cap că nu, chiar înainte de a afla ce avea de zis barmanul, și i-a răspuns că cinematograful era ca să-și ducă acolo fetele duminica, dar că pe el îl plictisea mai ceva ca liturghia; cât despre fumat, tutunul nu era moft, ci o necesitate mai necesară decât multe altele. Atunci, ăl de-l tăia râsul de frig i-a privit pe amândoi în față: „Ia să vedem care-i mai căpos“, le-a zis râzând. Barmanul a dat din umeri și au lăsat baltă cearta.

Camionagiul a luat un păhărel cu gin după cafea; apoi, aprinzând o jumătate de *faria**, a zis că se duce, că-i îngheață radiatorul. Când să treacă pragul a simțit deodată tot frigul și s-a întors zâmbind spre ceilalți: că, poate, tot moft o fi să călătorești și într-o așa ziulică. Prin geamurile aburite l-au văzut trecând strada; părea un cățeluș, cu trupul înghesuit în piele; l-au văzut cocoțându-se în cabina enormului camion roșu. Ducea o încărcătură de fiare, cu forme din cele folosite îndeobște în construcții.

Dar după nici două ore, să fi fost un pic după patru, iată că doi bărbați ajung călare pe la kilometrul patruzeci între Reus și Tortosa, iar acolo, părându-li-se că s-a răsturnat ceva, zăresc jos camionul, cu roțile în vânt, ieșit de pe carosabil și culcat pe stânga. Dau pintoni cailor și ajung acolo, descalecă, dar nu văd pe nimeni, nici

* O *faria* este o havană ieftină, fabricată în Spania (n. tr.).

urme de sânge în cabină, nici nimic. Caroseria camionului se sprijinea de un copac și asta îl ajutase, desigur, să nu cadă în râpă; iar toată încărcătura răsturnată pe-acolo, cu fiarele care-ncotro, risipite printre stâncile versantului abrupt.

Așa că, nevăzând pe nimeni, au aruncat o privire în jur, când deodată, chiar acolo, de cealaltă parte a șoselei — ce să vezi? — omul nostru. Se făcuse colac într-un soi de adăpost din pământ, ce ținea loc de taluz; și stătea liniștit, pe tăcute, cu mâinile deasupra unui focușor pe care îl aprinsese din patru surcele, o mână de fân și frunze uscate. S-au dus la el și i-au vorbit, întrebările obișnuite, că ce s-a întâmplat, că nu cumva era rănit, că dacă a văzut ceva. Dar el nici că i-a privit, nici n-a ridicat ochii din foc; doar a dat ușor din cap că nu. Au insistat — cam supărați de-acum — că să vadă ce era cu el, dacă avea nevoie de ceva, dacă să anunțe ei undeva, un ajutor, orice-ar fi; dar tipul la fel, nici că-i privea în față. A ridicat doar o mână, plictisit, arătând spre animale și, în fine, le-a trântit obrăznicia: păi, da, să înhame caii la camion și ei să împingă din urmă; nu se știe niciodată, poate că toți patru puteau să-l scoată de-acolo. Ei că uite ce-i, pân-aici, nu trebuie să ne vorbești urât, o fi având el motiv de supărare, dar ei nu-și făceau decât datoria, dându-i o mână de ajutor și nu era drept să le-arunce vorbe grele. Celălalt, nimic, zvârlea surcele în foc și nici că se uita la ei; le era recunoscător, le-a zis, dar o să vadă el ce ajutorul naibii aveau să-i dea, că paguba se făcuse și de-ntâmplat se-ntâmplase tot ce-a fost scris să se-ntâmple; să-și vadă de drum și toate bune.

S-au uitat ei urât la el, deja cu un picior în scară și prinzându-se de șei, dar ăl mai tânăr — probabil, fiul ăluilalt — i-a zis încălecând că, în fine, îl lasă acolo; pentru că-l văd în ce hal e, n-or să-l ia în seamă, dar că, de-ar fi altul în locul lui, i-ar rupe oasele pe care camionul a avut prostul gust să nu i le rupă. Și, cu asta, dau pintenii cailor și se cară fără să-l mai bage în seamă.

Așa că cei doi bărbați au mers înainte pe șosea și mai încolo au dat peste alt camion, care venea după ei, și i-au făcut semn să oprească. Unul s-a apropiat cu calul de camion, iar șoferul a lăsat jos geamul portierei: „*qué vols?*”^{*}. Avea un ajutor cu el și, din pricina frigului ce-i chinuia, mergeau tot mai repede. Aburii care ieșeau prin capacul radiatorului și aerul care ieșea pe nările calului erau albi de tot. Și omul a început să le zică ce s-a întâmplat, că s-a răsturnat un camion în spate, nu crede să fie un kilometru până acolo, plus alte amănunte, cum reacționase tipul, nici nu merită, desigur, să te agiți pentru unul ca el, dar c-o să înghețe pe un frig așa ucigător. Și șoferul, de fapt, cum arăta? Păi, scundăc, să tot aibă patruzeci de ani împliniți, cu față de năut, un gagiu sașiu, hepatic, cu haină d-alea de piele, și haina i-era cam mare; iar camionul, roșu. Ăilalți s-au uitat unul la altul — se vede că-l știau deja — și ăl cu calul a încuviințat surâzând, recunoscându-l după semnalmente pe care le dădea despre el, și că sigur nu era rănit. Nici vorbă, nici măcar o zgârietură.

^{*} În limba catalană, „ce dorești?” (n. tr.).

În fine, cei din camion merg înainte și ajung iute la locul accidentului, unde oprise și un Citroën, un unșpe-normal, din care Citroën coborâse deja un domn chiar lângă aragonez, și aragonezul nici că s-a clintit, tăcea chitic; stătea nemșcat, încovrigat, nici nu s-a uitat la cei nou-veniți — nici o clipă nu și-a întors fața de la foc; nici măcar nu i-a privit. Cei din camion coboară, vin și ei și, Doamne Dumnezeule, că oare cum de s-a răsturnat așa — doar vorbe bune; și el, mut, tace mîlc; dă numai din umeri, întoarce capul într-o parte, ca unul care nu vrea să știe de nimic. „Nu, că nu răspunde, avertizează cel cu mașina. Nu știu ce-i cu el; trebuie că s-a speriat”. Cei doi s-au uitat la tip și la Citroënul din spatele lui; în spatele parbrizului era o femeie cu căciulă din lână galbenă. Iar unul din ei i-a zis soțului, sau ce rudă i-o fi fost, l-a întrebat: „N-aveți vreo sticlă, ceva de băut pe drum, vreo udătură?”. Tipul din automobil a încuviințat, „whisky”, a zis și s-a apropiat de mașină. Cât s-a dus și s-a întors omul de la mașină, ajutorului de camionagiu i s-a năzărit să pună mâna pe umărul aragonezului, că să nu se sperie, că și-a salvat pielea, și tot tacâmul. Dar aragonezul s-a întors, evitându-i mâna; și l-a luat tare, că putea să i-o și muște, dacă nu și-o trăgea la timp; și ține-o cu ce voiau de la el, îl răsturnaseră ei? Nu. Atunci, fiecare cu-ale lui. Că nici nu trebuiau să se fi oprit, de cine le era milă? De parcă el n-ar ști ce trebuia să explice. Vehiculele lor nu erau în regulă? Hai, valea; n-au decât să-l ia pe altu' la întrebări.

Apoi s-a apropiat și doamna cu tipul care aducea whisky; ea s-a plecat spre aragonez și i-a întins un pachet cu biscuiți pătrați, d-ăia înveliți în celofan. S-a uitat la ea: cum voia ea să mănânce el acum biscuiți, cum crede ea că un bărbat se apucă să mănânce un biscuit în situația lui; că nu vede că așa ceva nu-i cu putință, că așa ceva e o greșeală. Iar soțul, că cel puțin whisky îl roagă să bea, ce-l costă să tragă o dușcă? De băut, păi, nici asta, că nici să bea nu poate, să nu se supere, li se pare normal să se pună el acum pe băut sau mâncat biscuiți? „Dar, uitate, sunt nouă grade sub zero”, îi zice ăl cu automobilul. Nici vorbă, nu vrea să bea. „Lasă-l, gagiul are ceva la cap și crede că toți o să stăm aici cu orele, holbându-ne la el, până când s-o hotărî să-i vie mîntea la cap”. Și, colac peste pupăză, nu mai sunt deloc nici surcele, nici frunze uscate la îndemână, n-a rămas decât un pic de jăratie sub spuză; de acolo urca spre ochi un fir de fum albăstrui, care-i făcea să lăcrimeze. Sigur că da, să plece, a spus, că nu-i nevoie nici să stea în frig, nici n-au ce căuta acolo cu el; să-l lase în plata Domnului, că n-o să i se întâmple decât ce-i e scris să i se-ntâmple. Și doamna, că de ce are ea pretenția să stea liniștiți; că nici vorbă să plece cu așa ceva pe conștiință. „Hai, aragonezule, scoală-te odată, bagă-te-n cabină chiar acum sau te îndesăm cu forța; îi duci cu vorba pe domnii ăștia, ne sâcâi, te porți ca un copil de trei ani, și știi doar că nu putem sta prea mult, că îngheață carburatorul”. Dârdâind pe sub haine, a ridicat privirile, s-a uitat la doamnă și deodată i s-a auzit un firicel de voce, că vă rog, plecați, înțelegeți că

el nu poate lua nici biscuiți, nici whisky de la soțul ei, dar le mulțumește la amândoi; că să nu-și facă griji pentru el, de înghețat nu îngheață; îngheață plante, flori, copaci, orice vietate, dar omul nu îngheață, că, de-ar fi așa, cine-ar mai rămâne să sufere pedeapsa frigului, că doar pentru cineva o fi făcută așa pedeapsă, să se ducă liniștiți, doar n-o să aibă tocmai el soarta să înghețe ca o conopidă, că doar de-aia avea sânge fierbinte, nu rece ca al legumelor, să-și poată da seama de lucruri, să le pătimească și priceapă și, pe deasupra, să-și mai ducă și traiul; că acolo se răsturnase și nimeni nu-l mai poate ridica, să scape de pedeapsă, chiar de-ar exista persoane amabile și tovarăși buni; le dă după aia numele satului său, din provincia Teruel, și adresa casei, unde să se simtă ca acasă, de treceau vreodată pe acolo. Față cu toate astea, doamna s-a și întors spre ceilalți, privindu-i neliniștită, și apoi s-a uitat iar la aragonez, ghemuit pe pământ, dârdâind sub pata neagră a focului stins. „Nu plecați cu inima îndoită, doamnă; nu vă faceți griji”, a liniștit-o ajutorul; „stați liniștită, nu-l lăsăm aici”. Vântul rece, care îngheța aburul pe geamuri și forma pe ele desene de chiciură, nu se mai oprea; aragonezul a privit de jos la ceilalți, plimbându-și ochii holbați de la un chip la altul, atent, de parcă voia să nu-i scape nici o vorbă și nici un gest.

Cei cu Citroënul erau gata de plecare, iar cei cu camionul încă îi mai spuneau aragonezului să-și bage mințile în cap, că de ce nu lasă un pic de la el, să nu se dea bătut; la urma urmelor, oricine putea avea un asemenea ghinion, când nici

cu gândul nu gândești, fără să fie nici foarte grav, nici de speriat, ca să stea el nemișcat cu fundu-n baltă; că, dacă are de gând s-o țină tot așa pe chestia asta, să nu-i fie cu supărare dacă fiecare îl apuca de câte-un braț, și-l luau cu forța. El, că să nu-i zică lui că ce fel de ghinion era ăla, că-și dă prea bine seama și singur, că el nici nu-i varză, ca să-l ia pe nesimțite, nici nu rămâne congelat ca verzele când le îngheață înghețul, așa cum stă camionul, cu zgaibaracele în sus, care nici nu mai simte, nici nu mai suferă, nici la nouă, nici la nouăzeci de grade sub zero, nu; lui nu trebuie să-i explice nimeni ce pedeapsă-i aia, pentru că-i curge sânge-n vine și are curajul să înfrunte năpasta care i s-a-ntâmplat. Tocmai atunci s-a auzit sforăitul unor motociclete și au apărut brusc doi polițiști rutieri; au oprit și s-au dus la aragonez, care dârdâia de-acum ca frunza și-i clănțăneau dinții, de frig. Ceilalți le-au spus polițiștilor toată tărașenia, că probabil i-a intrat frica în oase, poate când s-a speriat din pricina răsturnării și a necazului pățit, de nici nu voia s-audă să se miște din loc, din pricină că-și închipuia lucruri ciudate, dracu știe de ce. Polițiștii s-au dus la el și hai, să se ridice, că-n ziua aia nu era de glumit, să meargă în celălalt camion, că după al lui or să trimită o macara, văd ei când. Aragonezul a întors-o că acolo l-a răsturnat ghinionul și că nici nu se clintește din loc, că acolo l-a ajuns pedeapsa. Fără să mai zică vreo vorbă, polițiștii au pus mâna pe el și l-au luat cu forța; el a dat să scape și să se împotrivească, dar ei au încercat să-l liniștească și să-l forțeze,

până când, târâș-grăpiș și împingându-l, au izbutit să-l bage în cabina camionului, între ajutor și șofer, unde în sfârșit n-a mai opus rezistență, a plecat capul și a rămas taciturn, speriat și tremurând, aproape bolnav de frig.

După ce s-a întunecat, au ajuns la barul de pe șosea, unde mai fusese aragonezul la amiază, iar ceilalți l-au făcut să se dea jos și să intre în local. Polițiștii o luaseră înaintea camionului și unul din ei i-a zis să stea la căldură, lângă soba cu cărbuni, iar barmanului să-i toarne o cafea dublă cu ceva coniac. Pe când i-o turna, ceilalți au comentat în șoaptă la bar toată tărășenia; aragonezul stătea nemișcat, așezat și cu brațele sprijinite pe marmura mesei, iar ochii nu i se puneau pe nimic. S-a apropiat de el polițistul, i-a adus cafeaua cu lapte și i-a lăsat-o pe masă aburind în fața lui, că hai, curaj, omule, n-o lăsa să se răcească, îi zice, că are să vadă el cum acționează cafeaua și pe loc se încălzește. Dar el a refuzat, a dat paharul la o parte cu cotul, a pus capul pe marmură și fața între brațe și nu s-a mai oprit din plâns.

Madrid, februarie 1956

DINȚI, PRAF, FEBRUARIE

Două împuşcături zgârie tăcerea din La Mancha şi, la strigătele omului, ceilalţi sar din ascunzişuri, venind în graba mare, frecându-se zgomotos de buruienile din care capete şi umeri abia de se înălţau peste iarba-osului; stând acolo, cu picioarele crăcănate, nemişcat, cu flinta în mâini, pusă pe piept, îi vede venind şi-i priveşte cu un zâmbet larg, pe când sosesc, unul câte unul, şi se adună în cerc în jurul lupoaicei muribunde, care încă se mai zbate şi pătează cu sânge bolovanii rotunjiţi, într-o poieniţă printre buruieni, unde, scundă şi rară, iarba de februarie mai e încă udă de roua dimineţii. Primarul soseşte ultimul, şchiopătând şi deschizându-şi drum cu chiulasa armei, prin desişul hăţişurilor înalte, sub privirile tuturor celorlalţi, care-i fac loc în cerc şi tac, aşteptând parcă să vadă ce-are să spună; priveşte întâi câteva clipe lupoaica, apoi ridică privirea spre chipul celui care a doborât-o şi zice:

— Să fie într-un ceas bun, bărbate, cu atât mai bine! Şi-l bate cu palma peste braţ. Haide, ai avut noroc, i-ai dat lovitura de graţie, şi-ai făcut-o în folosul şi spre satisfacţia tuturor. E-n avantajul

norodului și toți trebuie să-ți mulțumească. Te felicit.

— Păi, ba bine că nu, spune altul. Am făcut treabă bună în dimineața asta. Cred și eu că e într-un ceas bun.

— Bine, omule, bine, continuă primarul. Asta-i pune la încercare pe vânătorii buni. Ți-a cam plăcut, nu? Și dă din cap, surâzând. Păi, eu, încă n-am avut, în toată viața, norocul să-mi iasă un asemenea animal în față. Vulpi, știi tu, am omorât cel puțin patru sau cinci, asta da, ba chiar am acasă vreo două blăni, pentru cine vrea să le vadă. Cât despre lupi, nimic; încă nu le-am făcut safteaua. Și ce plăcere trebuie să fie! Dumnezeu știe ce simți în piept, nu-i așa, când vezi lupoaca dându-se de-a berbeleacul! Uite cum râde! N-ai să-nchizi ochii în noapte, retrăind pățăria și revăzându-te în ea!

— N-o să doarmă, nu; nici n-o să-mbuce! râde unul mititel. Parc-ar fi îndrăgostit. La fel.

— Bine, merită o dușcă, cred. Măcar atât.

— Să vină băutura, zice primarul, ținându-și piciorul schiop cu amândouă mâinile și lăsându-și jos cu mare greutate trupul, ca să se pună la picioarele unui gorun. Ia să vedem dușculița aia...

Cineva se apropie și-i întinde o sticlă de lichior de anason, plină cu vin roșu:

— Aici, dom' primar.

— Nu, nu așa. Eu, după. Mai întâi vânătorul, care a făcut isprava. El trebuie să bea primul.

— Da, că merită.

— Am avut baftă, nimic mai mult, spune cel care a omorât lupoaca, luând sticla; s-a nimerit să vină pe partea mea și să-mi iasă în față.

N-am făcut decât ce trebuia. Dacă se nimerea la altul, la fel. Tot așa ar fi făcut.

Deja se zăresc, mai încolo, hăitașii, unii dintre ei călare, și mai aproape un cioban care înaintează foarte grăbit, în salturi, prin hățiș, lovind cu bâta într-o parte și-ntr-alta, în sunetul arbuștilor zgâlțâiți și decapitați, și întrebând în gura mare dacă au omorât un lup sau ce, pe când ceilalți deschid un semicerc, să-l lase până la lupoaica ce încă se mai zbate în agonie, sub privirile surâzătoare ale ciobanului:

— Ah, te știi eu! îi zice, clătinând din cap și amenințând cu bâta. Că dacă nici eu nu te știi, măi dragă! Nu te credeam așa de mare, firește, dar nici nu te confund cu alta, nici o grijă; te cunosc dintr-o sută! Ce zici? Că ți-a sunat ceasul? Nu-i așa? Păi nu-ți spuneam eu! Pe drumul prost pe care ai apucat-o nu aveai cum să mori în patul tău! Ce, credeai c-ai să mori de bătrânețe? Zi, credeai c-o să-ți meargă ușor toată viața?

Lupoaica se zbate pe-o coastă și cascadează gura sângerândă, arătându-și colții, care mușcă aerul în goluri dantelate, risipite între pământ și arma căzută pe jos, de parcă vor să secere firicelele de iarbă abia ivite. Vânătorul își încarcă iar flinta și le cere celorlalți să se dea la o parte din fața lui, dar ciobanul îl oprește cu brațul:

— Stai cuminte, îi spune. Nu mai strica un cartuș. Lasă-mă pe mine, că am eu grijă de ea chiar acum, vedeți voi. Nu strica două pesete.

— Două și douăzeci și cinci, îl corectează unul dintre ei; că acum cele de pulbere fără fum costă două și douăzeci și cinci.

Ciobanul nu-l aude, s-a întors deja spre turma care stă liniștită pe firul văii, pe malurile pâ-

râiaşului, şi scoate fluierături lungi şi viguroase, al căror ecou aleargă pe costişe, şi repetă strigând numele câinilor; sunt doi dulăi albi, care îşi fac până la urmă apariţia printre oi, păşind molcom şi leneş, dând din coadă, plictisiţi că trebuie să răspundă chemărilor stăpânului, care îi atâţă neîncetat, tipând tot mai tare; dar, de la vreo două sute de metri, adulmecă singuri, în cele din urmă, mirosul lupoacei şi brusc îşi încordează mişcările blânde şi figurile paşnice, de parcă se burzuluiesc deodată a război, şi se pun să alerge furioşi; traversează mârâind desişul, făcând salturi albe peste iarba-osului, şi-şi înfig colţii în gâtleejul lupoacei rănite de moarte, zgâlţâindu-l şi sfâşiindu-l cu fălcile, scoţând mârâieli surde, în timp ce vocea ciobanului îi atâţă, înflăcărată şi triumfătoare, din mijlocul cercului, iar bărbaţii privesc în tăcere. Apoi, după ce lasă dulăii prădalnici să se înfrupte din carnea ei vreo două minute, ciobanul nu mai izbuteste să-i dezlipească de pradă; cum încearcă să-i dea la o parte, băgându-le bâta între dinţi, se întorc mârâind la el şi revin furioşi la gâtleejul lupoacei; iar când în sfârşit, câinii îi dau pace, cu tot gâtleejul jupuit până la os şi rupt cu dinţii, lupoai- ca mai face, totuşi, o slabă şi convulsivă mişcare agonică. Ciobanul se apropie, îi calcă peste bot cu opinca, apăsându-l în pământ şi, fluturând bâta în văzduh, îi crapă cu o lovitură sigură craniul, ale cărui oase trosnesc spărgându-se şi îi intră în creieri. Apoi, ciobanul se aruncă la pământ, se pune lângă lupoai- ca moartă, caută cu mâna prin părul ei de pe burtă, trage de-o ţaţă şi i-o striveşte între degete, până când scoate un firicel de lapte, ce sare

albind printre coastele lupoaicei și i se prelinge peste părul întunecat și buruieni, până la pământ, printre firele verzi ale ierbii de februarie. „Avea pui“, spune ciobanul și se ridică, privind la ceilalți.

Veniseră de-acum și hăitașii; trec prin fața lupoaicei, mulțumiți de isprava zilei, apoi vor s-o urce pe-un cal, dar animalul dârdâie de frică, începe să dea cu copitele, să se încontreze și nu le îngăduie să-i salte lupoaica în spinare; așa că trebuie s-o lege cu frânghia de gât și s-o ducă doi bărbați; unul de coadă și altul de capătul frânghiei, să nu se murdărească de sânge. Lupoaica e mare și, pentru că o duc așa, labele i se târăsc pe pământ; îi întâmpină doi bărbați într-o grădină, îngrijitorul iepelor și o jumătate de duzină de copii, chiar la ieșirea din zonă, când toți vânătorii o iau pe povârniș în jos. Copiii dau mult din mâini și-i ating trupul chinuit, iar unii o apucă de labe, dând parcă de înțeles că și ei o poartă pe umeri. Unul își trece toată mâna prin grumazul ei și o scoate plină de sânge din carne, apoi glumește cu fetele, amenințându-le că, de cum nu-s atente, chiar cu mâna aia le mânjește chipul. Primarul a rămas în urmă, șchiopătând, cu doi consilieri, unul din ei era cel care omorâse lupoaica, iar ciobanul insistă să coboare la stână și să se oprească acolo la amiază; tare mai are poftă să taie doi iezi și să-i pregătească pe loc, să mănânce cu toții, așa, ca la o mică petrecere; au terminat atât de devreme, nu poate fi nici unșpe, toată după-amiaza e a lor și pot lua camioneta, să se întoarcă devreme în sat, simte el că-i primul care trebuie să le fie recunoscător, doi iezi nu-s mare lucru, față de pagubele aduse tur-

mei, că omorâseră lupoaica aia atât de pofticioasă, ticăloasă și dată naibii; și că, de altfel, nici nu se poate altcumva, pentru că a dat de veste încă dinainte și aude deja cum plâng ieduții — „Ascultați... N-auziți?“, spune, „n-auziți cum plâng?“ — că tocmai atunci îi taie, chiar în față, în ocol.

Pun lupoaica lângă colibă și ies muierile s-o vadă, dar nici nu râd, nici nu se bucură, doar adastă s-o privească o clipă, cam dintr-o rână și dau să-și reia imediat mersul, așa cum te uiți la ceva neînsemnat, fără altă curiozitate și alt interes decât să se asigure c-au lichidat-o, iar în strălucirea ochilor li se aprinde doar satisfacția trecătoare a celui ce are în față victima unei răzbunări împlinite; copiii se ciucesc peste ea, îi trec mâna prin blană, o iau de labe, îndoind și dezdoidind articulațiile inerte, îi ating ochii și, cu o surcică, îi ridică buza însângerată, să-i vadă colții mari; iar bărbații o privesc fără să se aplece asupra ei nici să se apropie prea mult, surâzând, în sfârșit, așa cum te uiți la ceva câștigat, dovada și semnul unei fapte de vitejie, atributul puterii sau, într-un cuvânt, trofeul. Ciobanul a scos două carafe cu vin și toți formează un cerc foarte larg, în fața colibe, în vreme ce femeile taie ieduții și aruncă bucățile în oală, iar băietanii îl arată pe bărbatul care a omorât lupoaica și acum stă la dreapta primarului, apoi îi arată și flinta, așezată între toate celelalte, care stau aliniate la poalele unui gorun, „cu asta a tras și a ucis-o“; un consilier, băut de-acuma, începe cu voce tare că-n nici un alt sat nu știu să vâneze lupii așa ca ei; nici un alt sat din împrejurimi nu știe să lupte cu lupul cum se cuvine; că trebuie să-l în-

vingi la el acasă, chiar cu șiretlicurile și șmecheriile lui; că trebuia să lupți cu lupul și să nu-i lași nici o zi de răgaz, că de nu turma n-o să crească nicicând; că prin alte sate ies să caute lupul de parcă ar merge la furat găini și, de bine dispuși ce sunt, în viața lor n-au să omoare un lup; pentru că de tăcere e nevoie mai întâi și mai întâi, ca să prinzi lupul, al doilea să nu te miroasă și al treilea să fii stăruitor, ca în toate lucrurile din viață, în plus, că fără să fii stăruitor nu ajungi niciunde, nici nu obții nimic, decât că intri în bucluc și să te dai prost; iar lupul e un animal foarte viclean, spune, merge zece leghe într-o singură noapte și trebuie să-l ucizi, pentru că omoară de dragul omorâtului, pentru că ucide o sută de oi și pe urmă mănâncă una singură, și asta o face numai de-al naibii, să facă rău și gata; la fel ca omul avar. Aici se oprește din vorbă și cu toții îl aplaudă și râd, nu atâta de vorbele zise, cât de hazul pe care li-l provoacă faptul că oamenii țin discursuri pe lumea asta; dar acum se simte obligat și primarul să rostească vreo două vorbe, acolo, și zice pur și simplu că, în numele tuturor, îi mulțumește ciobanului pentru atenția acordată și că s-a deranjat pentru ei, că așa s-a arătat bărbat conștient și la locul lui, că a știut să aprecieze demersul Primăriei și folosul pe care îl aduce o vânătoare de lupi în circuitul creșterii vitelor; că-s multe persoane neștiutoare și egoiste, sau nefericite, care nu vor să înțeleagă și-și închipuie că chestia cu vânătoarea de lupi sunt fanteziile Primăriei, organizată doar ca să se distreze membrii ei și să profite de o zi bună în aer liber pe socoteala tuturor concetățenilor, că zic că un lup nu-nseamnă mai nimic, pentru că-s cu sutele, ar

trebui omorâți cu zecile, și asta-i scuza lor că nu dau nici o para chioară pe-un singur lup; că oamenii ăia ar trebui să ia pildă de la cioban care, când procedează așa, știe de ce-o face, că așa nu face decât s-arate că știe câte ceva despre ce-s animalele și ce-i lupul; ascultându-l pe primar, ciobanul zâmbește și încuviințează dând din cap, apoi mulțumește, la rândul lui, spunând că încă de acum patru ani pusese ochii pe lupoai-că și o știa chiar după chip și după urma pe care o lăsa: că avea două gheare mai deschise, în urma labei din dreapta; că adeseori își făcea de lucru prin siliștile din împrejurimi și-i adusese destule pagube și necazuri, aproape că-i speriasse câinii, pentru că mereu îi snopea, cu sau fără zgărzi ghintuite, în trei sau patru încăierări; că de-aia și aplauda faptul că Primăria intervenise în chestiune și, mai ales, cu un sfârșit atât de rodnic, pe care izbutiseră să-l rezolve în călătoria de azi; că lui nu-i datorau nici un soi de mulțumiri, că nu făcea decât să le stea la dispoziție, chiar mult mai puțin decât meritau; că, dinspre partea lui, el avea să dea mereu o mână de ajutor; un pic, desigur, dar avea să dea mereu o mână de ajutor, în măsura restrânsă a posibilităților lui.

Astfel, cu asemenea peltele și altele la fel le-au dat ieduților timp să se facă friptură și n-au întârziat să se arate, din spatele colibei, chipurile încinse ale celor patru femei orbite acum de aburii care urcă din copăile fumegânde pe care le aduc cu mâinile lor, în vreme ce ciobanul se ridică și hotărăște unde să le pună, împărțindu-le în cerc, în așa fel ca din fiecare să mănânce șase sau șapte bărbați; prin toate astea, ciobanul are gri-

jă ca oaspeții să fie tratați care cum crede el că le e cel mai plăcut, să nu le lipsească nimic; apoi, îl văd că râde, spunând că, oare, câți ani aveau să treacă până când coliba are să-i fie iarăși înconjurată de o așa mare și stimată adunare, câtă vreme avea să mai păzească vitele prin acele colclauri uitate de Domnul. În colibă-s patru femei: una bătrână; alta tânără; iar din cele două de vârstă mijlocie nu știau care-i a lui: așa că mai apoi, când, după ce au trecut masa și după-masa și încep să spună că se duc, vor să le dea zece *duros** bacșiș pentru osteneală, dar nu știu căreia din ele să-i dea și nici nu îndrăznesc să întrebe; atunci, ca să scape discret de îndoieli, primarul i se adresează ciobanului și începe să-l întrebe câți fii are și care-s dintre toți; el zice că patru și pe doi îi arată cu bâta într-un grup mai mare care se joacă sub un gorun, cu gestul celui care alege din turmă noatenii pe care vrea să-i salveze de la tăiere; și altul mai mare, zice, care-i acum cu vitele pe munte; iar al patrulea, se bagă în colibă după el și îl aduce în brațe până-n ușă, învelit tot cu scutece din lână, și i-l arată primarului, surâzând, „Uite ce purceluș de lapte“, și-i dă ușor la o parte pliurile hainelor, ca să i se poată vedea fața inexpressivă, cu ochisorii închiși, urduroși, abia suflând, adâncit cu totul într-un somn de crisalidă. „Stai să vezi, are patru luni“, zice ciobanul, râzând, și îl înfașă la loc; iar primarul spune la rândul lui: „Asta-i: cine-ar zice că ăsta va fi bărbat de azi în douăzeci de ani, și va hăitui lupii!“ Și, în vreme ce ciobanul își duce iarăși copilul în colibă, ceilalți se ridică și-și strâng

* Un *duro* era o monedă de cinci pesete (n. tr.).

lucrurile, îndreptându-se spre șosea, ca să ia camioneta și să se întoarcă în sat pe lumină. Îngrijitorul iepelor a jupuit lupoaica și a îngropat-o; din blană a făcut, cu ajutorul unei armături de lemnișoare încrucișate, ceva ca un zmeu, ca să stea întinsă și încordată, până o să se usuce pe deplin; acum o văd toți de pe drum, atârnată de o creangă din gorun, nu departe de colibă, unde din vreme în vreme aerul o leagănă și o face să se rotească molcom.

1-4 martie 1956

PERIPETEILE LUI ALFANHUÍ	5
--------------------------------	---

Partea întâi

I. Despre cocoşul-giruetă care a vânat şopârle, şi ce-a făcut copilul cu ele	9
II. Despre cum a fugit copilul din cameră şi ce aventură a trăit	12
III. Despre cum s-a dus copilul la Guadalajara, cum şi-a luat numele de Alfanhuí şi cine mai era acasă la îmbălsămător	16
IV. Despre o aventură în noapte şi bolile slujnicei	19
V. Despre cum a aprins Alfanhuí focul şi lunga poveste spusă de îmbălsămător	21
VI. Despre lucrurile din grădina lunii, unde totul era ca de argint	26
VII. Despre vântul care a intrat noaptea în odaia lui Alfanhuí şi ce i s-a năzărit băiatului ..	29
VIII. Despre ce era în pod şi cum a adormit Alfanhuí	33
IX. Despre oamenii din hambar	35
X. Despre lucrurile din grădina soarelui şi cum a coborât Alfanhuí în fântână, unde a aflat multe noutăţi	40
XI. Despre povestea scaunului din lemn de cireş pe care o spune îmbălsămătorul şi despre prima ispravă făcută cu castanul ..	44
XII. Despre alte isprăvi făcute cu castanul ...	48

XIII.	Despre cum a ajuns Alfanhuí calfă de îmbălsămător și experimentul minunat povestit în continuare	51
XIV.	Despre trista pățanie dintr-o noapte . . .	54
XV.	Despre moartea îmbălsămătorului pe câmpia Guadalajarei	57
XVI.	Despre cum s-a întors Alfanhuí la casa mamei, care tocmai curăța linte	61
XVII.	Despre cum a trecut vara în care Alfanhuí a mers cu bărbatii la secerat	64
XVIII.	Despre cum a risipit ninsoarea aleanul lui Alfanhuí	67

Partea a doua

I.	Despre ce trebuie să știe cititorul în legătură cu don Zana	71
II.	Despre cum a intrat Alfanhuí în oraș și despre fețele acestuia	75
III.	Despre cum au ajuns să se cunoască, pe-nserat, don Zana și Alfanhuí	79
IV.	Despre domnișoara Flora și alte mofturi	83
V.	Despre ciudata pensiune ținută de doña Tere și alte amănunte	87
VI.	Despre ce-a istorisit doña Tere în legătură cu tatăl ei și anume haruri ale Silvei și ale lui don Zana	92
VII.	Despre recenta descoperire a unei case părăsite	97
VIII.	Despre pompierii din Madrid	102
IX.	Despre o zi și o noapte de carnaval, și durerosul sfârșit al neînțelegerilor tot mai mari dintre Alfanhuí și don Zana	105
X.	Despre orbirea și dureroasa fugă a lui Alfanhuí	109

I. Despre marile și grelele încercări de pe munte	113
II. Despre cum se însănătoșește Alfanhui și merge mai departe	117
III. Despre uriașul din pădurea cea roșie ...	120
IV. Despre bunica	123
V. Despre veselul sat Moraleja și cum au fă- cut cunoștință bunica și Alfanhui	127
VI. Despre cum s-a făcut Alfanhui bouar și du- duzina de boi de care avea grijă	133
VII. Despre pescari și vânători	137
VIII. Despre foc, poveștile și cuferele bunicii, și cum își dorea Alfanhui niște ghetete ...	141
IX. Despre toboșarul de la Strungă și moartea lui Caronglo	145
X. Despre cum s-a despărțit Alfanhui de bu- nica și s-a întors în Castilla	148
XI. Despre orașul Palencia și plafarul lui don Diego Marcos	152
XII. Despre noua și ultima înțelepciune care i-a intrat lui Alfanhui prin ochi	156
XIII. Despre numele lui Alfanhui și amintirea frumoasă pe care i-o păstra meșterului ..	160
ȘI INIMA FIERBINTE	163
DINȚI, PRAF, FEBRUARIE	175